

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

**Kvalita života v turisticky atraktivní lokalitě –
Prachovské skály**

Tomáš Kopecký

© 2024 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Tomáš Kopecký

Veřejná správa a regionální rozvoj – c.v. Jičín

Název práce

Kvalita života v turisticky atraktivní lokalitě – Prachovské skály

Název anglicky

The Quality of Life in tourist attractive locality – Prachovské skály

Cíle práce

Zjistit dopady turismu v regionu Prachovských skal na místní obyvatele za účelem zkvalitnění podmínek jejich života.

Metodika

Případová studie na téma možného nesouladu mezi rozvojem turismu a potřebami kvalitního žití obyvatel venkovské lokality. Diplomová práce je zarámována problematikou kvality každodenního žití v turisticky atraktivní venkovské lokalitě. Proto je v teoretické části práce sledován jak fenomén turismu, tak kvality života. Tato část práce je řešena studiem odborné literatury a dále statistických pramenů. Na to naváže představení regionu Prachovské skály se zřetelem k turismu v této lokalitě. Pro tuto část práce jsou studovány i regionální prameny. V praktické části práce bude proveden sociologický výzkum. V kvantitativním přístupu bude řešen dotazníkovým šetřením o dopadech turismu na žití místních obyvatel, v kvalitativní výzkumné akci budou vedeny rozhovory s reprezentanty místní správy. V kombinaci výsledků obou těchto výzkumných akcí budou vytvořeny podklady pro závěry, které budou směřovat ke zlepšování kvality místního žití včetně otázek lokálního rozvoje.

Doporučený rozsah práce

80 – 100 stran

Klíčová slova

turismus, kvalita života, venkovský region, sociologický výzkum

Doporučené zdroje informací

BERÁNEK, J. Ekonomika cestovního ruchu. Praha: mag CONSULTING, 2013. ISBN 978-80-86724-46-1.

HEŘMANOVÁ, E. Koncepty, teorie a měření kvality života. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012.

ISBN 978-80-7419-106-0.

Hudečková, H., Lošťák, M., Ševčíková, A. Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova. Praha: ČZU 2006.

ISBN 978-80-213-1413-9.

PATOČKA, J. – HEŘMANOVÁ, E. Lokální a regionální kultura v České republice : kulturní prostor, kulturní politika a kulturní dědictví. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-347-8.

regionální prameny

statistické prameny

Předběžný termín obhajoby

2022/23 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. Mgr. Helena Hudečková, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 3. 6. 2022

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 27. 10. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 17. 03. 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci „Kvalita života v turisticky atraktivní lokalitě – Prachovské skály“ jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucí diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31. 3. 2024

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval paní docentce Heleně Hudečkové za odborné vedení mé diplomové práce. Za její podmětné a věcné rady, a především za její trpělivost při našich konzultacích. Dále bych rád vyjádřil svůj dík mé přítelkyni, která byla mojí největší oporou při vzniku této práce. Nakonec můj dík patří všem, kteří se rozhodli věnovat svůj čas k tomu, aby přispěli k mé práci, ať už vyplněním dotazníků nebo účastí na rozhovorech.

Kvalita života v turisticky atraktivní lokalitě – Prachovské skály

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá analýzou kvality života v turisticky atraktivní lokalitě, konkrétně v oblasti Prachovských skal. Cílem práce je identifikovat, jak turismus ovlivňuje kvalitu života v této specifické geografické oblasti. V teoretické části je nejprve představen koncept kvality života a jeho dimenze, dále jsou zde rozebrány dopady turismu na místní komunity a životní prostředí. V praktické části byla využita kombinovaná metodologie zahrnující kvantitativní a kvalitativní přístupy k sběru a analýze dat. Kvantitativní část práce zahrnovala distribuci dotazníků mezi místní obyvatele. Kvalitativní část práce pak byla zaměřena na rozhovory se zastupiteli, podnikateli a členy Klubu českých turistů, aby se získal hlubší vhled do problematiky a identifikovaly specifické aspekty a výzvy související s turismem v této lokalitě. Ze základních výsledků vyplývá, že přestože turismus přináší do regionu ekonomické přínosy a podporuje rozvoj infrastruktury, zároveň se objevují výzvy spojené s ochranou životního prostředí a přetížením infrastruktury v hlavní sezóně. V závěrečné části jsou formulována doporučení pro zainteresované strany, jak lépe řídit turistický ruch, aby bylo možné zachovat vysokou úroveň kvality života pro místní obyvatele a zároveň udržitelně rozvíjet turistický potenciál oblasti.

Klíčová slova: kvalita života, venkovský region, sociologický výzkum, cestovní ruch, turismus, Prachovské skály

The Quality of Life in tourist attractive locality – Prachovské skály

Abstract

This thesis explores the analysis of the quality of life in a touristically attractive location, specifically in the area of the Prachov Rocks. The goal is to identify how tourism impacts the quality of life in this particular geographical area. The theoretical part introduces the concept of quality of life and its dimensions, and further discusses the impacts of tourism on local communities and the environment. The practical part employed a mixed methodology, incorporating both quantitative and qualitative approaches to data collection and analysis. The quantitative section included the distribution of questionnaires among local residents. The qualitative section focused on interviews with representatives, entrepreneurs, and members of the Czech Tourist Club to gain deeper insight into the issues and identify specific aspects and challenges associated with tourism in this location. The primary results indicate that while tourism brings economic benefits to the region and supports infrastructure development, challenges also arise related to environmental protection and infrastructure overload during the peak season. The final section presents recommendations for stakeholders on how to better manage tourist flow, in order to maintain a high quality of life for local residents while sustainably developing the area's tourism potential.

Keywords: quality of life, rural region, sociological research, travel, tourism, Prachov Rocks

Obsah

1. Úvod.....	10
2. Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce	12
2.2 Metodika	13
3. Teoretická východiska	14
3.1 Historie pojmu kvalita života	14
3.2 Definice pojmu kvalita života	14
3.3 Operacionalizace pojmu kvalita života	20
3.4 Turismus a jeho dopady na kvalitu života.....	30
4. Praktická část práce.....	47
4.1 Prachovské skály	47
4.2 Představení vybraných sídel.....	51
4.3 Metodologie empirického výzkumu	57
4.4 Výsledky výzkumu.....	72
4.5 Doplnkové rozhovory.....	93
5. Shrnutí výzkumu a doporučení	101
6. Závěr.....	105
7. Seznam použitých zdrojů	108
7.1 Seznam tištěných zdrojů	108
7.2 Seznam internetových zdrojů	114
8. Seznam obrázků, tabulek, grafů	119
8.1 Seznam obrázků	119
8.2 Seznam tabulek	119
8.3 Seznam grafů.....	119
9. Přílohy	120

1. Úvod

Pojem kvalita života slýcháváme takřka denně, i přestože je to komplikovaný, nejednoznačně určený pojem, který se však postupem času dostal do značného množství vědních oborů. Obory, které si nejčastěji vybavíme s tímto souslovím, jsou lékařství, psychologie nebo sociologie. Hodnocení kvality života je velmi spletité, neboť do něj vstupuje mnoho proměnných. Tato diplomová práce se zabývá kvalitou života v turisticky atraktivní lokalitě, ovšem s atributem počtu obyvatel do pět tisíc. I když budeme brát v úvahu součet obyvatel všech obcí, které obklopují Prachovské skály, k tomuto číslu se ani nepřiblížíme. Oblast Prachovských skal lze bezpochyby považovat za venkovskou oblast.¹ V teoretické části této práce se budu zabývat vývojem pojmu kvalita života, představením některých indikátorů, což je nezbytnou složkou této problematiky.

Prachovské skály, pískovcová skalní oblast, jsou patrně nejznámější částí Českého ráje a jsou turisticky hojně navštěvované. Prachovské skály se nacházejí nedaleko města Jičína, známého také jako *Brána do Českého ráje*, a které také proslavil Václav Čtvrtek svými pohádkami o loupežníkovi Rumcajsovi. Samotné Prachovské skály dostal jistě do širšího povědomí také Ivan Mládek se svým Banjo Bandem s písní „*Prachovské skály*“. Důvodů vysoké návštěvnosti Prachovských skal může být několik. Mají dobrou dostupnost po silniční komunikaci, jejich turistické okruhy nejsou fyzicky náročné a skýtají netradiční přírodní scenérie.

Ruku v ruce jde s cestovním ruchem také ekonomická prosperita dané turistické destinace. Cestovní ruch je v posledních letech jeden z nejrychleji se rozvíjejících sektorů ekonomiky, přestože do něj velmi tvrdě zasáhla pandemie Covid-19. Některé státy jsou dokonce na turistickém ruchu značně závislé. Cestovní ruch mimo jiné vytváří nová pracovní místa, ale může také povzbuzovat občanské zapojení. Fenomén cestovního ruchu má však i negativní aspekty. Těmi mohou být např. ztráta autentičnosti, přizpůsobení se turistické poptávce, podráždění místních obyvatel z důvodu chování turistů, jako například parkování automobilů na nevyznačených místech nebo poškozování skal vyrýváním či malováním různých nápisů.

¹ HUDEČKOVÁ, Helena. Venkov. *Sociologická encyklopedie* [online]. Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 10. 12. 2017 [cit. 2022-10-18]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Venkov>.

V této práci se budu zabývat možným nesouladem mezi rozvojem turismu a potřebami kvalitního žití v dané lokalitě. Toto téma by mohlo být přínosné například pro správu přilehlých obcí. Obecní správy mohou s výstupem této práce dále pracovat a ovlivnit tak žití místních lidí. Dále může být tato práce přínosná také pro provozovatele turistické oblasti Prachovských skal.

Jedním z důvodů výběru tohoto tématu není pouze krása Prachovských skal, ale také to, že z jedné z těchto přilehlých obcí sám pocházím. Dalším důvodem pro výběr tohoto tématu byla atraktivita samotné problematiky kvality života a dopadem turismu na ni.

2. Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem této práce je zjistit dopady turismu v oblasti Prachovských skal na místní obyvatele za účelem zkvalitnění podmínek jejich života. Vzhledem k tomu, že je tato diplomová práce zarámována problematikou kvality každodenního žití v turisticky atraktivní venkovské lokalitě, bude v první, teoretické části pojednáno o vymezení pojmu kvalita života a prostor bude také věnován fenoménu turismu. Krátce bude také představena lokalita Prachovských skal a přilehlých obcí. Práce tak bude analýzou stavu kvality života obyvatel obcí přilehlých k Prachovským skalám. Mohla by tak být užitečným zdrojem informací pro správu těchto obcí.

V prvním cíli v teoretické části, vysvětlujícím základní pojmy, bude nastíněn historický vývoj pojmu kvalita života od jeho starověkých počátků. Dále zde bude věnován prostor pro definici tohoto konceptu. Definice pojmu kvalita života je nepřehledné množství a postupným vývojem mají sklon k rozsáhlejší a obecnější interpretaci, ale všeobecně přijatá definice neexistuje. Zpočátku šlo o politologický a ekonomický pojem, který se rozšířil do oblasti společenských a humanitních věd, medicíny, pečovatelských nebo třeba i pedagogiky. Zájem o kvalitu života se zvýšil především po druhé světové válce. V tomto období se objevily také první snahy o definování tohoto fenoménu.

Pro představení problematiky kvality života bude čerpáno především z odborné literatury a statistických pramenů. Jak již bylo zmíněno, pojem kvalita života je multidisciplinární, díky tomu je možné související literaturu hledat skrze mnoho oborů.

Druhým cílem této práce je popsání fenoménu turismu. Budou zde popsány jeho kladné i záporné vlivy na život místních obyvatel. Dále bude propojen první a druhý cíl, to je popis dopadu turismu na kvalitu místního žití. Jako zdroje bude sloužit odborná literatura a statistické prameny.

Na to naváže prezentace oblasti Prachovských skal se zřetelem k turismu v této lokalitě. V této části bude čerpáno také z regionálních pramenů. Popsána bude historie Prachovských skal a počátky turistiky v této oblasti.

Cílem empirické části bude pomocí strukturovaného dotazníku a rozhovorů zjistit, jaký má vliv turistický ruch na kvalitu života místního obyvatelstva v turisticky atraktivní lokalitě.

2.2 Metodika

Metodika práce, která bude použita k představení celkového stavu dosavadního zkoumání kvality života a vlivu turismu na ni, bude kombinací dvou metod: kompilační a komparativní. Další použitou metodou bude výběrová rešerše z prací dokumentujících výzkumy kvality života. Obdobná metodika bude použita také v kapitole o turismu a Prachovských skalách.

V praktické části práce bude proveden sociologický výzkum. V kvantitativním přístupu bude řešen dotazníkovým šetřením o dopadech turismu na žití místních obyvatel. Pro dotazníkové šetření budou jako respondenti vybráni obyvatelé obcí přilehlých k Prachovským skalám. V kvalitativní výzkumné části budou vedeny rozhovory s reprezentanty místní správy a vybranými osobnostmi. V kombinaci výsledků obou těchto výzkumných akcí budou vytvořeny podklady pro závěry, které budou směřovat ke zlepšování kvality místního žití včetně otázek lokálního rozvoje.

Vzhledem k tomu, že výzkum bude prováděn v oblasti s malým počtem obyvatel, který v součtu není vyšší než 1 000 obyvatel,² byl zvolen empirický přístup, na který doplní průzkum s využitím dotazníkového šetření. Toto šetření bude provedeno dle předem připraveného empirického modelu. Následně se uskuteční rozhovory podle předem připraveného záznamového archu, který bude reagovat na výstupy z dotazníkového šetření.

Kvantitativním a kvalitativním přístupem bude zjištěno subjektivní hodnocení kvality života v daném území. Poté bude následovat analýza získaných dat, na jejichž základě bude vyhodnocena kvalita života v zájmových obcích. Třídění informací se bude zakládat na zhodnocení sebraných dotazníků. Tato zpracovaná data budou základními údaji. Tato data budou zpracována v programu Microsoft Excel. Z těchto primárních informací budou dále vytvořeny grafy s příslušnými komentáři za pomoci programu IBM SPSS Statistics. Výstupem takto zpracovaných dat bude vyhodnocení. Vedle těchto dat budou také naznačeny možnosti dalšího rozvoje v předkládané problematice, a to na základě dříve provedených výzkumů a výsledků vlastního empirického šetření.

² Počet obyvatel v obcích České republiky k 1. 1. 2022. *Český statistický úřad* [online]. 2022 [cit. 2022-10-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/165603907/1300722203.pdf/de05fcca-74d5-40b6-bfa0-6a9825cfe369?version=1.1>.

3. Teoretická východiska

3.1 Historie pojmu kvalita života

Již v řecké a římské mytologii se autoři zajímali o téma kvality života. Lze se tedy domnívat, že o tuto záležitost se zajímali lidé již od nepaměti. *Etika Nikomachova* od Aristotela je uznávána za prvotní dílo věnující se otázce kvality života.³

Pojem kvalita života se pravděpodobně objevil ve dvacátých letech 20. století, souvisí s ekonomickým rozvojem, zvětšující se státní podporou pro osoby z méně majetných sociálních vrstev a celkovým růstem státního rozpočtu. Deset let nato se termín objevil i v psychologii, a to zásluhou Edwarda Thorndika. V padesátých a šedesátých letech 20. století se výraz kvalita života čím dál více objevoval v politických projevech, zvláště díky iniciativám prezidentů Kennedyho a Johnsona, jako byly programy The Great Society a The Beautiful America. To přispělo k rozšíření významu pojmu a jeho vnímání jako aspektu života přesahujícího materiální potřeby.⁴

Pojem kvalita života byl do Evropy uveden švýcarskou nevládní organizací, Římským klubem, který jej začlenil do svého programu. Římský klub vyjadřoval kritiku vůči kapitalistickému způsobu života a militarizaci, zároveň usiloval o cílené zlepšení kvality života.⁵ V 70. letech se koncept kvality života začal uplatňovat v sociologii, a to prvně pro účely výzkumu, aby se monitoroval vliv sociálních proměn na životy lidí. Během 80. let se tento pojem rozšířil i do oblasti sociální psychiatrie, především jako kritérium pro hodnocení životní úrovně. Největší expanzi výzkumu kvality života pak zaznamenal v 90. letech.⁶

3.2 Definice pojmu kvalita života

S pojem kvalita života se lze setkat téměř denně, ať už při rozhovoru s někým, z rádia, z televize, nebo v tisku. Co si pod tímto pojmem lze představit? Odpovědi na tuto otázku bude asi stejný počet, jako počet lidí, kteří nám na tuto otázku budou odpovídat.

³ KŘIVOHLAVÝ, Jaro. Psychologická pojetí a způsoby zjišťování kvality života. *Články prof. Jaro Křivohlavého* [online]. Praha, 2001 [cit. 2022-08-14]. Dostupné z: http://jaro.krivohlavy.cz/stare_stranky/clanky/c_kvalita.html.

⁴ HEŘMANOVÁ, Eva. *Koncepty, teorie a měření kvality života*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012, 239 s. ISBN 978-80-7419-106-0. s. 13–14.

⁵ VAĐUROVÁ, Helena a Pavel MŮHLPACHR. *Kvalita života: Teoretická a metodologická východiska*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2005, 143 s. ISBN 80-210-3754-7. s. 7.

⁶ HEŘMANOVÁ, Eva. *Koncepty, teorie a měření kvality života*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012, 239 s. ISBN 978-80-7419-106-0. s. 16–17.

Nalézt tu správnou definici pojmu kvalita života, na které by se shodla odborná většina, prakticky neexistuje.⁷ Definice pojmu kvalita života existuje celá řada, velmi záleží, jaká vědní disciplína tento pojem vytyčuje.

Například Světová zdravotnická organizace například definuje kvalitu života jako „*individuální vnímání svého postavení v životě v kontextu kultury a hodnotových systémů, ve kterých žije, a ve vztahu ke svým cílům, očekáváním, standardům a zájmům*“.⁸

Křivohlavý toto sousloví rozebírá jazykovědně takto: „Slovo »kvalita« je odvozeno od latinského *qualis* a to zase od kořene *qui – kdo?* ve významu „*kdo to je*“, případně »*jaké to je?*“ V češtině kořen slova *Kdo – »k«* nás vede ke slově typu »*kěž*« či »*kýžený*«, tj. žádoucí stav. To se ozývá i v českém termínu pro kvalitu »*jakost*« - např. v souběhu s upřesněním typu *dobrá, prvotřídní až výtečná* či naopak *špatná jakost*. Vyjadřuje se tak charakteristický rys toho, o čem se hovoří, kterým se daný předmět odlišuje od jiného jedince (ve smyslu lepší či horší než), případně od skupiny jedinců obdobného druhu.“⁹ Slovo život vysvětluje pouze jako život určitého druhu, zde v kontextu kvality života, především člověka.

Kvalita života nesouvisí pouze s fyzickou existencí člověka. „*Ale také možnosti zdokonalování, obohacování, duchovní život, tvořivost, kreativitu a řadu sociálních, duchovních a psychických elementů, které budeme velmi obtížně hodnotit. Jinými slovy kvalita života se nám transformuje na kvalitu života lidského jedince.*“¹⁰

I další autoři nám nabízejí vícero pojetí definic kvality života. Dufková popisuje troje pojetí, a to makrostrukturální, kde přirovnává kvalitu života k sociálnímu vývoji individuálních států, mezostrukturální pojetí se uplatňuje u menších komunit. A nakonec mikrostrukturální pojetí, kde je uplatňována subjektivnost vzhledem k tomu, že zde pracuje s pojmy jako spokojenost, štěstí, individuální tvorba apod.¹¹

⁷ HNILICOVÁ, Helena. Kvalita života a její význam pro medicínu a zdravotnictví. In: PAYNE, Jan. *Kvalita života a zdraví*. Praha: Triton, 2005, s. 205–216. ISBN 80-7254-657-0. s. 207.

⁸ WHOQOL: Measuring Quality of Life. *World Health Organization* [online]. Ženeva, c2022 [cit. 2022-08-30]. Dostupné z: <https://www.who.int/toolkits/whoqol>.

⁹ KŘIVOHLAVÝ, Jaro. Kvalita života. In: HNILICOVÁ, Helena. *Kvalita života: Sborník příspěvků z konference, konané dne 25. 10. 2004 v Třeboni*. Kostelec nad Černými lesy: IZPE, 2004, s. 9–21. ISBN 80-86625-20-6.

¹⁰ MÜHLPACHR, Pavel. *Kvalita života seniorů*. Brno: MSD, 2017, 163 s. ISBN 978-80-7392-260-3. s. 49.

¹¹ DUFKOVÁ, Jana. Pojetí kvality života v současné nemarxistické sociologii. *Sociologický časopis*. 1986, roč. 22, č. 2, s. 153–163.

Ve Velkém sociologickém slovníku lze nalézt pod heslem Kvalita života, že jde o koncept, jehož uchopení se vyznačuje značnou mírou komplexnosti a interdisciplinárním charakterem. Jednotná definice neexistuje, avšak obecně se jedná o souhrn kvalitativních aspektů lidské existence, zahrnující způsob života, životní styl a životní podmínky společnosti. Kvalita života bývá vnímána v kontrastu s kvantitativními, makroekonomickými ukazateli a s kritérii zaměřenými na zisk. Klade důraz na nehmotné aspekty lidského života, jako je duchovní rozvoj, smysluplné mezilidské vztahy, pocit sounáležitosti a zodpovědnosti za životní prostředí. Kritizuje konzumní způsob života, který vnímá jako redukcionistický a zaměřený na povrchní uspokojení. Čtyřmi hlavními oblastmi, kde se pojem kvalita života používá jsou: odborná sféra, politika, sociální hnutí a marketing.¹²

V zahraniční literatuře se můžeme setkat s pojmem „*Quality of life*“, který odpovídá českému pojmu kvalita života. Např. Blunden tento pojem definuje čtyřmi oblastmi, a to: fyzická pohoda, materiální pohoda, kognitivní pohoda a sociální pohoda.¹³

Také se můžeme setkat s pojmem *well-being*, nebo *wellbeing*. Tento pojem může obsahovat to, jak lidé svůj život prožívají, toto pojetí je subjektivní. Nebo může obsahovat, v jakých podmínkách lidé žijí, toto pojetí je objektivní.¹⁴

Kvalita života v medicíně

Z lékařského pohledu je kvalita života spjata s pojmem zdraví. WHO¹⁵ definuje zdraví jako „*stav kompletní fyzické, duševní a sociální pohody a nikoliv pouhé nepřítomnosti nemoci či vady*“.¹⁶

Kvalita života se v medicíně objevuje v souvislosti s pacienty ve vegetativním stavu. Medicína si za svůj hlavní cíl stanovila udržet člověka při životě bez ohledu na jeho stav. To však naráží na problematiku kvality života. V roce 1972 se objevily výzkumy kvality života pacientů. Díky těmto výzkumům se v medicínském pojetí kvality života objevila dvě pojetí:

¹² PETRUSEK, Miloslav; MAŘÍKOVÁ, Hana a VODÁKOVÁ, Alena. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-718-4311-3. s. 557.

¹³ BLUNDEN, Roger. Quality of Life in Persons with Disabilities: Issues in the Development of Services 1. In: BROWN, Roy. *Quality of Life for Handicapped People*. London: Routledge, 1988, s. 37–55. ISBN 0748732942.

¹⁴ PACIONE, Michael. Urban environmental quality and human wellbeing—a social geographical perspective. *Landscape and Urban Planning*. 2003, roč. 65, č. 1-2, s. 19-30. ISSN 01692046.

¹⁵ World Health Organization – Světová zdravotnická organizace.

¹⁶ *Zdraví*. Online. In: *Wikipedia: the free encyclopedia*. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Zdrav%C3%AD>. [cit. 2022-08-14].

behaviorální a prožitkové. Objevila se zde kritéria hodnocení kvality života, která se odlišovala od kritérií pro zdravé jedince. Tyto výzkumy jsou cenné především pro nalezení ideální terapie např. pro chronická onemocnění. Poznatky z těchto výzkumů nám ukazují nemoc z pohledu pacienta, mohou být rozhodujícím ukazatelem při výběru vhodné terapie a také mohou poukázat na potřeby pacientů mimo lékařská zařízení.¹⁷

Kvalita života v psychologii

Psychologické pojetí kvality života se vyvinulo z pojetí filozofického, kde od dob Sókrata se přešlo od zkoumání kosmologie a přírodních věd ke zkoumání člověka samotného, jeho štěstí, smyslu lidského života nebo hodnoty lidského života a jeho významu. V psychologii se objevil pojem kvality života s termíny jako efektivita, bezpečnost a humanizace pracovních podmínek. Později v psychologii zakotvil kvalitativní výzkum, a to především lidské přirozenosti, hodnot, potřeb, životního štěstí, životní spokojenosti. Tato změna nastala ve chvíli, kdy naturalistická psychologie změnila směr na psychologii humanistickou.¹⁸

Z psychologického hlediska lze chápat kvalitu života z více zřetelů. Může jít o zkoumání *životní spokojenosti*. Zde nás zajímá, co činí lidi spokojenými. Co ovlivňuje, zda je člověk spokojený či nikoli. Dále se může jednat o *prožívání subjektivní pohody*. V tomto případě se obvykle přikládá význam všeobecnému hodnocení kvality života. Prožívání subjektivní pohody je mnohdy nazýváno jako štěstí.¹⁹

V zahraniční literatuře se setkáváme s pojmy jako *subjective well-being*,²⁰ *psychological* nebo *mental well-being*.²¹ Jako český ekvivalent se nejčastěji používá *pohoda*,²² nebo *životní pohoda*.²³ Kebza ve své práci používá pojem *duševní zdraví*.²⁴

¹⁷ MÜHLPACHR, Pavel. *Kvalita života seniorů*. Brno: MSD, 2017, 163 s. ISBN 978-80-7392-260-3. s. 57.

¹⁸ Tamtéž s. 58–59.

¹⁹ HALEČKA, Tibor. Kvalita života ako pojem a problém sociálnej politiky a sociálnej práce. *Práca a sociálna politika*. 2001, roč. 9, č. 12, s. 2–6. ISSN 1210-5643. s. 4.

²⁰ DIENER, Ed; EMMONS, Robert; LARSEN, Randy a GRIFFIN, Sharon. The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*. 1985, roč. 49, č. 1, s. 71–75.

²¹ KEBZA, Vladimír. *Psychosociální determinanty zdraví*. Praha: Academia, 2005, 264 s. ISBN 80-200-1307-5. s. 63.

²² KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Psychologie zdraví*. Praha: Portál, 2001, 280 s. ISBN 80-7178-551-2. s. 73.

²³ KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Pozitivní psychologie*. Druhé vydání. Praha: Portál, 2010, 200 s. ISBN 978-80-7367-726-8. s. 181.

²⁴ KEBZA, Vladimír. *Psychosociální determinanty zdraví*. Praha: Academia, 2005, 264 s. ISBN 80-200-1307-5, s. 63.

S kvalitou života také souvisí Maslowova pyramida lidských potřeb, v níž jsou seřazeny od nejnižší úrovně vzestupně potřeby fyziologické, nezbytné pro život, potřeby bezpečí, sociální potřeby, potřeby respektu a potřeby osobního rozvoje.²⁵ Z této pyramidy plyne, že nejprve je třeba uspokojit potřeby na nižší úrovni a poté lze uspokojovat potřeby „vyšší“. Potřeby nejvyšší, růstové, nemusejí být uspokojeny zcela.²⁶ Neboli i cesta může být cíl.

Vedle Maslowovy pyramidy potřeb také přispěl s vlastním pojetím hodnot Shalom Schwartz. S. Schwartz přišel s celostním pojetím zachycujícím hodnoty uplatňující se ve všech oblastech života. Tyto hodnoty, které S. Schwartz identifikoval, tvoří skladbu se vzájemnými vztahy mezi těmito hodnotami. Těchto deset identifikovaných hodnot se seskupuje do čtveřice hodnotových typů. Napříč jednotlivými státy, fázemi života, nebo náboženstvími jsou tyto hodnoty odlišné.²⁷

Kvalita života v sociologii

V sociologii se kvalita života zkoumá prostřednictvím širokého spektra faktorů, které odrážejí jak individuální, tak kolektivní zkušenosti a podmínky života. Mezi tyto faktory patří společenské uznání, sociální postavení, způsob života, vzdělanost, materiální zabezpečení, životní standard apod.²⁸

Ve společenských vědách se výraz kvalita života začal objevovat vedle pojmu životní úroveň. Termín životní úroveň je především pojmem z ekonomických věd. Do sociologie proniká kvalita života od 70. let 20. století. Můžeme zde pozorovat několik směrů.

1. Západní pojetí předpokládalo, že s nástupem technologického pokroku a rozvoje průmyslu bude spojeno materiální zajištění široké populace a spravedlivější sociální uspořádání.

2. Pojetí se opíralo o protestanské zásady z počátku kapitalismu. Toto pojetí bylo blízké ekonomům a statistikům.

²⁵ MASLOW, Abraham. A Theory of Human Motivation. *Psychological Review*. 1943, (4), 370–396.

²⁶ HEŘMANOVÁ, Eva. *Koncepty, teorie a měření kvality života*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012, 239 s. ISBN 978-80-7419-106-0, s. 53.

²⁷ VÁVRA, Martin. 2007. Hodnotový portrét evropských zemí. Srovnávací analýza s použitím přístupu Shaloma Schwartze. Praha: CESES UK FSV. s. 15–19.

²⁸ DVOŘÁČKOVÁ, Dagmar. *Kvalita života seniorů: v domovech pro seniory*. Praha: Grada, 2012, 112 s. ISBN 978-80-247-4138-3. s. 63.

3. Pojetí je spojeno s uspokojováním materiálních potřeb a bylo prezentováno samotnými sociology a odborníky z oblasti sociální politiky.

4. Pojetí vychází z různých potřeb člověka v různých životních etapách a jak uspokojování těchto potřeb činí život hodnotnějším.²⁹

Kromě konceptu životní úrovně se v sociologii lze setkat i s pojmem životní styl, který je přítomen v různých společenskovedních oborech. Životní styl odráží povahu jedince, jeho životní obsah a uspořádání. Životní úroveň je integrální součástí životního stylu, který je zároveň vyjádřením určitého způsobu života.³⁰ Ve Velkém sociologickém slovníku pod pojmem životní styl nalezneme následující: „*Styl životní – strukturovaný souhrn životních zvyků, obyčejů, resp. akceptovaných norem, nalézajících svůj výraz v interakci, v hmotném, věcném prostředí, v prostorovém chování a v celkové stylizaci.*“³¹

Dle životního stylu se hodnotí všeobecné sociální procesy, ale také třeba poměr intelektuální a manuální práce i dílčích činností v životě jednotlivce. Tím se stává životní styl významným ukazatelem kvality života. Životní styl ovlivňuje ekonomická situace jak jednotlivce, tak i lidské společnosti. Ekonomická situace může být ovlivněna mnoha faktory a může se velmi náhle změnit např. rozpadem vztahu s partnerem, ztrátou zaměstnání apod. Ekonomická situace ve společnosti však nemá vliv na počet lidí, kteří jsou šťastní.³²

Prostor a kvalita života

V kontextu zkoumání kvality života z pohledu geografických oborů se primárně lze soustředit na rozsah sledovaných oblastí. Obvyklé členění oblastí se odvíjí takto: na úrovni globální, makroregionální, národní, regionální a mikroregionální či lokální.³³

Makroregionální úroveň

Na této nejvyšší prostorové úrovni lze zkoumat kvalitu života především z hlediska životních podmínek např. společenského pokroku, sociálního rozvoje, přírodních

²⁹ MÜHLPACHR, Pavel. *Kvalita života seniorů*. Brno: MSD, 2017, 163 s. ISBN 978-80-7392-260-3. s. 59–60.

³⁰ VAĎUROVÁ, Helena a Pavel MÜHLPACHR. *Kvalita života: Teoretická a metodologická východiska*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2005, 143 s. ISBN 80-210-3754-7. s. 30.

³¹ PETRUSEK, Miloslav; MAŘÍKOVÁ, Hana a VODÁKOVÁ, Alena. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-718-4311-3. s. 1246.

³² DVORÁČKOVÁ, Dagmar. *Kvalita života seniorů: v domovech pro seniory*. Praha: Grada, 2012, 112 s. ISBN 978-80-247-4138-3. s. 64.

³³ HEŘMANOVÁ, Eva. *Koncepty, teorie a měření kvality života*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012, 239 s. ISBN 978-80-7419-106-0. s. 65.

a ekologických podmínek tzv. objektivních životních podmínek. Tyto ukazatele jsou však všeobecné a málo vypovídající, vzhledem k použitým metodikám výzkumu.³⁴

Mezoregionální úroveň

Do této úrovně spadají celky o velikosti okresů, krajů a územní jednotky typu NUTS II, III a IV. Pro tuto úroveň jsou metodiky nejméně propracované pro výzkum kvality života.³⁵

Mikroregionální úroveň

Prostorová analýza kvality života na nejnižší úrovni umožňuje objektivní i subjektivní hodnocení a jejich vzájemné porovnání. Objektivní přístup zahrnuje statistická data o životních podmínkách, zatímco subjektivní přístup se zaměřuje na přímé odpovědi a sebereflexi obyvatel. Tato úroveň analýzy může odhalit značné rozdíly v hodnocení. Podle Heřmanové kvalita života zahrnuje jak hodnocení objektivních podmínek vnějšího prostředí, tak osobní sebereflexi jedince ve vztahu k okolnímu kulturnímu, hodnotovému, sociálnímu a geografickému kontextu. Důležitá je také ve spojení s osobními motivacemi, dovednostmi, ambicemi a předpoklady.³⁶

3.3 Operacionalizace pojmu kvalita života

Kvalitu života je možné hodnotit, ale pouze za předpokladu, že dojde k operacionalizaci a správnému zvolení indikátorů. Aby tento pojem bylo možné měřit, je třeba jej převést na číselné výrazy. Pro tento účel je možné vyjádřit pojem kvalita života v částech označovaných jako dimenze, oblasti a indikátory.³⁷

Základní dimenze kvality života

Z pohledu dimenze kvality života existují dvě koncepce: duální a multidimenzionální. Duální koncepce rozděluje kvalitu života na dvě základní dimenze, dimenzi *objektivní* a dimenzi *subjektivní*.³⁸

³⁴ HEŘMANOVÁ, Eva. *Koncepty, teorie a měření kvality života*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012, 239 s. ISBN 978-80-7419-106-0. s. 68.

³⁵ Tamtéž s. 67.

³⁶ Tamtéž s. 66–67.

³⁷ Tamtéž s. 96.

³⁸ ANDRÁŠKO, Ivan. *Quality of life: an introduction to the concept*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6669-4. s. 11.

Tabulka 1 Vztah objektivních podmínek a jejich subjektivního prožívání

Objektivní životní podmínky	Subjektivní pohoda	
	Dobrá	Špatná
Dobré	Pohoda	Disonance
Špatné	Adaptace	Deprivace

Zdroj: MAREŠ, Jiří a kol. *Kvalita života u dětí a dospívajících I*. Brno: MSD, 2006, 228 s. ISBN 80-86633-65-9. s. 12.

Z tabulky č. 1 lze vyčíst čtyři kvalitativní situace. Dobrý život v dobrých podmínkách značí pohodu. Adaptací je označen spokojený život v nepříznivém prostředí. Nespokojeným životem v dobrých podmínkách označujeme disonanci a deprivace je špatná životní pohoda v nepříznivých podmínkách.

Jak bylo uvedeno výše, objektivní podmínky jsou spíše makroregionálním ukazatelem a subjektivní mikroregionálním. Z tabulky č. 1 však vyplývá, že se obě dimenze navzájem doplňují. Dle Andráška neexistuje nadřazenost nebo podřazenost jedné či druhé dimenze.³⁹

Indikátory

Řada globálních institucí a programů se zaměřuje na indikátory, které nám umožňují pozorovat a vyhodnocovat kvalitu života. Mezi ně lze zařadit Rozvojový program OSN,⁴⁰ Světová banka,⁴¹ Světová zdravotnická organizace,⁴² United Nations DESA,⁴³ World Resource Institute,⁴⁴ United Nations FAO,⁴⁵ Eurostat,⁴⁶ Evropská agentura pro životní prostředí,⁴⁷ Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj.⁴⁸ S přispěním těchto a dalších organizací existuje bezpočet indikátorů monitorující odlišné oblasti kvality života. Obvykle se jedná o parciální indikátory, které nemohou obsáhnout problematiku kvality života jako

³⁹ Tamtéž s. 12.

⁴⁰ UNDP – Human Development Report.

⁴¹ WB – World Development Indicators, Monitoring Environmental Progress.

⁴² WHO – Health For All.

⁴³ Indicators of Sustainable Development.

⁴⁴ World Resource.

⁴⁵ Databáze FAOSTAT.

⁴⁶ Pressure Indices Project.

⁴⁷ Yearly Indicator-Based Report.

⁴⁸ OECD – Core Set of Environmental Indicators.

celek. Z tohoto důvodu se stále častěji konstruují agregované ukazatele kvality života. Ani tento způsob však není ideální, neboť se nám mohou ztrácet logické a příčinné souvislosti mezi jednotlivými indikátory a s nimi se ztrácí i značná část informace. Ta poté může chybět při následné interpretaci.⁴⁹

Indexy

Implementace objektivních indikátorů, ať už v absolutní, či relativizované formě, ve spojení s relevantními indexy, umožňuje na různých úrovních efektivní analýzu a monitorování situace a vývojových trendů v široké škále oblastí. Tyto indikátory se běžně používají k vytvoření komplexního indexu, což přináší několik výhod, jako je kombinace více měřítek, zlepšení uspořádanost a možnost porovnávání výsledků. Vedle těchto pozitivních aspektů však existuje také značná nevýhoda spočívající v potenciálním zkreslení výsledků.⁵⁰

Nástroje pro měření kvality života na celosvětové úrovni

Index lidského rozvoje – Human Development Index (HDI)

Od roku 1990 je Index lidského rozvoje každoročně zveřejňován ve statistické publikaci nazvané „Zpráva o lidském rozvoji“. Tuto zprávu zaštiťuje Rozvojový program OSN – UNDP (*United Nations Development Programme*). Poprvé se tento index objevil už roku 1975.⁵¹ Česká republika je zahrnuta do měření HDI od roku 1993. A roku 2007 bylo do tohoto indexu zahrnuto 182 zemí a teritorií.⁵² K roku 2019 to bylo již 189 států a teritorií. Na prvních místech se objevují státy jako Norsko, Švýcarsko, Irsko, Německo, Hongkong a Austrálie. Naopak na opačném konci žebříčku nalezneme africké státy.⁵³

HDI slouží jako prostředek pro srovnávání zásadních rozměrů lidského rozvoje; mezi ně patří: lidské zdraví, úroveň vzdělanosti a hmotná životní úroveň. HDI se vyjadřuje jako

⁴⁹ HEŘMANOVÁ, Eva. *Koncepty, teorie a měření kvality života*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012, 239 s. ISBN 978-80-7419-106-0. s. 96–97.

⁵⁰Tamtéž s. 97–98.

⁵¹ SYROVÁTKA, Miroslav. Jak (ne)měřit kvalitu života Kritické pohledy na index lidského rozvoje. *Mezinárodní vztahy*. 2008, roč. 43, č. 1, s. 9–37.

⁵² HEŘMANOVÁ, Eva. *Koncepty, teorie a měření kvality života*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012, 239 s. ISBN 978-80-7419-106-0. s. 99.

⁵³ *Human Development Report 2019: Beyond income, beyond averages, beyond today: Inequalities in human development in the 21st century* [online]. New York: United Nations Development Programme, 2019, 350 s. [cit. 2022-09-15]. ISBN 978-92-1-126439-5. Dostupné z: <https://hdr.undp.org/system/files/documents/hdr2019.pdf>.

geometrický průměr z indexů z těchto tří kategorií. HDI nabývá hodnoty od 0 do 1. Podle HDI jsou státy rozčleněny do čtyř skupin: země s velmi vysokou úrovní (0,80 – 1), země s vysokou úrovní (0,70 – 0,79), země se střední úrovní (0,55 – 0,69) a země s nízkou úrovní (0,549 a méně). HDI se do roku 2010 vypočítával pomocí těchto kategorií: střední délka života, gramotnost dospělé populace, poměr hrubého zápisu do škol a hrubý domácí produkt na obyvatele. Od roku 2010 byly zařazeny do výpočtu dva kroky: vytvoření rozměrových indexů a agregace rozměrových indexů pro výpočet Indexu lidského rozvoje.⁵⁴ Výpočet aktuálního postupu je tedy následný:

$$\text{Index očekávané délky života (Life Expectancy Index – LEI): } LEI = \frac{(-20)}{83,4-20}$$

$$\text{Index vzdělání (Education Index – EI): } EI = \frac{\sqrt{MYSI \times EYSI}}{0,978}$$

- Index střední délky vzdělání (Mean Years of Schooling Index – MYSI)
- Index očekávané délky vzdělání (Expected Years of Schooling Index – EYSI)

$$\text{Důchodový index (Income Index – II): } II = \frac{\ln GNIpc - 100}{107,721 - 100}$$

$$\text{Index lidského rozvoje (HDI): } HDI = \sqrt[3]{LEI \times EI \times II}$$

Mezi výhody HDI lze zařadit, že se jedná o konstrukčně jednoduchý a čitelný index a že jde o jeden z mála každoročně zveřejňovaného seznamu obsahujícího velký počet států. „Vzhledem k systematickému mezinárodnímu srovnávání hraje tento index důležitou roli v diskusi o mimoekonomických rozměrech kvality života.“⁵⁵

Mezi nevýhody můžeme zařadit, že „neustále dochází ke změnám v metodologii tvorby indexu, což může být samozřejmě bráno i jako kladná stránka, protože je zde očividná snaha flexibilně reagovat na kritiku a neustále index zlepšovat.“⁵⁶ A. Sharpe tvrdí: „Právě

⁵⁴ Index lidského rozvoje. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2022-10-15]. Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Index_lidsk%C3%A9ho_rozvoje.

⁵⁵ ČÁSLAVKA, Jiří, Tomáš HÁK, Viktor TŘEBICKÝ a Stanislav KUTÁČEK, SKALÍK, Jan a Kateřina PTÁČKOVÁ, ed. *Indikátory blahobytu: všechno co jste kdy chtěli vědět o štěstí (ale báli jste se zeptat)* [online]. Praha: Zelený kruh a Hnutí DUHA, 2010, 60 s. [cit. 2022-09-15]. APEL (Alternativa–Příroda–Ekonomika–Lidé). ISBN 978-80-87417-02-7. Dostupné z: http://www.zelenykruh.cz/wp-content/uploads/2015/01/Indikatory_blahobytu_2010.pdf. s. 6.

⁵⁶ HAGERTY, Michael a kol. Quality of life indexes for national policy: Review and agenda for research. *Social indicators research*. 2001, roč. 27, č. 55, s. 1–96. ISSN 03038300. s. 39.

časté změny metodologie vedou k užívání indexu spíše pro mezinárodní srovnání než pro zaznamenávání trendů lidského rozvoje v jedné zemi. Dále tento index má v rozvinutých zemích pozitivní vypovídací hodnotu v tom smyslu, že vykazuje rostoucí trend. Tento fakt logicky naráží u tvůrců politik, jak levicových, tak pravicových, kteří na základě výsledků indexu potřebují odůvodnit některé navrhované politiky jako například zvyšování daní.⁵⁷ Nevýhody HDI můžeme najít v souvislosti s HDP⁵⁸ na obyvatele, to lze totiž hodnotit pomocí tří rozdílných způsobů.

Způsob výrobní spočívá ve vyčíslení celkové hodnoty všech vyráběných zboží a poskytovaných služeb během určitého roku, avšak s tím, že každá položka je zahrnuta do výpočtu pouze jedinkrát, aby se předešlo jejímu opakovanému započítání. V rámci tohoto přístupu se hrubý domácí produkt (HDP) vypočítává jako agregát přidaných hodnot všech odvětví ekonomiky. Přidaná hodnota v tomto kontextu reprezentuje rozdíl mezi tržní cenou finálního produktu a náklady na materiály, které byly nutné pro jeho vytvoření. Druhý způsob je výdajový, určuje HDP jako celkový součet výdajů provedených všemi subjekty na finální zboží a služby v průběhu jednoho roku, což odráží celkovou poptávku v ekonomice. To znamená, že do výpočtu jsou zahrnuty pouze peněžní toky směřující k nákupu finálních produktů a služeb, aniž by se započítávaly mezioperační transakce. Třetí způsob, důchodový, se HDP určuje jako souhrn všech důchodů vznikajících v ekonomice. Tento přístup zahrnuje mzdy vyplácené zaměstnancům, renty, úroky z kapitálových vkladů a zisky podniků jako hlavní složky národního důchodu. Tato metoda reflektuje rozdělení celkového ekonomického výkonu mezi jednotlivé faktory produkce ve formě jejich důchodů.⁵⁹

Jedním z nedostatků používání HDP na hlavu je, že neodráží skutečnou materiální prosperitu společnosti. Protože sem zapadají i výdaje např. na pořízování zbraní pro ozbrojené složky státu, náklady na řešení přírodních katastrof, což se nespojuje s lepší životní úrovní. Navíc HDP nezahrnuje produkty vytvářené domácnostmi, které jsou mimo tržní prostředí, což může vést k tomu, že rozvinuté země vypadají chudší, než jsou.⁶⁰

⁵⁷ SHARPE, Adrew. *Centre for the Study of Living Standards: A Survey of Indicators of Economic and Social Well-being* [online]. 1999, 72 s. [cit. 2022-09-23]. Dostupné z: <http://www.csls.ca/reports/paper3a.pdf>. s. 28.

⁵⁸ Hrubý domácí produkt.

⁵⁹ HOLMAN, Robert. *Makroekonomie: středně pokročilý kurz*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-807-1798-613. s. 19–21.

⁶⁰ MOŽNÝ, Ivo. *Česká společnost: Nejdůležitější fakta o kvalitě našeho života*. Praha: Portál, 2002, 208 s. ISBN 80-7178-624-1. s. 16–17.

OSN kromě Indexu lidského rozvoje (HDI) připravuje i další tři doplňkové indexy. Index lidské chudoby (HPI), který se vydává od roku 1997 a u rozvojových zemí zahrnuje faktory jako je dětská podvýživa nebo přístup k pitné vodě. Pro určité země pak zahrnuje i faktory jako dlouhodobá nezaměstnanost nebo procento populace žijící pod hranicí chudoby.

Genderově vztažený index rozvoje (Gender Related Development Index – GDI) se zaměřuje na rozdíly mezi pohlavími ve společnosti, konkrétně na rozdíly v životní úrovni mezi muži a ženami. Index srovnává očekávanou délku života, úroveň vzdělání a příjmy.

Index genderového zrovnoprávnění (Gender Empowerment Measure – GEM) měří míru, v jaké se ženy podílejí na ekonomickém a politickém dění společnosti.⁶¹

Na makroregionální úrovni vedle OSN působí další řada organizací, které mají své vlastní ukazatele kvality života na makroregionální úrovni. Vzhledem k tomu, že tato práce se bude zabývat kvalitou života na regionální úrovni, bude zde uvedeno jen několik z nich:

- Index globálního hladovění (Global Hunger Index – GHI).⁶²
- Index demokracie EIU (Economist Intelligence Unit's Democracy Index – EIU DI).⁶³
- Index vnímání korupce (Corruption Perception Index – CPI).⁶⁴
- Index šťastné planety (Happy Planet Index – HPI).⁶⁵
- Index živoucí planety (Living Planet Index – LPI).⁶⁶
- Index změny klimatu (Climate Change Performance Index – CCPI).⁶⁷
- Index klimatem podmíněného rizika (Global Climate Risk Index – CRI).⁶⁸
- Index environmentální výkonnosti (Environmental Performance Index – EPI).⁶⁹
- Index environmentální udržitelnosti (Environmental Sustainability Index – ESI).⁷⁰
- Index kvality životních podmínek (International Living's Quality of Life Index).⁷¹

⁶¹ HEŘMANOVÁ, Eva. *Koncepty, teorie a měření kvality života*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012, 239 s. ISBN 978-80-7419-106-0. s. 105.

⁶² <https://www.globalhungerindex.org/>

⁶³ <https://www.eiu.com/n/democracy-index-2021-less-than-half-the-world-lives-in-a-democracy/>.

⁶⁴ <https://www.transparency.org/en/cpi/2021>.

⁶⁵ <https://happyplanetindex.org/>.

⁶⁶ <https://livingplanetindex.org/home/index>.

⁶⁷ <https://ccpi.org/>.

⁶⁸ <https://www.germanwatch.org/en/cri>.

⁶⁹ <https://epi.yale.edu/>.

⁷⁰ <https://sedac.ciesin.columbia.edu/data/collection/esi/>.

⁷¹ <https://internationalliving.com/world-rankings/>.

Nástroje pro měření kvality života na regionální úrovni

„Kvalitu života vztahujeme vždy k určité oblasti vycházejíce ze skutečnosti, že se kvalita života a její úroveň liší nejen mezi jedinci navzájem, ale že nabývá různých hodnot i pro specificky vymezená území. Kvalita života se vždy váže k určitému prostoru, který lidé obývají.“⁷² I když některé indikátory použité na makroregionální úrovni mohou mít dostatečnou vypovídající hodnotu, na nižších úrovních nemusejí být tyto ukazatele užitečné či dokonce dostupné.

Od roku 1992 se vedle Zprávy o lidském rozvoji, kterou zpracovává OSN, začaly objevovat reporty na státní úrovni. Od roku 1996 je tato zpráva také zpracovávána i pro Českou republiku s názvem „Zpráva o lidském rozvoji – Česká republika“.⁷³

Měření kvality života v České republice v devadesátých letech je pokládán za zásadní Potůčkův *Index kvality a udržitelnosti života (IKUŽ)*.⁷⁴ IKUŽ pokrývá čtyři oblasti a zahrnuje 101 indikátorů rozdělených do 12 podoblastí.⁷⁵

Uvedené indexy byly vypočteny na všech úrovních jako aritmetický průměr transformovaných indikátorů vstupujících do výpočtu, a to pro každý rok zvlášť. Transformace indikátorů spočívala v převodu na jednotnou škálu $\langle 0,1 \rangle$ podle vzorce:

$$I_{xi} = \frac{x_i - x_{min}}{x_{max} - x_{min}}, \text{ kdy s rostoucí hodnotou indikátoru } x_i \text{ se kvalita života zvyšuje,}$$

$$I_{xi} = \frac{x_{max} - x_i}{x_{max} - x_{min}}, \text{ kdy s rostoucí hodnotou } x_i \text{ se kvalita života snižuje,}$$

0 = nejméně příznivá hodnota indikátoru v hodnoceném období,

1 = nejpříznivější hodnota I_{xi} vzhledem ke kvalitě a udržitelnosti života.

Teoreticky je nejvyšší možná hodnota 1, naopak nejnižší 0. Čím vyšší hodnota, tím lepší kvalita života, nižší hodnota značí zhoršené kvality života. Indexy v jednotlivých oblastech, umožňují porovnat kvalitu života.⁷⁶

⁷² IRA, Vladimír a Ivan ANDRÁŠKO. Kvalita života z pohledu humánní geografie (Quality of life from the viewpoint of human geography). *Geografický časopis*. Bratislava: Geografický ústav SAV, 2007, roč. 59, č. 2, p. 159–179. ISSN 0016-7193. s. 175.

⁷³ HEŘMANOVÁ, Eva. *Koncepty, teorie a měření kvality života*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012, 239 s. ISBN 978-80-7419-106-0. s. 120.

⁷⁴ Tamtéž s. 121.

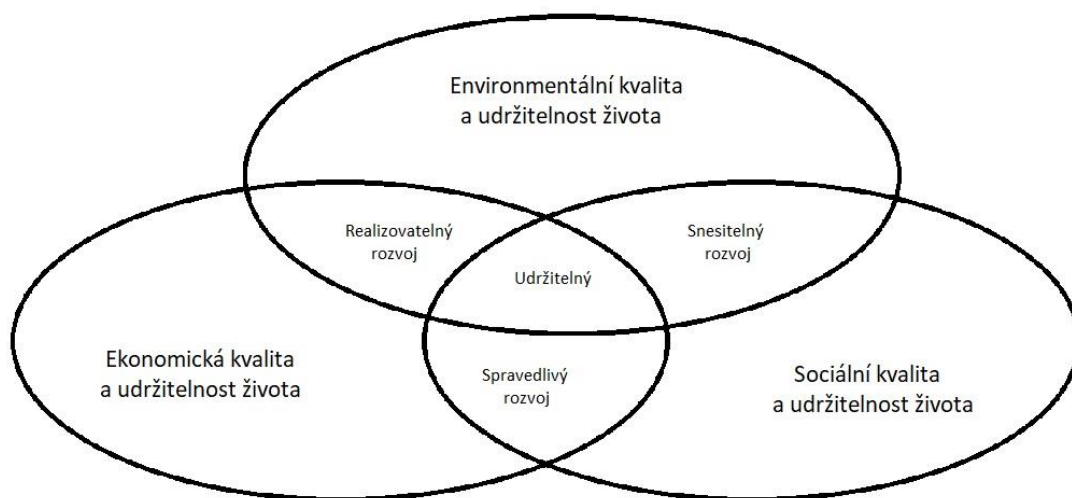
⁷⁵ POTŮČEK, Martin a kol. *Průvodce krajinou priorit pro Českou republiku*. Praha: Gutenberg, 2002. ISBN 80-86349-06-3. s. 93–96.

⁷⁶ POTŮČEK, Martin a kol. *Průvodce krajinou priorit pro Českou republiku*. Praha: Gutenberg, 2002. ISBN 80-86349-06-3. s. 70.

Dalšími vědci, kteří se věnovali způsobům kvantifikace kvality života na regionální úrovni v České a Slovenské republice, jsou P. Mederly, J. Topercer, P. Nováček,⁷⁷ P. Vavrušová,⁷⁸ J. Petrůj⁷⁹ a Z. Kühnová⁸⁰.

Obecně lze říci, že v oblasti měření kvality života na regionální úrovni existuje větší rozptýlenost přístupů, než je tomu o úroveň výše. Jedním z důvodů, proč tomu tak je, může být neexistence organizace, která by tuto problematiku zastřešovala.

Obrázek 1 Schéma vnitřní struktury ukazatelů kvality a udržitelnosti života

Zdroj: HEŘMANOVÁ, Eva. *Koncepty, teorie a měření kvality života*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012, 239 s. ISBN 978-80-7419-106-0. s. 133

Nástroje pro měření kvality života na individuální úrovni

V rámci této roviny se analýza kvality života zaměřuje na zjišťování životní spokojenosti a vyrovnanosti. Tato oblast zařazuje jak introspektivní reflexi, tak i hodnocení sociálních, fyzických a medicínských aspektů. Subjektivní vnímání kvality života tak umožňuje komplexní bádání rozličných znaků životní situace jedince z jeho vlastního úhlu pohledu. Mezi relevantní ukazatele patří pocity životního úspěchu, spokojenosti, lásky,

⁷⁷ MEDERLY, Peter; TOPERCER, Ján a NOVÁČEK, Pavel. *Indikátory kvality života a udržitelného rozvoje: kvantitativní, vícerozměrný a variantní přístup*. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd CESES, 2004. ISBN 80-239-4389-8.

⁷⁸ VAVRUŠOVÁ, Pavla. *Kvalita života v ČR, její regionální diference a sociální souvislosti*. Praha, 2008. Diplomová práce. VŠE.

⁷⁹ PETRŮJ, Jan. *Komparace životních podmínek v krajích České republiky*. Praha, 2008. Diplomová práce. VŠE.

⁸⁰ KŮHNOVÁ, Zuzana. *Hodnocení kvality života v České republice*. Praha, 2010. Diplomová práce. VŠE.

sebeuplatnění v profesním i osobním životě. Zmíněné indikátory slouží k hlubšímu pochopení subjektivních prožitků a vnímání životní spokojenosti daného jedince.⁸¹

Na úrovni individuální, nepanuje jednota v použití ukazatelů a jejich názvosloví, stejně jako není soulad v použití ukazatelů na vyšší úrovni. Například anglickému *well-being*, který je obvykle spojován s duševní pohodou, plně nesouhlasí pojem *osobní pohoda*.⁸²

V rámci konceptu subjektivní pohody I. Možný zdůrazňuje absenci negativních prožitků, jako jsou nelibost, nepřízeň, strach a deprese. Naopak definuje subjektivní pohodu jako stav vyznačující se výskytem kladných emocí, primárně radosti. Důležitou roli hraje i temporální aspekt, jelikož pro dosažení trvalé subjektivní pohody je nezbytné, aby pocity radosti a spokojenosti přetrvávaly delší období.⁸³

„V rámci studia či měření subjektivní QOL (subjektivní vnímání, prožívání a hodnocení vlastní existence či uvedené, úžeji chápané osobní pohody) jakožto stabilního a dlouhodobějšího pocitu lze v podstatě použít pouze sociologických, sociálně psychologických a popř. biomedicínských přístupů a v jejich rámci používaných nástrojů a metod.“⁸⁴

Zkoumání spokojenosti s vlastním životem probíhá výhradně skrze dotazníkové šetření.⁸⁵ Takovýmto dotazníkovým šetřením se věnuje hned několik organizací, např. neziskové organizace *World Values Survey*,⁸⁶ *National Opinion Research Center*⁸⁷ nebo *Eurobarometr Evropské komise*.⁸⁸

Pro menší počty respondentů lze využít zevrubné, propracované sociologicko-psychologické postupy. Takovým postupem může být Dienerova *SWLS – The Satisfaction with Life Scale*⁸⁹. V tomto článku se Diener věnuje především pozitivním emocím, méně těm negativním. A *SWLS* lze také použít pro různé věkové skupiny. Respondent zde vybírá

⁸¹ HEŘMANOVÁ, Eva. *Koncepty, teorie a měření kvality života*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012, 239 s. ISBN 978-80-7419-106-0. s. 133–134.

⁸² ŠOLCOVÁ, Iva. KEBZA, Vladimír. *Kvalita života v psychologii*. In: HNILICOVÁ, Helena. *Kvalita života: Sborník příspěvků z konference, konané dne 25. 10. 2004 v Třeboni*. Kostelec nad Černými lesy: IZPE, 2004, s. 21–32. ISBN 80-86625-20-6.

⁸³ MOŽNÝ, Ivo. *Česká společnost: Nejdůležitější fakta o kvalitě našeho života*. Praha: Portál, 2002, 208 s. ISBN 80-7178-624-1. s. 14.

⁸⁴ HEŘMANOVÁ, Eva. *Koncepty, teorie a měření kvality života*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012, 239 s. ISBN 978-80-7419-106-0. s. 135.

⁸⁵ Tamtéž s. 135.

⁸⁶ <https://www.worldvaluessurvey.org/wvs.jsp>.

⁸⁷ <https://www.norc.org/Pages/default.aspx>.

⁸⁸ <https://europa.eu/eurobarometer/screen/home>.

⁸⁹ DIENER, Ed; EMMONS, Robert; LARSEN, Randy a GRIFFIN, Sharon. The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*. 1985, roč. 49, č. 1, s. 71–75.

z pěti možných obodovaných hodnot na Likertově škále⁹⁰. Subjektivní pohoda je konceptualizována tak, že se skládá ze dvou hlavních složek: emocionální nebo afektivní složky a úsudkové nebo kognitivní složky. SWLS byl navržen pro měření složky úsudku. Referent lze poté rozdělit do šesti kategorií pohody dle výsledků jeho odpovědí. Vyšší skóre znamená vyšší životní spokojenost, nízké bodové ohodnocení značí životní nespokojenost.

*The Schedule for the Evaluation of Individual Quality of Life – SEIQoL*⁹¹

„Kvalita života, tak jak ji chápe SEIQoL, není něčím všeobecně platným pro všechny lidi. Je individuální. To znamená, že k pojetí kvality života se přistupuje tak, jak ji subjektivně vidí (chápe, definuje apod.) ten, kdo je dotazován. Základními daty jsou zde výpovědi dané osoby. Pojetí kvality života dané osoby závisí tedy na jejím vlastním systému hodnot, který je při měření kvality života zjišťován (diagnostikován) a plně respektován.“⁹² Jedná se o metodu, kdy je veden s respondentem rozhovor. Proto může být tato metoda primárně vhodná pro výzkumná prostředí nebo klinické situace, kde se jako nástroj používá jako součást procesu, kdy jednotlivec při hodnocení kvality života zvažuje řadu možností nebo výsledků. Interview je vedeno strukturovaně, ne volně. Při této metodě se zjišťuje, která oblast zkoumání kvality života je pro respondenta důležitá. Jde o zjištění životních cílů dotazovaného. Tyto cíle mohou být např.: rodina, zdraví, duševní zdraví, kultura, sport, koníčky apod.⁹³

Manchester Short Assessment of Quality of Life – MANSA

Tento postup vychází z *Lancashire Quality of Life Profile – LQoLP*. MANSA je stručný nástroj pro hodnocení kvality života se zaměřením na životní pohodu jako celku a s životními oblastmi. Pro stanovování používá šestnáct otázek, na které má respondent připravených sedm odpovědí.⁹⁴

V souvislosti se zdravotním stavem a výzkumem kvality na individuální úrovni života patří mezi nejznámější instituce, které se touto problematikou zabývají, MAPI Research

⁹⁰ Likertova škála. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2022-09-20]. Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Likertova_%C5%A1k%C3%A1la.

⁹¹ O'BOYLE, Ciaran. The Schedule for the Evaluation of Individual Quality of Life (SEIQoL): The Concept of Quality of Life in Clinical Research. *International Journal of Mental Health*. 1993, roč. 23, č. 3, s. 3-23.

⁹² KŘIVOHLAVÝ, Jaro. (2009): *Psychologie zdraví*. Portál, Praha. s. 243.

⁹³ Tamtéž s. 243–248.

⁹⁴ PRIEBE, Stefan; HUXLEY, Peter; KNIGHT, Susan a EVANS, Sherrill. Application and results of the Manchester Short Assessment of Quality of Life (MANSA). *International Journal of Social Psychiatry*. 1999, roč. 45, č. 1, s. 7-12.

Institute. Tento institut vede databázi PROQOLID⁹⁵, která obsahuje z dané oblasti proběhlé výzkumy, nebo jednotlivé dotazníky.

3.4 Turismus a jeho dopady na kvalitu života

Cestování máme obvykle spojeno s poznáváním nových míst, návštěvou zajímavých destinací, odpočinkem, nebo naopak s výzvou v podobě zdolaných vrcholů. Cestování je také spojeno s generováním zisku, který se posledních několika desetiletích podílí významnou měrou na HDP. S tím je také spojeno vytváření nových pracovních míst. Může mít ale také negativní podobu např. v podobě ničení kulturních nebo přírodních památek. Cestovní ruch sám o sobě není samostatnou vědní disciplínou, ale je nahlížen z mnoha vědních oborů.

V současnosti generuje světový cestovní ruch vyšší příjmy než ropný, nebo automobilový průmysl a produkuje nejvíce pracovních míst.⁹⁶

„Člověk má paradoxní potřebu cestovat, seznamovat se s národy a jejich zvyky, kulturou a historií. Jedná se o jednu z vyšších intelektuálních forem rekreace, kterou často doprovází různorodé aktivity. Proto lidé cestují již po tisíciletí, nehledě na válečné konflikty, nesjízdné cesty, hlad a jiná omezení. Cestování je tedy charakterizováno především přemísťováním jednotlivců, skupin osob podle zájmů a cílů, celých expedic včetně vojenských, skládajících se z několika set, a dokonce i tisíců specialistů, diplomatů, migrantů a přistěhovalců. Pro některé národy se cestování stalo způsobem života ustáleným před stoletími a vyvolaným klimatickými zvláštnostmi v místě jejich působiště. Sem patří především kočovné kmeny, které se pravidelně z důvodu hledání nových pastvin přemísťují spolu se stády dobytka, přičemž hranice států nejsou pro ně překážkou“⁹⁷

Z uvedeného vyplývá, bavíme-li se o *cestování*, že jde o přemísťování člověka nebo skupiny lidí v prostoru a čase. S pojmem cestování velice úzce souvisí i pojem *cestovní ruch*. Pojem jako takový má však své charakteristiky a také rozličné definice. Cestovní ruch je sektor služeb v cestování. Současný charakter cestovního ruchu se vyvíjel od 18. století. V 19. století Thomas Cook odstartoval revoluci v cestování tím, že zaváděl organizované

⁹⁵ <https://www.qolid.org/>.

⁹⁶ STRÍBRNÁ, Marie. *Venkovská turistika a agroturistika*. Praha: Profi Press, 2005, 65 s. ISBN 80-86726-14-2. s. 7.

⁹⁷ BERÁNEK, Jaromír a kol. *Ekonomika cestovního ruchu*. Praha: MAG CONSULTING, 2013, 296 s. ISBN 978-80-86724-46-1. s. 9.

zájezdy, založil první cestovní agentury, zavedl systém rezervací pro dopravu a ubytování, kategorizoval hotely a publikoval průvodce pro cestovatele. Ve 20. století byly postupně splněny podmínky pro masový rozmach cestovního ruchu. Z těchto podmínek můžeme jmenovat např. tyto: svoboda pohybu, úprava pracovní doby tak, že vznikl volný čas, dostatek finančních prostředků apod.⁹⁸

Definice cestovního ruchu

Výkladový slovník cestovního ruchu předkládá definici cestovního ruchu následně: „*Komplexní společenský jev, zahrnující aktivity osob cestujících mimo jejich obvyklé prostředí nebo pobývajících v těchto místech ne déle než jeden rok za účelem zábavy, rekreace, vzdělávání, pracovní či jiným účelem, i aktivity subjektů poskytujících služby a produkty těmto cestujícím osobám, tedy i provozováním zařízení se službami pro tyto cestující osoby včetně souhrnu aktivit osob, které tyto služby nabízejí a zajišťují, aktivit spojených s využíváním, rozvojem a ochranou zdrojů pro cestovní ruch, souhrn politických a veřejně správních aktivit a reakce na uvedené aktivity.*“⁹⁹

UNWTO¹⁰⁰ definuje cestovní ruch následovně: „*Cestovní ruch je činnost osoby, která cestuje na přechodnou dobu do místa mimo svého běžného životního prostředí, přičemž hlavní účel cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě.*“¹⁰¹

Kateřina Ryglová potom přirovnává cestovní ruch k průmyslu na cestování a turistiku. Do tohoto průmyslu můžeme zařadit ubytovací služby, atrakce, zprostředkovatele, stravovací služby, organizace a středobodem těchto složek je doprava (více na obrázku č. 2).¹⁰²

⁹⁸ BERÁNEK, Jaromír a kol. *Ekonomika cestovního ruchu*. Praha: MAG CONSULTING, 2013, 296 s. ISBN 978-80-86724-46-1. s. 9–10.

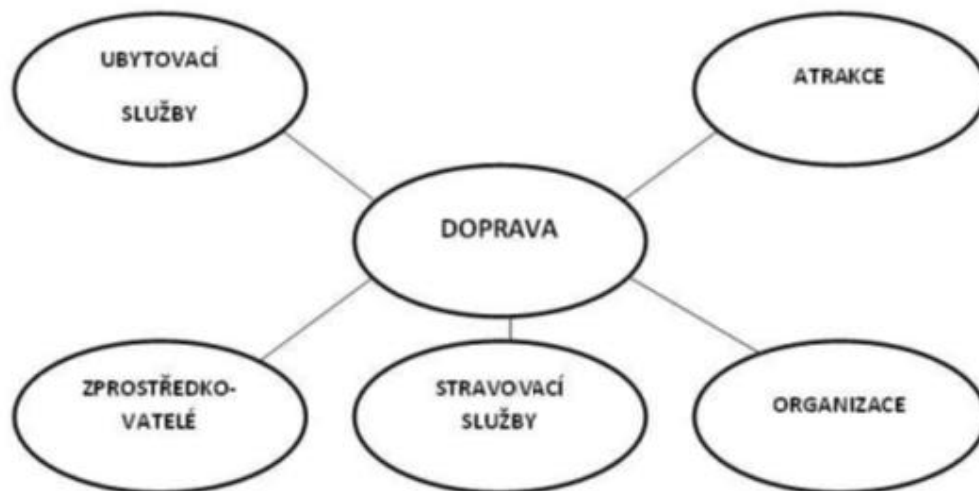
⁹⁹ ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. *Výkladový slovník: Cestovní ruch*. Druhé vydání. Praha: Linde, 2002, 768 s. ISBN 978-80-7201-880-2. s. 83.

¹⁰⁰ Světová organizace cestovního ruchu (World Tourism Organization) je významnou mezinárodní odbornou organizací systému OSN, která je zodpovědná především za podporu rozvoje udržitelného a dostupného cestovního ruchu. V roce 2003 došlo k přeměně WTO v přidruženou Organizace spojených národů na podporu cestovního ruchu – UNWTO.

¹⁰¹ LINDEROVÁ, Ivica. *Cestovní ruch: základy a právní úprava*. Jihlava: Vysoká škola polytechnická Jihlava, 2013. ISBN 978-80-87035-82-5. s. 109.

¹⁰² RYGLOVÁ, Kateřina. *Cestovní ruch: soubor studijních materiálů*. Vyd. 3., rozš. Management (Key Publishing). Ostrava: Key Publishing, 2009. ISBN 978-80-7418-028-6. s. 10.

Obrázek 2 Cestovní ruch podle Kateřiny Ryglové

Zdroj: RYGLOVÁ, Kateřina. *Cestovní ruch: soubor studijních materiálů*. Vyd. 3., rozš. Management (Key Publishing). Ostrava: Key Publishing, 2009. ISBN 978-80-7418-028-6 s. 10

Dle další definice můžeme rozdělit cestovní ruch do čtyř kategorií: ekonomické, geografické, sociologické a ekologické. Ekonomická část má tedy vliv na hospodářské poměry, geografická, kde se cestovní ruch odehrává, sociologická kategorie se věnuje naplnění potřeb cestovatelů a ekologická dopadům na ekosystém v turistické oblasti.¹⁰³

Můžeme narazit i na takový názor, že něco jako všeobecná definice cestovního ruchu není.¹⁰⁴

Pokud jsme říkali, že *kvalita života* je multidisciplinární, u cestovního ruchu je situace velmi obdobná. Vše říkající je obrázek č. 3.

¹⁰³ PÁSKOVÁ, Martina. *Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu*. Vydání druhé. Hradec Králové: Gaudeamus, 2009, 298 s. ISBN 978-80-7435-006-1. s. 20.

¹⁰⁴ GRAHAM, Dann a COHEN, Erik. Sociology and tourism. *Annals of Tourism Research*. 1991, roč. 18, č. 1, s. 155-169.

Obrázek 3 Multidisciplinarita cestovního ruchu

Zdroj: ŠAUER, Martin, Jiří VYSTOUPIL a Andrea HOLEŠINSKÁ. Cestovní ruch. Brno, 2015, 477 s. Učební text. Masarykova univerzita, Fakulta ekonomicko-správní, s. 12.

V kontextu cestovního ruchu se vyskytují pojmy jako rekreace a turistika. Nicméně není vhodné je považovat za synonyma cestovního ruchu. Rekreace obvykle označuje způsob trávení volného času s cílem obnovit fyzické a duševní síly a představuje pouze jeden z aspektů cestovního ruchu. Stejně tak turistika, což je sportovní aktivita spojená s cestovním ruchem, například horská turistika, cykloturistika a vodní turistika, představuje pouze jednu složku rozsáhlejšího jevu, kterým je cestovní ruch.¹⁰⁵

Cestovní ruch je celosvětově významným odvětvím ekonomiky, které zaměstnává velké množství lidí a generuje velké příjmy. Z makroekonomického hlediska cestovní ruch:

¹⁰⁵ BERÁNEK, Jaromír a kol. *Ekonomika cestovního ruchu*. Praha: MAG CONSULTING, 2013, 296 s. ISBN 978-80-86724-46-1. s. 15–16.

- Ovlivňuje zaměstnanost;
- podílí se na tvorbě HDP;
- přispívá do platební bilance státu;
- tvoří příjmy státního rozpočtu;
- má vliv na příjmy rozpočtu regionů;
- příznivě působí na investiční aktivitu.¹⁰⁶

Účastníci cestovního ruchu

Účastníky cestovního ruchu můžeme rozdělit do několika kategorií. Toto rozdělení, zda se jedná o účastníka cestovního ruchu či nikoli, je podstatné v postupu sestavování satelitního účtu cestovního ruchu. Sestavování satelitního účtu cestovního ruchu není tématem této práce, ale určení účastníka cestovního ruchu považují za základní pro orientaci v problematice cestovního ruchu:

- *Turista* – dočasný návštěvník, který v navštíveném místě přenocuje.¹⁰⁷
- *Výletník* – dočasný návštěvník, který v navštíveném místě nepřenocuje.¹⁰⁸

Dalším pojmem, s kterým se můžeme setkat, je *cestující*. Cestujícími nicméně mohou být i dojíždějící do zaměstnání, do školy apod. Tyto osoby nezahrnujeme do cestovního ruchu. Účastníky cestovního ruchu můžeme označit jako subjekt cestovního ruchu.¹⁰⁹

Pro tuto práci je také důležitý pojem *rezident*. Rezident je „*fyzická osoba jakékoli národnosti, sídlící v dané zemi více než jeden rok. Vztaženo k lokálnímu rozvoji cestovního ruchu se jedná o místního obyvatele, tedy obyvatele destinace cestovního ruchu.*“¹¹⁰

Objektem cestovního ruchu je obecně označován cíl, destinace cestovního ruchu. Tento objekt cestovního ruchu z ekonomické stránky vytváří nabídku. Nabídku můžeme rozdělit na *primární nabídku*, kterou tvoří přírodní a kulturně-historický potenciál, a *sekundární nabídku*, tu tvoří např. ubytovací zařízení, stravovací zařízení, lázeňská zařízení a podobně.

¹⁰⁶ ŠKODOVÁ-PARMOVÁ, Dagmar. *Agroturistika*. České Budějovice, 2007, 92 s. ISBN 978-80-7394-009-6. Disertační práce. Jihočeská univerzita, Ekonomická fakulta. s. 9.

¹⁰⁷ PÁSKOVÁ, Martina a Josef ZELENKA. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2002. ISBN Neuvedeno, s. 295.

¹⁰⁸ Tamtéž s. 320.

¹⁰⁹ ŠAUER, Martin, VYSTOUPIL, Jiří, HOLEŠINSKÁ, Andrea a kol. *Cestovní ruch*. Brno, 2015, 477 s. Učební text. Masarykova univerzita, Fakulta ekonomicko-správní. s. 13–14.

¹¹⁰ PÁSKOVÁ, Martina a Josef ZELENKA. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2002. ISBN Neuvedeno, s. 253.

Kromě subjektu a objektu se v cestovním ruchu rozlišuje i předmět, přičemž typickým produktem bývá zájezd organizovaný cestovní agenturou.¹¹¹ „Součástí produktu může být např. i přírodní výtvar (tzv. volný statek), který je zdarma a v dostatečné míře dostupný všem (tedy není vzácný), protože rovněž slouží k uspokojení potřeb účastníka cestovního ruchu (většinou se jedná o součást primární nabídky, např. o mořské klima).“¹¹²

Destinace cestovního ruchu

Destinaci cestovního ruchu definuje Organizace cestovního ruchu jako „geografický prostor (stát, místo, region) s vhodnými atraktivitami a s tím spojenými zařízeními a službami cestovního ruchu, které si účastník cestovního ruchu nebo skupina zvolili jako svůj cíl cesty.“¹¹³

Destinace cestovního ruchu představuje místo, kam turisté míří na své cesty. Aby se stala oblíbeným cílem, musí nabídnout přitažlivost, kterou lze popsat pomocí následujících bodů: atrakce, dostupnost, služby, balíčkové nabídky a aktivity.¹¹⁴

Na rozhodování o destinaci mohou působit různé motivy: fyzické (odpočinek, sportování), emocionální (nostalgie, osobní vazby), kulturní (prohlubování historických znalostí, zážitek z výstav), sociální prestiž (unikátnost, sledování trendů), osobní důvody (návštěva blízkých).¹¹⁵

Cestovní ruch v České republice

Největšího rozšíření turismu v České republice došlo po vzpamatování se z Velké hospodářské krize okolo roku 1937. Významnou roli v turistice hrál také tramping.¹¹⁶ Během tohoto období byl cestovní ruch velmi nerovnoměrný. Vnitrostátní turismus byl převážně spojen s pobytem, kde průměrná doba trvání pobytu byla pět dní, zatímco u zahraničního dosahovala 8 dní. Cestování bylo výrazně sezonní povahy, s hlavním zaměřením na letní

¹¹¹ BERÁNEK, Jaromír a kol. *Ekonomika cestovního ruchu*. Praha: MAG CONSULTING, 2013, 296 s. ISBN 978-80-86724-46-1, s. 19.

¹¹² Tamtéž s. 20.

¹¹³ PALATKOVÁ, Monika. *Marketingová strategie destinace cestovního ruchu: jak získat více příjmů z cestovního ruchu*. Praha: Grada, 2006. Manažer. ISBN 80-247-1014-5. s. 16.

¹¹⁴ KIRÁLOVÁ, Alžbeta. *Marketing destinace cestovního ruchu*. Praha: Ekopress, 2003, ISBN 80-86119-56-4. s. 16.

¹¹⁵ HORNER, Susan a John SWARBROOKE. *Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času: aplikovaný marketing služeb*. Praha: Grada, 2003. Expert (Grada). ISBN 80-247-0202-9. 64 s.

¹¹⁶ Tamtéž 64 s.

období. Největší část zahraničního cestování směřovala do sousedních zemí, jako byly Německo, Rakousko, Maďarsko a Polsko, což tvořilo 75 % z celkového objemu. Nabídka ubytovacích možností v té době převyšovala poptávku, ačkoliv vznikaly nové turistické podniky. Čedok, založený v roce 1920, sehrál klíčovou roli v tomto odvětví nejen v Československé republice, ale stal se i jednou z největších cestovních kanceláří na světě. V této době neexistovaly systematické vzdělávací programy pro odborníky v turismu. Příprava probíhala často v učňovských zařízeních. Stejná situace byla i ve výzkumu, kde teoretické otázky cestovního ruchu nebyly řešeny.¹¹⁷

Během druhé světové války došlo pochopitelně k citelnému oslabení turismu. Po válce, kdy Československo nepřijalo tzv. Marshallův plán a kdy došlo k politickým změnám, se v Československu vyvíjel cestovní ruch odlišně než ve státech západních. Kvůli omezení svobody pohybu a nedostatečným finančním prostředkům byl cestovní ruch značně omezen. Cestovní ruch se stal výhradně domácí záležitostí.¹¹⁸ Atraktivní pohraniční území, např. Šumava, se ocitlo v zakázaném pásmu střeženého armádou, to pásmo bylo až 30 km do vnitrozemí a byly v něm po odsunu německého obyvatelstva zničeny domy, kostely a další objekty, a to i vzhledem k turistickému ruchu zajímavé; také se záměrně falšovaly mapy, aby nedošlo k dohledání pro stát důležitých objektů, např. armádních.

V roce 1957 byl cestovní ruch v Československu na velmi nízké úrovni. Příjezdový i výjezdový zahraniční cestovní ruch dosahoval pouze 15 % úrovně z roku 1937. Cestovní ruch měl stále pobytový charakter. Znárodnění materiálně-technického vybavení cestovního ruchu, poválečná obnova státu a industrializace Slovenska bránily jeho rozvoji. Po válce začala příprava odborných pracovníků pro oblast pohostinství a cestovního ruchu novým způsobem na středních hotelových školách v Mariánských Lázních a Piešťanech.¹¹⁹ V této době byly státem řízené rekreace ROH¹²⁰ jak lze vidět ve filmech *Dovolená s Andělem*, *Anděl na horách*. Mezi cestovními kancelářemi měl dominantní postavení Čedok, tato cestovní kancelář však nestačila pokrýt poptávku po zahraničních zájezdech. Od padesátých let se začalo rozšiřovat chataření a chalupaření. V roce 1967 byla účast na cestovním ruchu

¹¹⁷ HESKOVÁ, Marie a kol. *Cestovní ruch pro vyšší odborné školy a vysoké školy*. Praha: Fortuna, 2006, 224 s. ISBN 80-7168-948-3. s. 50–51.

¹¹⁸ RYGLOVÁ, Kateřina. *Cestovní ruch: soubor studijních materiálů*. Vyd. 3., rozš. Management (Key Publishing). Ostrava: Key Publishing, 2009. ISBN 978-80-7418-028-6. s. 19–20.

¹¹⁹ HESKOVÁ, Marie a kol. *Cestovní ruch pro vyšší odborné školy a vysoké školy*. Praha: Fortuna, 2006, 224 s. ISBN 80-7168-948-3. s. 51–52.

¹²⁰ Revoluční odborové hnutí.

v Československu šestkrát vyšší než v roce 1957. K tomu přispělo zkrácení pracovního týdne i rozmach motorismu. Tyto okolnosti ovlivnily především krátkodobý cestovní ruch. V Československu se v tomto období zahraniční cestovní ruch nejvíce rozvíjel ve vztahu k ostatním socialistickým zemím. V domácím i zahraničním cestovním ruchu se však podstatně snížila průměrná délka pobytu. V tomto období dochází také ke zvyšující se podpory státu. Především šlo o novou výstavbu ubytovacích zařízení. V komplexních rekreačních střediscích došlo ke změnám v délce pobytu a využívání jak letní, tak zimní sezony. Kromě toho byla zavedena aktivní forma rekreace.¹²¹

V letech 1968-1969 postihla zemi hluboká společenská krize, která měla negativní dopad i na cestovní ruch. Rychlý rozvoj zahraničního cestovního ruchu byl zastaven normalizační regulací. Domácí cestovní ruch měl v tomto období rozhodující postavení a v roce 1981 dosáhl téměř pětinasobku úrovně z roku 1967.¹²²

Po roce 1989 se znatelně zlepšily podmínky pro rozšíření cestovního ruchu. Odpadly výše zmíněné překážky. Došlo k výstavbě nových hotelů, které už nebyly vázány na Čedok. V tomto období došlo k liberalizaci podnikání a ke vzniku velkého počtu podniků se službami spojenými s cestovním ruchem. Později došlo k redukci těchto podniků, zejména cestovních kanceláří z různých důvodů.¹²³ Cestovní ruch v Československu zaznamenal změnu po roce 1989, kdy došlo k politickým i ekonomickým změnám a stal se podstatnou složkou české ekonomiky. Do té doby byl cestovní trh přísně regulován. Po pádu „železné opony“ se stalo Československo a později i Česká republika vyhledávaným cílem turistů. Byla zde dobrá infrastruktura a levné služby. K turistické atraktivitě jistě přispěl kvalitní a hustý systém značených turistických tras, množství kulturních a historických památek. To činí i dnes z České republiky příjezdovou zemi cestovního ruchu.¹²⁴

Druhy cestovního ruchu

Turismus se dá kategorizovat dle důvodů, které motivují lidi k cestám. Základní kategorie zahrnují:

¹²¹ HESKOVÁ, Marie a kol. *Cestovní ruch pro vyšší odborné školy a vysoké školy*. Praha: Fortuna, 2006, 224 s. ISBN 80-7168-948-3. s. 52–53.

¹²² Tamtéž s. 53–54.

¹²³ RYGLOVÁ, Kateřina. *Cestovní ruch: soubor studijních materiálů*. Vyd. 3., rozš. Management (Key Publishing). Ostrava: Key Publishing, 2009. ISBN 978-80-7418-028-6. s. 19–23.

¹²⁴ Tamtéž s. 7–8.

- Rekreační cestovní ruch, který je zaměřen na odpočinek a regeneraci. Zahrnuje pobytové pobyty v hotelech, penzionech nebo kempech, ale také aktivní turistiku, jako je pěší turistika, cykloturistika nebo lyžování.
- Kulturní cestovní ruch, který je zaměřen na poznávání kulturních památek a tradic. Zahrnuje návštěvy muzeí, galerií, historických památek nebo divadelních představení.
- Sportovní cestovní ruch, který je zaměřen na účast na sportovních akcích nebo trénincích. Zahrnuje návštěvy sportovních zařízení, stadionů nebo arén.
- Profesionálně (obchodně) zaměřený cestovní ruch, který je zaměřen na účast na pracovních cestách, konferencích nebo obchodních jednáních. Zahrnuje návštěvy firem, kanceláří nebo výstav.
- Nákupní turistika zahrnuje cestování za účelem výhodných nákupů, často v příhraničních oblastech, kde jsou v sousedních zemích nižší ceny některých produktů.
- Dobrodružný cestovní ruch je zaměřen na poznávání přírody a nevěšedních zážitků. Je součástí sportovního cestovního ruchu s jistou mírou rizika.
- Myslivecký a rybářský cestovní ruch jsou druhy cestovního ruchu, které jsou zaměřeny na lov a rybolov. Jedná se o specifické druhy cestovního ruchu, které jsou oblíbené u lidí, kteří mají zájem o přírodu a outdoorové aktivity.
- Náboženský (poutní) cestovní ruch je součástí kulturního cestovního ruchu, který je zaměřen na návštěvu poutních míst. Od kulturního cestovního ruchu se odlišuje náboženskými motivy. V době komunismu byly náboženské poutě ve východním bloku zakázány a vlastně vymizely.
- Lázeňský cestovní ruch je zaměřen na léčbu a regeneraci zdraví. Pobyt je pod odborným zdravotnickým dohledem. Lázeňská střediska jsou založena na využívání přírodních léčivých zdrojů. Dříve bylo lázeňství podporováno, jak lékařským předpisem, tak v rámci ROH.
- Zdravotní cestovní ruch je druh cestovního ruchu, který je zaměřen na prevenci a udržení zdraví. Zahrnuje aktivity, které mohou mít pozitivní vliv na zdraví, jako je například cvičení, zdravá strava nebo relaxace. Jedná se o dnes velmi oblíbené wellness pobyty.
- Kongresový cestovní ruch je druh cestovního ruchu, který je zaměřen na účast na kongresech, konferencích, seminářích nebo dalších odborných akcích. Jedná se o významný sektor cestovního ruchu, který má pozitivní dopad na ekonomiku destinací.

- Stimulační cestovní ruch je druh cestovního ruchu, který je organizován zaměstnavatelem pro své zaměstnance jako odměna za pracovní výkony. Cílem stimulačního cestovního ruchu je motivovat zaměstnance a zlepšit jejich pracovní morálku.

Různé typy cestovního ruchu zpravidla neexistují samostatně a odděleně. Často se vzájemně kombinují a doplňují, což umožňuje cestovatelům zažít rozmanité a zajímavé zážitky během svých dovolených.¹²⁵

Venkovský turismus

Takovýto cestovní ruch bere ohled zejména na destinaci cestovního ruchu, ať už v přírodě, anebo málo osídlených oblastech. Jde tedy o diametrálně odlišné pojetí cestovního ruchu než v případě cestovního ruchu ve městech nebo přímořských letoviscích. Bývá označován jako „zelený“ cestovní ruch a snaží se chránit přírodu.¹²⁶

Tou nejjednodušší definicí může být, že venkovský turismus se odehrává na venkově. Celkový výsledek ovlivňuje ale celá řada faktorů. Např. městský cestovní ruch se nemusí omezovat pouze na města, ale může se přenést i na venkov. Urbanisticky, protože cestovní ruch může ovlivnit i venkov vzhledem k tomu, že rozvíjí ekonomické změny a podporuje tak novou výstavbu. V různých částech světa má venkovský turismus jiné podoby. V Německu a Rakousku jsou běžné dovolené na farmách, v případě amerického a kanadského venkova nejsou dovolené na farmě tak obvyklé. Venkovská turistika může nabývat různých podob, ať už ve formě agroturistiky, ekoturistiky, dovolené v přírodě, horolezectví, jezdeckví na koni, sportovní a zdravotní turistiky, myslivosti, rybaření apod.¹²⁷

Venkovská turistika je spojována s malými sídly do deseti tisíc obyvatel. Měla by být postavena na specifických vlastnostech venkova jako je malovýroba, otevřený prostor, kontakt s přírodou. Měla by být řízena na místní úrovni, ideálně s cílem dlouhodobého místního rozvoje. S tím souvisí také to, že by měla být trvale udržitelná, nelikvidující místní zdroje. Může tak sloužit jako nástroj pro ochranu přírody.¹²⁸

¹²⁵ ŠKODOVÁ-PARMOVÁ, Dagmar. *Agroturistika*. České Budějovice, 2007, 92 s. ISBN 978-80-7394-009-6. Disertační práce. Jihočeská univerzita, Ekonomická fakulta. s. 11–13.

¹²⁶ Tamtéž s. 27.

¹²⁷ STRÍBRNÁ, Marie. *Venkovská turistika a agroturistika*. Praha: Profi Press, 2005, 65 s. ISBN 80-86726-14-2. s. 7–8.

¹²⁸ Tamtéž s. 9

Tabulka 2 Protikladné rysy městské turistiky, turistických center a letovisek na jedné straně a venkovské turistiky na straně druhé

Cestovní ruch ve městech, v turistických centrech, anebo v letoviscích	Venkovská turistika
Málo otevřeného prostoru	Hodně otevřeného prostoru
Sídla s více než 10 tisíci obyvateli	Sídla s méně než 10 tisíci obyvateli
Husté osídlení	Řídké osídlení
Prostředí tvořené stavbami	Přírodní prostředí
Mnoho aktivit pod střechou	Mnoho aktivit v plenéru
Hustá infrastruktura	Slabá infrastruktura
Silná základna zábavních podniků a obchodů	Silná základna pro individuální činnost
Velké podniky	Malé podniky
Firmy celostátních nebo nadnárodních vlastníků	Firmy vlastněné místními podnikateli
Do cestovního ruchu zapojeno mnoho lidí na plný úvazek	Do cestovního ruchu zapojeno mnoho lidí na částečný úvazek
Žádné zapojení zemědělství či lesnictví	Určité zapojení zemědělství či lesnictví
Soběstačné turistické zájmy	Turistika podporuje jiné zájmy
Velký počet návštěvníků a turistů	Málo návštěvníků a turistů
Profesionální řízení	Neprofesionální řízení
Kosmopolitní atmosféra	Lokální atmosféra

Zdroj: STRÍBRNÁ, Marie. Venkovská turistika a agroturistika. Praha: Profi Press, 2005, 65 s. ISBN 80-86726-14-2. s. 9

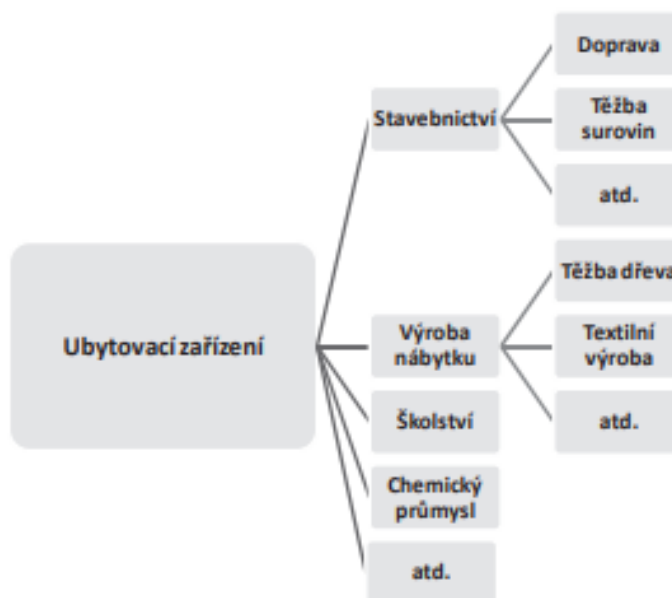
Vliv turismu na kvalitu života

Vliv turismu v kontextu této práce musíme chápat především z pohledu rezidentů. Jedním z nejdůležitějších vlivů turismu je především vliv ekonomický. Jde o důležitý ekonomický sektor, který generuje značné příjmy. Některé země a regiony jsou na cestovním ruchu zcela závislé. V roce 2019 představoval cestovní ruch 10 % celosvětového HDP. Ve stejném roce měl cestovní ruch v Česku podíl na tvorbě HDP ve výši 2,9 % a zaměstnával

4,5 % ekonomicky aktivního obyvatelstva.¹²⁹ V roce 2020 byl tento sektor postižen pandemií COVID – 19.

Efekt multiplikace v cestovním ruchu odkazuje na to, jak turistická aktivita v dané oblasti generuje nejen přímé příjmy z cestování, ale také podporuje rozvoj doplňkových služeb jako je ubytování, stravování, zábava a doprava, které uspokojují potřeby turistů. Tento jev dále motivuje růst činností, které nejsou s turismem přímo spojené, například v oblasti stavebnictví nebo oprav apod. V důsledku toho dochází k navýšení výdajů, což pozitivně ovlivňuje jak kupní sílu místní populace, tak celkový rozvoj oblasti a podporuje širokou škálu aktivit, včetně průmyslu. Turismus tak umožňuje v destinaci existenci služeb, které by bez přítomnosti turistů nebyly rentabilní nebo by nevytvářely dostatečný zisk.¹³⁰

Obrázek 4 Příklad multiplikačního efektu ubytovacího zařízení

Zdroj: FIALOVÁ, Dana. *Cena za cestovní ruch: přínosy versus ztráty: vzdělávací modul geografie : výukový a metodický text : Přírodní vědy a matematika na středních školách v Praze: aktivně, aktuálně a s aplikacemi - projekt OPPA*. Praha: P3K, 2012. ISBN 978-80-87186-81-7. s. 17

Ekonomické dopady

¹²⁹ FIALOVÁ, Dana. Nadměrný cestovní ruch: příčiny a důsledky. *Geografické rozhledy*. 2020–2021, roč. 30, č. 1, s. 8–9. ISSN 1210-3004.

¹³⁰ FIALOVÁ, Dana. *Cena za cestovní ruch: přínosy versus ztráty: vzdělávací modul geografie : výukový a metodický text : Přírodní vědy a matematika na středních školách v Praze: aktivně, aktuálně a s aplikacemi - projekt OPPA*. Praha: P3K, 2012. ISBN 978-80-87186-81-7. s. 15–17.

Mezi ekonomické přínosy cestovního ruchu se řadí především:

- Zvýšení zaměstnanosti: Cestovní ruch vytváří pracovní místa v odvětvích, která přímo poskytují služby turistům, jako jsou ubytování, stravování, doprava, cestovní kanceláře a atrakce.

- Tržby od turistů a návštěvníků: Turisté a návštěvníci utrácejí peníze za zboží a služby v destinaci, což generuje příjmy pro místní podnikatele.

- Daň z nemovitosti: Cestovní ruch může vést k zvýšení hodnoty nemovitostí v destinaci, což může vést k vyšším daním z nemovitosti.

- Daň z příjmu právnických a fyzických osob: Daň z příjmu právnických a fyzických osob je dalším zdrojem příjmů pro destinaci, který může být zvýšen cestovním ruchem. Cestovní ruch má tzv. multiplikační efekt.

Zároveň může cestovní ruch přinést i ekonomické ztráty.

- Sezonní zaměstnanost/nezaměstnanost: Cestovní ruch je často sezónní, což znamená, že je k dispozici pouze v určité části roku. To může vést k sezónní nezaměstnanosti, kdy zaměstnanci v odvětvích cestovního ruchu nemohou najít práci mimo sezónu.

- Nevyužitá kapacita zařízení: Cestovní ruch může vést k nevyužití kapacitě zařízení, jako jsou hotely a restaurace. To se může stát, pokud dojde k poklesu návštěvnosti nebo pokud je kapacita zařízení příliš velká.

- Turisté realizují cestovní ruch mimo sledované území: Turisté mohou utrácet peníze mimo oblast, která je předmětem pozornosti, což znamená, že finanční přínosy z cestovního ruchu neplynou přímo do destinace. Tato skutečnost může omezit ekonomický přínos turismu pro danou oblast.

- Šedá ekonomika: Turismus může být také propojen s takzvanou šedou ekonomikou, kde ani zaměstnavatelé, ani zaměstnanci neodvádějí daně či sociální a zdravotní pojištění. Toto může omezit výnosy z cestovního ruchu pro veřejný rozpočet.¹³¹

Dopady na životní prostředí

Cestovní ruch může mít negativní dopady na přírodní prostředí a kulturní dědictví. Tyto dopady mohou zahrnovat zvýšení návštěvnosti, které může vést k degradaci životního

¹³¹ FIALOVÁ, Dana. *Cena za cestovní ruch: přínosy versus ztráty: vzdělávací modul geografie : výukový a metodický text : Přírodní vědy a matematika na středních školách v Praze: aktivně, aktuálně a s aplikacemi - projekt OPPA*. Praha: P3K, 2012. ISBN 978-80-87186-81-7. s. 24–25.

prostředí, a nešetrný přístup turistů, který může vést k poškození přírodních a kulturních památek. Aby se těmto negativním dopadům zabránilo, je důležité pečlivě plánovat rozvoj cestovního ruchu. Existují dva hlavní přístupy k ochraně přírody a cestovního ruchu:

1. „Soutěživý přístup“ se snaží regulovat cestovní ruch, aby se omezily jeho negativní dopady. Tento přístup může zahrnovat omezení počtu návštěvníků, omezení jejich aktivit nebo zákaz některých aktivit.

2. „Spolupracující přístup“ se snaží cestovní ruch a ochranu přírody propojit. Tento přístup může zahrnovat podporu šetrných forem cestovního ruchu, vzdělávání návštěvníků o přírodě a spolupráci se místními obyvateli.

„Spolupracujícím“ případem mohou být tzv. geoparky. Jedná se o území, která jsou cenná z geologického hlediska. Geoparky poskytují návštěvníkům informace o geologii, jejím vztahu k přírodě a kultuře a možnostmi se na geologii přímo podílet. V současné době je v České republice devět národních geoparků. Mezi tyto geoparky patří také Český ráj.

Cestovní ruch může přispívat k pozitivnímu vlivu na životní prostředí tím, že umožňuje obnovu nevyužitých oblastí a že finanční prostředky z cestovního ruchu lze využít na renovaci památek a ochranu přírody. Kromě toho může turismus podněcovat místní obyvatele k péči o životní prostředí, které přitahuje návštěvníky. Příkladem využití rekultivovaných oblastí může být například vybudování hipodromu a autodromu u města Most, zatopené lomy v bývalé oblasti těžby hnědého uhlí nebo golfové hřiště v pražských Hodkovičkách.

Cestovní ruch může mít i negativní dopady na přírodu, včetně zvýšené spotřeby vody v golfových areálech a rezortech, narušování divokých zvířat během období rozmnožování, erozi terénu způsobenou lezením po skalách a jízdou na kole mimo stanovené cesty, nelegálním lovením a sběrem chráněných druhů, a znečištěním z vozidel a odpadky v okolí turistických cílů.¹³² Mezi negativní vlivy lze také zařadit budování rozsáhlých ubytovacích hotelů a penzionů a apartmánů zvláště v horských oblastech (Špindlerův Mlýn, Harrachov, na Šumavě) a zasněžování svahů a budování sjezdovek.

Sociokulturní dopady

¹³² FIALOVÁ, Dana. *Cena za cestovní ruch: přínosy versus ztráty: vzdělávací modul geografie : výukový a metodický text : Přírodní vědy a matematika na středních školách v Praze: aktivně, aktuálně a s aplikacemi - projekt OPVA*. Praha: P3K, 2012. ISBN 978-80-87186-81-7. s. 26–28.

Sociokulturní pilíř v oblasti cestovního ruchu zahrnuje vzájemné ovlivňování mezi místními obyvateli a turisty. Turisté přijíždějí s očekáváním nových zážitků a odpočinku, ale jejich kulturní návyky a očekávání nemusejí souznít s místními zvyky. Mezi oběma skupinami existují ekonomické a kulturní rozdíly, které mohou mít jak pozitivní, tak negativní dopady. V oblastech s intenzivním turismem dochází k dualizaci společnosti, kde jedna skupina profituje z turismu, zatímco druhá nemusí mít z turismu užitek žádný, dokonce může strádat. Například obyvatelé mohou být vytlačováni do periferií, jejich potřeby jsou ignorovány ve prospěch turistů. Sociální rozdíly jsou výraznější v rozvojových zemích, kde mohou vést k patologickým jevům jako je prostituce a kriminalita. Tato situace se netýká jen rozvojových zemí, ale například i českého pohraničí, kde od devadesátých let kvete prostituce, nevěstince apod.

Doxeyho iritační index je nástroj, který měří vývoj vztahu místních obyvatel k cestovnímu ruchu, nazývaný také míra „nevraživosti“. Index má čtyři stupně: euforie, apatie, znechucení a antagonismus. Postoj místních obyvatel k turistům se proměňuje podle vývoje cestovního ruchu, druhů vzájemných interakcí mezi rezidenty a návštěvníky, mezikulturních odlišností mezi těmito skupinami a také v závislosti na stavu infrastruktury v daném místě.¹³³

Původně se výzkum v oblasti cestovního ruchu soustředil na vytváření strategií pro maximalizaci turistických návštěv a ekonomického přínosu pro destinace. Nicméně, s rostoucím významem cestovního ruchu se zaměření výzkumu rozšířilo i na otázky udržitelnosti. Čím dál tím více se ukazuje, že cestovní ruch nemá jen pozitivní dopady, ale může také negativně ovlivňovat ekonomiku, sociokulturní aspekty a životní prostředí turistických oblastí. Místní komunity, jakožto klíčoví aktéři, jsou tímto rozvojem značně dotčeny.¹³⁴

Cestovní ruch má dopad na ekonomiku, životní prostředí a společnost. Ekonomický dopad cestovního ruchu může usnadnit život obyvatel, vezmeme-li v úvahu příjmy z cestovního ruchu. Vytváří pracovní místa, což generuje příjem, v důsledku toho se může zvýšit místní životní úroveň. Dalším rysem je velká poptávka po pracovní síle, která pomáhá snižovat nezaměstnanost, ale může odvádět pozornost od jiných sektorů, což je negativní

¹³³ FIALOVÁ, Dana. *Cena za cestovní ruch: přínosy versus ztráty: vzdělávací modul geografie : výukový a metodický text : Přírodní vědy a matematika na středních školách v Praze: aktivně, aktuálně a s aplikacemi - projekt OPVA*. Praha: P3K, 2012. ISBN 978-80-87186-81-7. s. 32–33.

¹³⁴ UYSAL, Muzaffer; SIRGY, M. Joseph; WOO, Eunju a KIM, Hyelin (Lina). Quality of life (QOL) and well-being research in tourism. *Tourism Management*. 2016, roč. 53, s. 244–261. ISSN 02615177.

faktor. Zajišťuje příjmy pro pracovníky v cestovním ruchu, pro zemi jsou generovány i příjmy v podobě různých daní (např. místní poplatky) do rozpočtu a devizové příjmy. Může řešit ekonomické problémy a stimulovat růst dalších ekonomických sektorů. Vliv na životní prostředí má pozitivní i negativní stránky. Pozitivní stránkou je dostat se do nového krásného přírodního prostředí, krajiny, která se těší ochraně jako národní parky, zatímco negativní stránkou je územní koncentrace, bezohledný rozvoj a urbanizace. Z hlediska společenského dopadu je nejdůležitějším konceptem poznat jinou kulturu, což může přispět ke zlepšení kvality života a zachování kulturního dědictví.¹³⁵

V případě překročení únosné hranice počtu turistů se takový jev nazývá v odborné literatuře „*overturism*“. Místní obyvatelé, provozovatelé ubytovacích i stravovacích služeb a samotní turisté zaznamenávají, že kvalita prožitku i kvalita života jsou negativně ovlivněny. S tím může docházet k ničení kulturního, přírodního a sociálního bohatství dané turistické oblasti. V souvislosti s tím vyvstává další jev, který se nazývá „*tourism-phobia*“. Jde o společenskou nespokojenost, která vede k organizaci kampaní, petic a protestů požadující omezující opatření k pohybu turistů. Nesmíme však opomíjet již výše zmíněné benefity, které cestovní ruch přináší. Jsou to například nová pracovní místa, zlepšování infrastruktury, generování zisku.¹³⁶

Fenoménem, který může ovlivnit kvalitu života, je také amenitní migrace. Jedná se o zvláštní typ migrace, která obvykle vede z městského prostředí do toho vesnického. Tato migrace není ekonomicky zaměřena, ale snaží se o větší sepejetí s přírodou. Může jít o migraci za lepším životním prostředím nebo za kulturními zvláštnostmi daného území. Záleží na osobní preferenci daného migranta. Větší spokojenost v novém prostředí může kladně ovlivnit kvalitu života.¹³⁷ Takovíto migranti mohou samozřejmě ovlivnit kvalitu života i samotným usedlím. Buď pozitivním způsobem, např. novými sociálními vazbami, nebo negativně špatnými vztahy s novými sousedy.

Z pohledu samotných turistů může cestovní ruch ovlivnit i jejich kvalitu života. Cestování je druh činnosti, při které mohou návštěvníci získat zkušenosti. Tento druh zážitku

¹³⁵ GONDOS, Borbála. Relationship Between Tourism and Quality of Life: Researches at Lake Balaton. In: *Human Capital without Borders: Knowledge and Learning for Quality of Life: Proceedings of the Management, Knowledge and Learning International Conference 2014*. Portorož: ToKnowPress, 2014, s. 879–888. ISBN 978-961-6914-09-3. ISSN 2232-3309. s. 881.

¹³⁶ KRAJÍČKOVÁ, Aneta. Vliv cestovního ruchu na socioekonomické a environmentální prostředí Malty: vnímání mladých. *Geografické informácie*. 2018, roč. 22, č. 1, s. 233-245. ISSN 13379453.

¹³⁷ BARTOŠ, Michael a KUŠOVÁ, Drahomíra. Amenitní migrace jako specifická forma globální migrace a obyvatel a její vliv na kvalitu života. *Životné prostredie*. 2005, roč. 39, č. 6, s. 315-318.

může zesílit opakovaným cestováním, může přispět ke spokojenosti se životem a podle R. Veenhovena může cestování vést k uvědomění si štěstí. K cestování je zapotřebí tři věci: motivace, volný čas a finanční příjem. Mnoho lidí podniká cestování, aby se vymanili z obvyklého prostředí, aby vhodně strávili volný čas, získali zkušenosti, které se mohou stát zdrojem jejich radosti a které mohou přispět k příznivým ukazatelům kvality života. Zkušenosti nabyté při cestování lze většinou nalézt ve dvou produktech cestovního ruchu: volnočasová turistika a obchodní turistika. Volnočasovou turistikou hledají lidé vlastní zážitky, obchodní turistikou se skrze cestování snaží dosáhnout úspěchu v zaměstnání. V případě, že má turistická destinace vysokou úroveň obecné i turistické infrastruktury, může pomoci zlepšit kvalitu života místních lidí. Bohužel může nastat i opačný případ, protože překročení únosnosti vede ke zhoršení kvality života.¹³⁸

Shrnutí

Vliv turismu na kvalitu života může být komplexní. Z ekonomického hlediska je turismus významným sektorem, generuje značné příjmy a vytváří pracovní místa, což může zlepšit životní podmínky místních obyvatel. Multiplikační efekt turismu podněcuje rozvoj dalších služeb a stimuluje místní ekonomiku. Turistické aktivity také mohou poskytovat finanční prostředky na obnovu památek a ochranu přírody.

Nicméně turismus může mít také negativní dopady, jako je sezonní nezaměstnanost, nadměrná spotřeba vody, eroze, a škody na přírodních a kulturních památkách. Vzájemné působení mezi turisty a místními obyvateli může vést ke kulturním a sociálním rozdílům, což může ovlivnit kvalitu života. K některým negativním jevům patří i overturism, kdy nadměrný počet turistů může negativně ovlivnit prožitek jak turistů, tak i místních obyvatel.

Celkově lze říci, že turismus má potenciál zlepšit kvalitu života tím, že poskytuje ekonomické příležitosti, podporuje kulturu a vzdělání, a zároveň umožňuje lidem objevovat nové zážitky a poznatky. Avšak je důležité, aby rozvoj turismu byl udržitelný, aby minimalizoval negativní dopady a maximalizoval přínosy pro všechny zúčastněné strany. Tímto způsobem lze zajistit, že turismus skutečně přispěje k celkovému zlepšení kvality života ve sledované lokalitě.

¹³⁸ GONDOS, Borbála. Relationship Between Tourism and Quality of Life: Researches at Lake Balaton. In: *Human Capital without Borders: Knowledge and Learning for Quality of Life: Proceedings of the Management, Knowledge and Learning International Conference 2014*. Portorož: ToKnowPress, 2014, s. 879–888. ISBN 978-961-6914-09-3. ISSN 2232-3309. s. 882

4. Praktická část práce

Destinace cestovního ruchu je definovaná různými způsoby a z různých hledisek. Zjednodušeně lze říci, že jde o „*místo určení*“ nebo o „*cíl cesty*“. Pro tuto práci je důležitá destinace jako území a destinace jako sociální prostor sdílený rezidenty a návštěvníky.¹³⁹ Touto lokalitou jsou Prachovské skály a přilehlá sídla. Prachovské skály představují jedinečnou destinaci cestovního ruchu v České republice, která láká návštěvníky svou překrásnou přírodou a fascinujícími skalními útvary. S rozvojem cestovního ruchu v Prachovských skalách však přicházejí i výzvy. Zvýšený počet turistů může vést k environmentálním problémům, jako jsou znečištění, eroze půdy a narušení ekosystémů. Proto je důležité, aby místní orgány implementovaly udržitelné praktiky a environmentální politiky, které chrání krásu a zachovávají biodiverzitu této oblasti pro budoucí generace rezidentů i turistů. Z hlediska sociokulturního vlivu může nárůst turismu také přinést změny do životního stylu místních komunit.

4.1 Prachovské skály

Prachovské skály se nacházejí ve východních Čechách, v Královéhradeckém kraji, v okrese Jičín, přibližně 5 km severozápadně od města Jičín. Rozloha Prachovských skal je 262,44 ha.¹⁴⁰ Jedná se o přírodní rezervaci, která je součástí nejstarší české chráněné krajinné oblasti Českého ráje. Český ráj má rozlohu 182 km² a jako CHKO byl vyhlášen v roce 1955.¹⁴¹ Přírodní rezervací byly Prachovské skály vyhlášeny už v roce 1928.¹⁴² Oblast

¹³⁹ ŠAUER, Martin, VYSTOUPIL, Jiří, HOLEŠINSKÁ, Andrea a kol. *Cestovní ruch*. Brno, 2015, 477 s. Učební text. Masarykova univerzita, Fakulta ekonomicko-správní, s. 121–123.

¹⁴⁰ Maloplošná zvláště chráněná území. *Otevřená data AOPK ČR* [online]. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, 2017 [cit. 2022-09-05]. Dostupné z: <https://gis-aopkcr.opendata.arcgis.com/datasets/maloplo%C5%A1n%C3%A1-zvl%C3%A1%C5%A1t%C4%9B-chr%C3%A1n%C4%9Bn%C3%A1-%C3%BAzem%C3%AD/explore?location=49.734360%2C15.473350%2C1.87&showTable=true>.

¹⁴¹ Charakteristika oblasti. *Chráněná krajinná oblast Český ráj* [online]. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, 2022 [cit. 2022-09-05]. Dostupné z: https://ceskyraj.nature.cz/charakteristika-oblasti?p_1_back_url=%2Fhledej%3F_com_liferay_portal_search_web_search_bar_portlet_SearchBarPortlet_INSTANCE_templateSearch_formDate%3D1667673085814%26_com_liferay_portal_search_web_search_bar_portlet_SearchBarPortlet_INSTANCE_templateSearch_emptySearchEnabled%3Dfalse%26q%3Dprachovsk%25C3%25A9%2Bsk%25C3%25A1ly%26_com_liferay_portal_search_web_search_bar_portlet_SearchBarPortlet_INSTANCE_templateSearch_scope%3D.

¹⁴² Prachovské skály. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2022-09-05]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Prachovsk%C3%A9_sk%C3%A1ly.

Prachovských skal obklopují sídla Prachov, Horní Lochov, Pařezská Lhota (části obce Holín), Dolní Lochov, Zámostí-Blata, Březka (část obce Libuň) a Jinolice.

Z hlediska geomorfologie lze Prachovské skály zařadit do Jičínské pahorkatiny, která spadá do Severočeské tabule. Tato tabule je součástí širší geologické struktury, která se nazývá Česká tabule, jež patří do České křídové tabule.¹⁴³

Obrázek 5 Mapa ČR s vyznačenou oblastí Prachovských skal

Zdroj: Vlastní zpracování, MAPA ČESKÉ REPUBLIKY (2023)

Prachovské skály také bývají charakterizovány jako skalní město, „skalní město bývá v odborné i turistické literatuře označováno seskupení skalních věží a bloků, vzájemně oddělených kaňonovitými údolními, soutěskami nebo průrvami.“¹⁴⁴ Na území Královéhradeckého kraje se kromě Prachovských skal nacházejí Adršpaško-teplické skály,

¹⁴³ RYBÁŘ, Petr, ed. *Přírodou z Polabí k hraničním horám: Vybrané kapitoly o přírodě, krajině a životním prostředí Královéhradeckého kraje*. Hradec Králové: Královéhradecký kraj, 2008, 264 s. ISBN 978-80-254-2736-1. s. 48–50.

¹⁴⁴ Tamtéž s. 53.

kteře se řadí mezi nejvýraznější skalní města střední Evropy.¹⁴⁵ Prachovské skály jsou turisticky nejnavštěvovanější částí Českého ráje.¹⁴⁶ Vedle Prachovských skal se v Českém ráji nacházejí i další skalní města, a to Hruboskalsko a Příhrazské skály. V těchto skalních městech můžeme nalézt ojedinělé druhy z oblasti flóry bělomech sivý, žebrovníci různolistou, hasivku orličí, osladič obecný, jmelí jehličnanové, vřes obecný, brusinku obecnou, čípek objímavý, metličku křivolakou. Z fauny pavouka metu temnostní, mravkolva běžného, kutilku písečnou, svižníka, kozlíčka dazuli, přástevníka hluchavkovitého, poštolku obecnou, výra velkého, kavku obecnou, sokola stěhovavého, krkavce velkého, lelka lesního, rehka zahradního, vrápence malého, kunu skalní a jezevce lesního.¹⁴⁷

Prachovské skály byly obývány již v době kamenné, jak dokládají archeologické nálezy. Tvořily přírodní pevnost před možným nepřítelem.¹⁴⁸ Turismus se zde začíná rozvíjet pozvolna po roce 1813, kdy měl skalní město navštívit sám císař František I. I díky Prachovským skalám byl založen jičínský odbor Klubu českých turistů na popud z pražského Klubu turistů v roce 1892.¹⁴⁹

Informace o turistické atraktivitě Prachovských skal jsou podloženy statistikou návštěvnosti památek, turistických cílů, akcí a infocenter Českého ráje, která je spravována Sdružením Český ráj. Výsledky z roku 2022 ukazují na významnou turistickou atraktivitu tohoto regionu.

Celkem bylo osloveno 64 turistických atraktivit v rámci Českého ráje. Těchto atrakcí se během roku 2022 zúčastnilo téměř 1,3 milionu turistů, což svědčí o vysokém zájmu o tento region. V rámci Královéhradeckého kraje byly Prachovské skály nejnavštěvovanějším místem s 143 200 návštěvníky. Tato statistika poukazuje na důležitost Prachovských skal jako turistického místa v Českém ráji a na jejich přitažlivost pro návštěvníky a turisty.¹⁵⁰ Z grafu níže je vidět, že Prachovské skály zaujímají pozici jednoho

¹⁴⁵ RYBÁŘ, Petr, ed. *Přírodou z Polabí k hraničním horám: Vybrané kapitoly o přírodě, krajině a životním prostředí Královéhradeckého kraje*. Hradec Králové: Královéhradecký kraj, 2008, 264 s. ISBN 978-80-254-2736-1. s. 53.

¹⁴⁶ PACOVSKÝ, Jaroslav. *Český ráj*. Praha: Olympia, 1970, 184 s. ISBN 27-003-70. s. 159.

¹⁴⁷ MRKÁČEK, Zdeněk. *Ptáci Českého ráje*. Turnov: Unipress, 2011, 295 s. Vlastivěda Českého ráje, 4. ISBN 978-80-260-1093-7. s. 7.

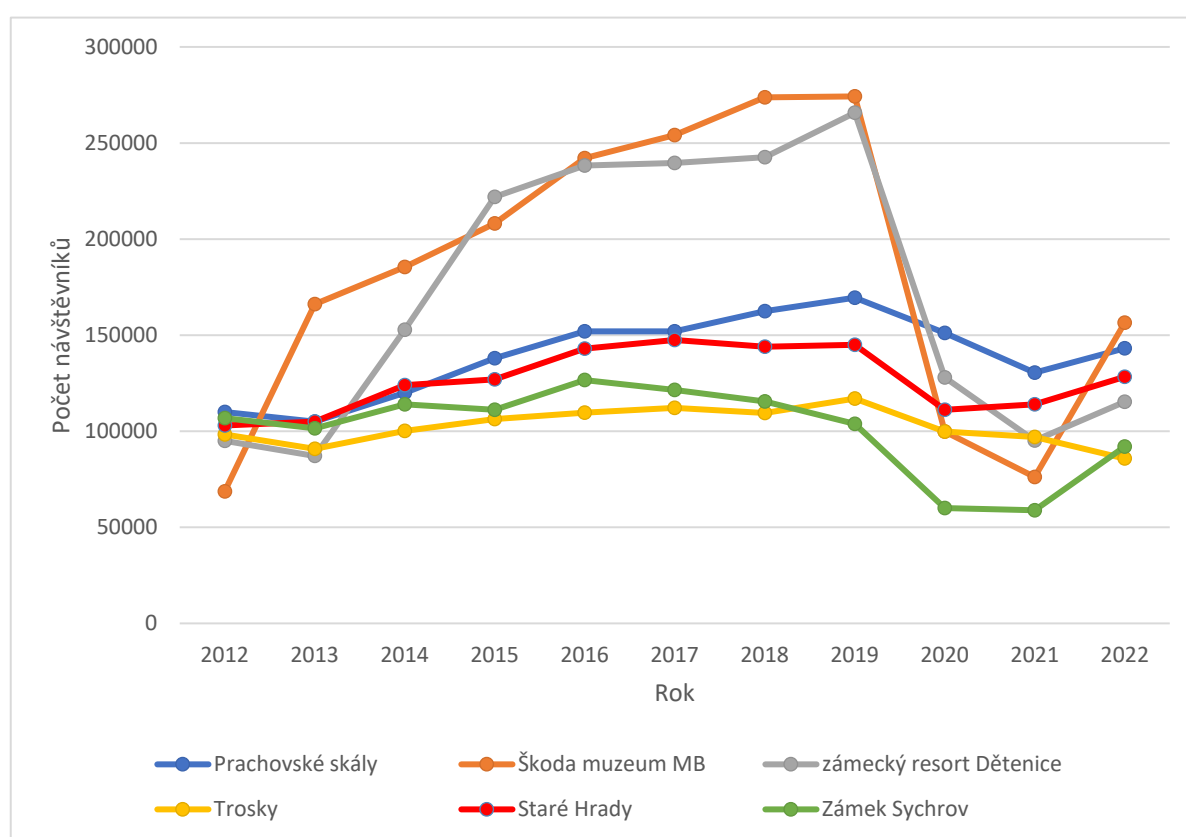
¹⁴⁸ KNOB, Jan a Otakar HRDLIČKA. *Jičín a jeho kraj*. Praha: ONV Jičín, 1967. Edice českého ráje. ISBN N-04-72242. s. 44.

¹⁴⁹ JIREŠ, Jan. *Počátky organizované turistiky na Jičínsku 1891–1918*. Brno, 2008. Bakalářská práce. Masarykova univerzita v Brně. Vedoucí práce Lukáš Fasora.

¹⁵⁰ ČESKÝ RÁJ. *Návštěvnost památek, turistických cílů, akcí a infocenter Českého ráje v roce 2022*. ČESKÝ RÁJ [online]. Turnov, © 1992–2023, 19.6.2023 [cit. 2023-08-16]. Dostupné z: <https://www.cesky-raj.cz>

z nejvyhledávanějších turistických cílů v rámci Českého ráje. Mimo jiné je zjevné, že historické hrady a zámky mají význačné místo v cestovním ruchu regionu. K nejnavštěvovanějším atrakcím patří také Škoda muzeum. Prachovské skály, s jejich výjimečnými krajinářskými rysy, zaujímají první místo mezi přírodními turistickými destinacemi v Českém ráji, přičemž druhé místo náleží Bozkovským dolomitovým jeskyním. V grafu je možné si všimnout návštěvnického propadu v letech 2020-2021 vlivem pandemie COVID-19.

Graf 1 Nejnavštěvovanější atraktivity v Českém ráji

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat uvedených na ČESKÝ RÁJ. Návštěvnost památek, turistických cílů, akcí a infocenter Českého ráje v roce 2022. ČESKÝ RÁJ [online]. Turnov, © 1992–2023, 19.6.2023 [cit. 2023-08-16]. Dostupné z: <https://www.cesky-raj.info/cs/kontakty/sdruzeni-cesky-raj/monitoring-navstevnosti/navstevnost-pamatek-turistickych-cilu-akci-a-infocenter-ceskeho-raje-v-roce-2022.html>.

[raj.info/cs/kontakty/sdruzeni-cesky-raj/monitoring-navstevnosti/navstevnost-pamatek-turistickych-cilu-akci-a-infocenter-ceskeho-raje-v-roce-2022.html](https://www.cesky-raj.info/cs/kontakty/sdruzeni-cesky-raj/monitoring-navstevnosti/navstevnost-pamatek-turistickych-cilu-akci-a-infocenter-ceskeho-raje-v-roce-2022.html).

Prachov

Dle sčítání obyvatel z roku 2021 zde bylo 117 obyvatel s registrovaným pobytem. Celkový počet domů v Prachově dle dat z roku 2021 je 67, z toho 43 trvale obydlených a 24 obvykle neobydlených.¹⁵¹ Tedy více než třetina domů přichází na chalupáře. Rozloha je 189,9 ha.¹⁵² Prachov je součástí obce Holín od roku 1961.¹⁵³ První zmínka je z roku 1533.¹⁵⁴ Vzdálenost Prachova od Jičína je 5,6 km.¹⁵⁵ V sídle se nachází Muzeum přírody Český ráj, občerstvení, restaurace, také parkoviště pro návštěvníky Prachovských skal a také několik ubytovacích zařízení.

Horní Lochov

Horní Lochov je stejně jako Prachov částí obce Holín od roku 1961.¹⁵⁶ První písemná zmínka o této lokalitě se datuje až od roku 1385.¹⁵⁷ V roce 2021 zde žilo 50 obyvatel. Celkový počet domů činí 43, s význačným rozdělením mezi trvale obydlenými a dočasně neobydlenými. Konkrétně z těchto 43 domů je 18 trvale obydlených, zatímco zbývajících 25 domů obvykle zůstává neobydleno.¹⁵⁸ Tento fakt vykazuje, že více než polovina domů v této lokalitě není trvale obydlena. Horní Lochov se rozkládá na území o celkové rozloze 330,85 hektarů.¹⁵⁹ Horní Lochov je od Jičína vzdálen 5,4 km. V tomto sídle se nachází hotel s restaurací Pod Šikmou věží, jenž leží v těsné blízkosti Prachovských skal, a také další ubytovací zařízení. U hotelu Pod Šikmou věží bylo původní vstupní místo do Prachovských skal.

¹⁵¹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Výsledky sčítání 2021 - otevřená data* [online]. 15.06.2023 [cit. 2023-08-16]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vysledky-scitani-2021-otevrena-data>

¹⁵² ÚZEMNĚ IDENTIFIKAČNÍ REGISTR ČR. Katastrální území Prachov: podrobné informace. *Územně identifikační registr ČR* [online]. © 1997–2012 [cit. 2023-08-16]. Dostupné z: <http://www.uir.cz/casti-obce/041289/Prachov>.

¹⁵³ RŮŽKOVÁ, Jiřina a Josef ŠKRABAL. *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005*. Díl II. Praha: Český statistický úřad, 2006, 623 s. ISBN 80-250-1311-1. s. 423.

¹⁵⁴ RŮŽKOVÁ, Jiřina a Josef ŠKRABAL. *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005*. Díl I. Praha: Český statistický úřad, 2006, 759 s. ISBN 80-250-1310-3. s. 468.

¹⁵⁵ Vzdálenosti sídel od města Jičín jsou uváděna dle serveru www.mapy.cz.

¹⁵⁶ RŮŽKOVÁ, Jiřina a Josef ŠKRABAL. *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005*. Díl II. Praha: Český statistický úřad, 2006, 623 s. ISBN 80-250-1311-1. s. 159.

¹⁵⁷ RŮŽKOVÁ, Jiřina a Josef ŠKRABAL. *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005*. Díl I. Praha: Český statistický úřad, 2006, 759 s. ISBN 80-250-1310-3. s. 468.

¹⁵⁸ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Výsledky sčítání 2021 - otevřená data* [online]. 15.06.2023 [cit. 2023-08-16]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vysledky-scitani-2021-otevrena-data>.

¹⁵⁹ ÚZEMNĚ IDENTIFIKAČNÍ REGISTR ČR. Katastrální území Horní Lochov: podrobné informace. *Územně identifikační registr ČR* [online]. © 1997–2012 [cit. 2023-08-16]. Dostupné z: <http://www.uir.cz/casti-obce/041254/Horni-Lochov>.

Pařezská Lhota

Pařezská Lhota je také částí obce Holín a nachází se v těsné blízkosti Prachovských skal. Historické kořeny tohoto sídla sahají až do roku 1542.¹⁶⁰ V roce 2021 byla populace tohoto sídla tvořena 80 obyvateli. Celkem zde stojí 87 domů, z nichž pouze 36 slouží jako trvale obydlené rezidence, zatímco zbývajících 51 bývá využíváno pro příležitostné obývání, což může souviset s turistickou sezonou nebo rekreací.¹⁶¹ Výměra sídla je 161, 42 ha.¹⁶² Pařezská Lhota je od Jičína vzdálená 8,3 km. V jihozápadní části tohoto sídla můžeme nalézt zříceninu gotického hradu Pařez. Tento historický artefakt má zajímavou historii, neboť byl pravděpodobně postaven kolem roku 1370 a později, během husitských válek v roce 1424, utrpěl vážné poškození. Dnes tvoří zřícenina oblíbený cíl turistických výletů.¹⁶³ V současné době probíhá rekonstrukce pozůstatků tohoto hradu. V katastru tohoto sídla se nachází hotel s restaurací a další ubytovací zařízení.

Dolní Lochov

Původně byl součástí Horního Lochova a později, v období mezi lety 1971 až 1985, se stal částí obce Ostružno. Následně, od roku 1985 do roku 1990, spadalo území Dolního Lochova pod obec Podhradí. Od 24. listopadu 1990 má Dolní Lochov samostatný status obce.¹⁶⁴ První historická zmínka o této obci sahá až do roku 1385.¹⁶⁵ K datu 1. ledna 2023 byla populace Dolního Lochova tvořena 50 obyvateli.¹⁶⁶ Celkem zde stojí 34 domů, a zajímavostí je, že poměr mezi trvale obydlenými a dočasně obydlenými domy je rovný 1:1.¹⁶⁷ Dolní Lochov je vzdálen od Jičína 6,3 km a je přístupný díky silnici I/16, která spojuje

¹⁶⁰ RŮŽKOVÁ, Jiřina a Josef ŠKRABAL. *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005*. Díl I. Praha: Český statistický úřad, 2006, 759 s. ISBN 80-250-1310-3. s. 468.

¹⁶¹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Výsledky sčítání 2021 - otevřená data* [online]. 15.06.2023 [cit. 2023-08-16]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vysledky-scitani-2021-otevrena-data>.

¹⁶² ÚZEMNĚ IDENTIFIKAČNÍ REGISTR ČR. Katastrální území Pařezská Lhota: podrobné informace. *Územně identifikační registr ČR* [online]. © 1997-2012 [cit. 2023-08-16]. Dostupné z: <http://www.uir.cz/katastralni-uzemi/641278/Parezska-Lhota>.

¹⁶³ Hrad Pařez–Památkový Katalog. *Národní památkový ústav* [online]. [cit. 2023-08-18]. Dostupné z: <https://pamatkovykatalog.cz/hrad-parez-1248923>.

¹⁶⁴ RŮŽKOVÁ, Jiřina a Josef ŠKRABAL. *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005*. Díl II. Praha: Český statistický úřad, 2006, 623 s. ISBN 80-250-1311-1. s. 108.

¹⁶⁵ Tamtéž s. 468.

¹⁶⁶ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Počet obyvatel v obcích - k 1. 1. 2023* [online]. 11.08.2023 [cit. 2023-08-16]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-112023>.

¹⁶⁷ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Výsledky sčítání 2021 - otevřená data* [online]. 15.06.2023 [cit. 2023-08-16]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vysledky-scitani-2021-otevrena-data>.

města Mladou Boleslav a Jičín. Obec má rozlohu 158,45 ha.¹⁶⁸ Nenachází se zde žádná ubytovací zařízení, ani restaurace či bistro.

Zámostí-Blata

Z obce Zámostí-Blata nás bude zajímat především část Blata, která přiléhá k západní části Prachovských skal. První zmínka pochází z roku 1542.¹⁶⁹ Počet obyvatel k 1. 1. 2023 byl 113 obyvatel.¹⁷⁰ Z celkových 103 domů je trvale obydleno 44, tedy méně než polovina.¹⁷¹ Zámostí-Blata jsou vzdáleny od Jičína 9 km. Rozloha obce je 439,76 ha.¹⁷² V Obci se nachází hostinec a ubytovací zařízení.

Březka

Březka představuje část obce Libuň a sousedí se severní částí Prachovských skal. První zmínka o tomto sídle pochází z roku 1408.¹⁷³ Podle sčítání obyvatelstva provedeného v roce 2021 zde bylo zaznamenáno celkem 30 domů. Z těchto 30 domů bylo 17 obvykle obydlených. Počet obyvatel v tomto sídle je dle sčítání obyvatel z roku 2021 39.¹⁷⁴ Březka je vzdálena od Jičína 8,3 km. Katastrální území Březky má 199,45 ha.¹⁷⁵ Nachází se zde restaurace a ubytovací zařízení.

¹⁶⁸ ÚZEMNĚ IDENTIFIKAČNÍ REGISTR ČR. Katastrální území Dolní Lochoy: podrobné informace. *Územně identifikační registr ČR* [online]. © 1997–2012 [cit. 2023-08-16]. Dostupné z: <http://www.uir.cz/obec/549088/Dolni-Lochov>.

¹⁶⁹ RŮŽKOVÁ, Jiřina a Josef ŠKRABAL. *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005*. Díl II. Praha: Český statistický úřad, 2006, 623 s. ISBN 80-250-1311-1. s. 478.

¹⁷⁰ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Počet obyvatel v obcích - k 1. 1. 2023* [online]. 11.08.2023 [cit. 2023-08-16]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-112023>.

¹⁷¹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Výsledky sčítání 2021 - otevřená data* [online]. 15.06.2023 [cit. 2023-08-16]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vysledky-scitani-2021-otevrena-data>.

¹⁷² ÚZEMNĚ IDENTIFIKAČNÍ REGISTR ČR. Katastrální území Zámostí-Blata: podrobné informace. *Územně identifikační registr ČR* [online]. © 1997-2012 [cit. 2023-10-16]. Dostupné z: <http://www.uir.cz/obec/549193/Zamosti-Blata>.

¹⁷³ RŮŽKOVÁ, Jiřina a Josef ŠKRABAL. *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005*. Díl I. Praha: Český statistický úřad, 2006, 759 s. ISBN 80-250-1310-3. s. 472.

¹⁷⁴ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Výsledky sčítání 2021 - otevřená data* [online]. 15.06.2023 [cit. 2023-08-16]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vysledky-scitani-2021-otevrena-data>.

¹⁷⁵ ÚZEMNĚ IDENTIFIKAČNÍ REGISTR ČR. Katastrální území Březka: podrobné informace. *Územně identifikační registr ČR* [online]. © 1997–2012 [cit. 2023-10-16]. Dostupné z: <http://www.uir.cz/katastralni-uzemi/683515>.

Jinolice

Jinolice zaujímají pozici největší obce ze všech zmíněných. První písemná zmínka o Jinolicích je z roku 1377.¹⁷⁶ V roce 2023 zde bylo evidováno 194 obyvatel.¹⁷⁷ V roce 2021 zde bylo 72 domů, z toho obvykle obydleno 61.¹⁷⁸ Vzdálenost obce Jinolice od Jičína je 5,4 km. Rozloha obce je 214,87 ha.¹⁷⁹ Jinolice sousedí se severovýchodní částí Prachovských skal. Jedním z hlavních turistických lákadel Jinolic jsou bezesporu Jinolické rybníky a kempy nacházející se v jejich blízkosti. Kempy nabízejí příležitost pro turisty, kteří si chtějí vychutnat krásy přírody a okolního krajinného rázu. Významným faktem je, že nejbližší kemp k okraji Prachovských skal je vzdálen méně než jeden kilometr chůze, což zajišťuje snadný přístup k tomuto nádhernému přírodnímu území. Z toho vyplývá, že Jinolice mají unikátní pozici jako výchozí bod pro návštěvníky Prachovských skal, jimž poskytují pohodlné ubytování v těsné blízkosti této atrakce. Jako jediné sídlo z uvedených disponuje mateřskou školou.

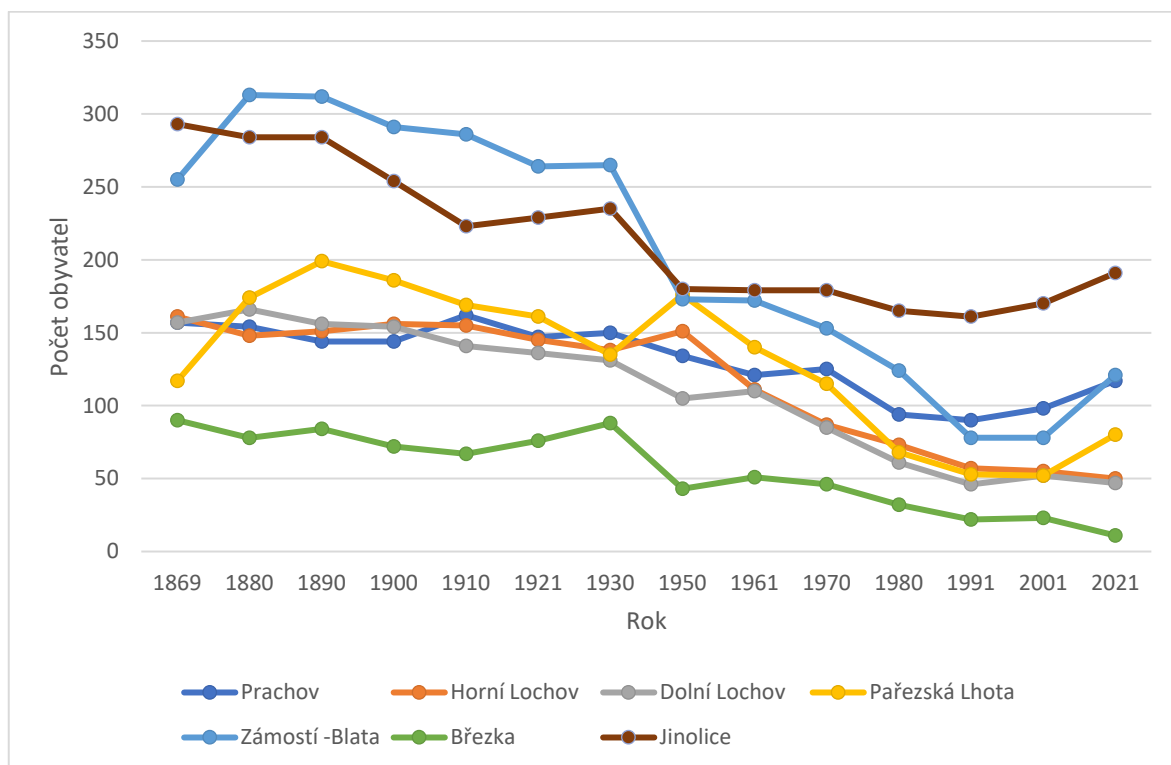
¹⁷⁶RŮŽKOVÁ, Jiřina a Josef ŠKRABAL. *Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005*. Díl I. Praha: Český statistický úřad, 2006, 759 s. ISBN 80-250-1310-3. s. 470.

¹⁷⁷ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Počet obyvatel v obcích - k 1. 1. 2023* [online]. 11.08.2023 [cit. 2023-08-16]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-112023>.

¹⁷⁸ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Výsledky sčítání 2021 - otevřená data* [online]. 15.06.2023 [cit. 2023-08-16]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vysledky-scitani-2021-otevrena-data>.

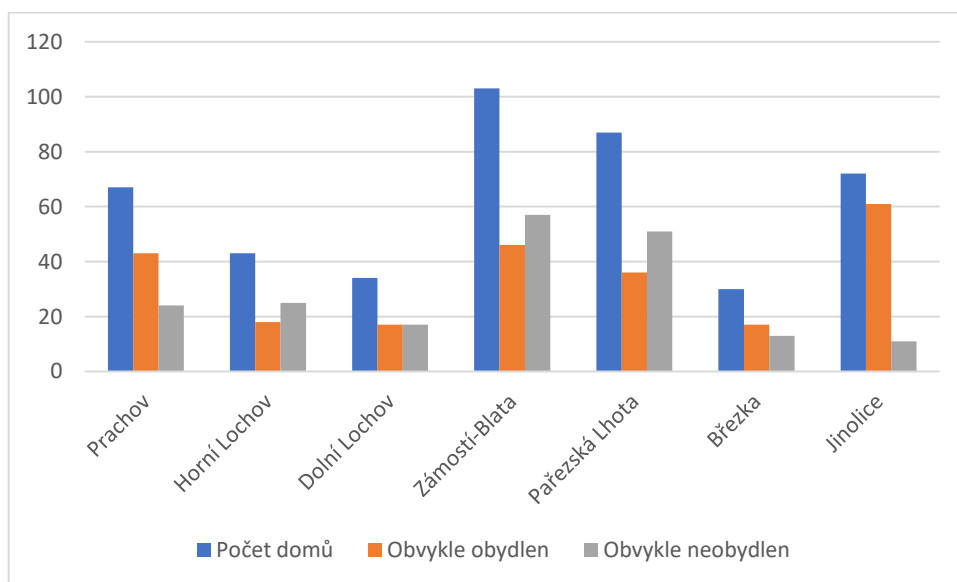
¹⁷⁹ÚZEMNĚ IDENTIFIKAČNÍ REGISTR ČR. Katastrální území Jinolice: podrobné informace. *Územně identifikační registr ČR* [online]. © 1997–2012 [cit. 2023-10-16]. Dostupné z: <http://www.uir.cz/obec/549151/Jinolice>.

Graf 2 Vývoj počtu obyvatel v uvedených sídlech

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Graf 3 Počet domů ve vybraných sídlech

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Jednotlivá sídla jsou si podobná co do počtu obyvatel, občanské a technické vybavenosti. Mírně se odlišuje obec Jinolice, která má větší počet obyvatel než ostatní sídla a nachází se zde mateřská škola. Obchod s potravinami se nenachází v žádném ze sídel.

Vyjma Dolního Lochova lze v ostatních sídlech nalézt restauraci, bistro, hostinec nebo občerstvení. Stejně tak se kromě Dolního Lochova v ostatních sídlech nachází alespoň některá z forem ubytovacího zařízení, ať už je to hotel či kemp. Jak je vidět na obrázku č. 6, dojezdová vzdálenost do okresního města Jičína je ze všech sídel velmi podobná (5–9 km).

4.3 Metodologie empirického výzkumu

Výzkumný cíl

Cílem práce je zkoumat kvalitu života v turisticky atraktivní lokalitě, v tomto případě je to oblast Prachovských skal. Daný cíl této práce bude soustředěn na hodnocení kvality života v sídlech založeného na subjektivních názorech obyvatel. Tento výzkumný záměr bude ověřován v sedmi vybraných sídlech, které přiléhají k Prachovským skalám a jsou si podobné v počtu obyvatel a občanskou vybaveností. Předmětem výzkumu je tedy kvalita života v turisticky atraktivní lokalitě a objektem jsou lidé v této lokalitě.

Referenční rámec pro dotazování

V nástrojích pro dotazování (dotazníku, záznamovém archu pro interview dojde k redukci). Pro hlavní výzkumné otázky této diplomové práce byly vybrány následující otázky a podotázky:

1. Jaký vliv má turismus na kvalitu života místních obyvatel (z pohledu místních obyvatel)

a. Jak místní obyvatelé vnímají a prožívají turismus v jejich okolí? Co přinesl nebo naopak vzal turismus lidem žijícím v daných lokalitách?

Tato otázka je klíčová pro pochopení postojů místních obyvatel k cestovnímu ruchu. Pozitivní vnímání by mohlo zahrnovat nárůst příjmů díky turismu, lepší infrastrukturu, možnost pracovat v odvětví služeb, a rozvoj lokální identity. Negativní aspekty mohou zahrnovat zvýšený hluk, znečištění, ztrátu klidu, přetíženost turisty, změny v tradičním životním stylu a nárůst cen nemovitostí. Odpovědi na tuto otázku poskytnou kontext pro zbytek výzkumu, umožní pochopit místní pohled na turismus a pomohou identifikovat oblasti zájmu či obavy místních obyvatel.

Tato otázka je zaměřena na konkrétní dopady turismu na místní obyvatele, a to jak pozitivní, tak negativní. Pochopení těchto aspektů pomůže ve shromažďování detailních informací o tom, jak turismus ovlivňuje kvalitu života místních komunit.

Pozitivní dopady mohou zahrnovat:

- Ekonomický růst: turismus může přinést nové příležitosti k podnikání a zaměstnanosti, zejména v odvětvích jako je průvodcovství, ubytování, restaurace a řemeslné dílny.
- Rozvoj infrastruktury: pro financování turistických projektů mohou být využity peníze z turismu, což může vést k lepší infrastruktuře včetně cest, veřejné dopravy a kulturních zařízení.
- Kulturní výměny: turistika může vést ke kulturní výměně mezi místními obyvateli a turisty, což může přinést nové myšlenky, nápady a perspektivy.
- Rozvoj místních podniků: místní podniky, jako jsou tradiční obchody s řemeslnými výrobky nebo místními potravinami, mohou těžit z turismu nákupními a obchodními možnostmi.

Negativní dopady mohou zahrnovat:

- Ztráta autenticity: příliv turistů může vést ke komercializaci místní kultury a tradic, což může způsobit ztrátu autenticity a originality.
- Zvýšené ceny: vlivem turismu mohou stoupnout ceny nemovitostí a náklady na život, což může být pro místní obyvatele finančně náročné.
- Ztráta klidu a soukromí: turismus může přinést hluk, znečištění a zvýšenou turistickou aktivitu, což může ovlivnit klid a soukromí místních obyvatel.
- Sezonní nestabilita: pokud je turismus sezónní, místní ekonomika může být náchylná k výkyvům v závislosti na sezoně, což může vést k finanční nejistotě pro místní podniky a obyvatele.

b. Podílí se místní na podpoře cestovního ruchu?

Tato otázka se soustředí na úroveň angažovanosti místních obyvatel při podpoře a rozvoji cestovního ruchu v jejich oblasti. Zapojení místních obyvatel může hrát zásadní roli v udržitelném rozvoji turismu a vytvářet pozitivní či negativní vztahy mezi turisty a místními komunitami.

Různé způsoby, jak se místní mohou podílet na podpoře turismu zahrnují:

- Místní podnikání, jako jsou rodinné hotely, tradiční obchody s řemeslnými výrobky, nebo restaurace s místní kuchyní, mohou přilákat turisty a zároveň podporovat místní ekonomiku. Místní obyvatelé mohou nabízet průvodcovské služby nebo zážitky, jako jsou naučné túry, tradiční workshopy nebo ukázky místní kultury.

- Organizace místních trhů nebo kulturních akcí může přilákat turisty a přispět k rozvoji cestovního ruchu. Lokální farmáři a výrobci potravin mohou nabízet turistům prohlídky farem, ochutnávky místních produktů a kurzy vaření.¹⁸⁰

- Místní obyvatelé mohou hrát roli při ochraně přírodních krás a kulturních památek, což je často pro turisty atraktivní.

Je důležité zkoumat, jak místní obyvatelé vnímají svou roli v turismu a zda mají přístup k dostatečným zdrojům a podpoře k rozvoji těchto aktivit. Z této otázky se můžeme dozvědět, jak lokální komunity mohou těžit z cestovního ruchu a jak mohou být zapojeny do jeho udržitelného rozvoje.

c. Co pro místní obyvatele znamená cestovní ruch?

Tato otázka se soustředí na význam turismu z hlediska dopadů na každodenní život místních obyvatel. Jde víceméně o otázku doplňující k otázkám předešlým a zároveň tyto otázky shrnuje z pohledu dotazovaných.

2. Jak se cestovní ruch projevil v ekonomické a sociální oblasti žití?

a. Jak moc se lidé podílí na podnikání v cestovním ruchu v dané lokalitě?

Otázka se zaměřuje na úroveň angažovanosti místních obyvatel v podnikání souvisejícím s cestovním ruchem. Čím více se místní podílí na podnikání, tím více mohou těžit z ekonomických přínosů turismu. Angažovanost může zahrnovat různé formy podnikání, jako jsou ubytovací zařízení, restaurace, průvodcovství, obchody s tradičními produkty a řemeslnými výrobky.

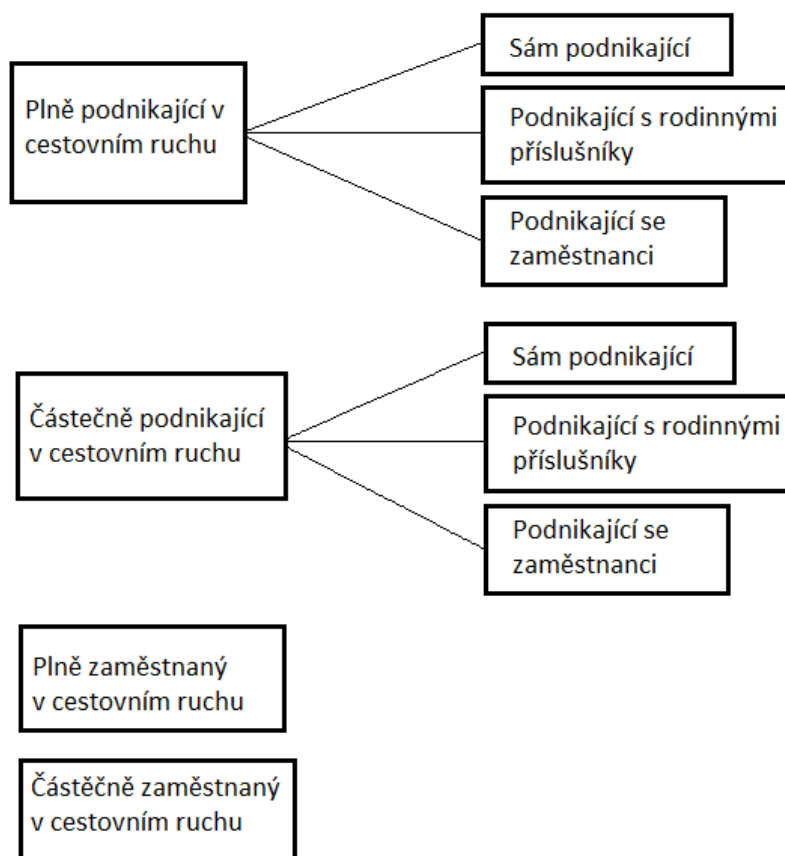
- Plně podnikající místní obyvatelé mohou být majiteli a provozovateli ubytovacích zařízení, restaurací nebo dalších turistických služeb. Tito lidé mají přímý podíl na turistickém byznysu a mohou získávat značné příjmy. Tyto podnikatele můžeme rozdělit do skupin: sám podnikající, podnikající s rodinou, podnikající se zaměstnanci.

¹⁸⁰ Agroturistika. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2023-10-03]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Agroturistika>.

- Částečně podnikající místní obyvatelé mohou být pouze částečně zapojeni do podnikání tím, že nabízejí své řemeslné výrobky nebo služby jako průvodci na volné noze. Tyto podnikatele můžeme také rozdělit do skupin: sám podnikající, podnikající s rodinnými příslušníky, podnikající se zaměstnanci.

- Dále zde mohou být osoby plně zaměstnané v cestovním ruchu a osoby částečně zaměstnané v cestovním ruchu.

Obrázek 7 Rozdělení osob podnikajících nebo zaměstnaných v cestovním ruchu

Zdroj: vlastní zpracování

b. Jak se projevil cestovní ruch do financování sídel v dané lokalitě?

Cestovní ruch může mít významný dopad na financování místních obcí, přinášející příjmy prostřednictvím různých daní, poplatků a investic.

- Daná sídla mohou získávat příjmy z turistů ve formě poplatků, jako jsou místní poplatky z pobytu, vstupné, poplatky za parkování. Cestovní ruch lze také využít pro získání

dotací ať už pro obce,¹⁸¹ nebo pro ubytovací, stravovací nebo sportovní zařízení.¹⁸² 1. ledna 2024 vešla v účinnost novela zákona o místních poplatcích, zákona č. 252/2023 Sb., změny týkající se poplatků z pobytu byly zavedeny, aby se vyrovnaly rozdíly mezi různými skupinami klientů v lázeňských zařízeních. Tyto změny nijak nepostihly sledovaná sídla touto diplomovou prací.¹⁸³

- Turismus může přinést nová pracovní místa a zvýšit poptávku po pracovní síle v různých odvětvích, včetně hotelů, restaurací apod.

c. Jak se cestovní ruch projevil na technickém a občanském vybavení a službách pro občany v dané lokalitě?

Cestovní ruch může mít pozoruhodný vliv na poskytované služby pro místní občany. Zvýšený tok návštěvníků může vést k lepšímu poskytování služeb v sídle, zejména pokud místní orgány a podniky reagují na poptávku po příslušném vybavení a službách.

- Zvýšený cestovní ruch může vést k investicím do místní infrastruktury, jako jsou silnice, chodníky, osvětlení, parky a veřejná prostranství. Tato vylepšení nejenže zlepšují prostředí pro turisty, ale také zvyšují kvalitu života místních obyvatel.

- Zvýšená poptávka po dopravních službách, jako jsou autobusové a vlakové spoje, může vést ke zlepšení dostupnosti a frekvence veřejné dopravy. To usnadňuje cestování pro místní občany, zejména pro ty, kteří nemají vlastní vozidla.

- Zvýšené finanční prostředky z turismu mohou být investovány do místních školek, škol, knihoven, sociálních služeb, informačních center a muzeí.

- Rozšířený turismus může podpořit místní umělce, řemeslníky a trhy s rukodělnými výrobky. Turisté, kteří nakupují místní produkty, přispívají k udržení místních řemeslných dovedností a tradičních uměleckých forem.

- Zvýšený zájem turistů o místní kulturu a tradice může vést k organizaci více kulturních a společenských akcí. To nejenže přináší radost místním obyvatelům, ale také podporuje místní ekonomiku prostřednictvím prodeje vstupenek, potravin, suvenýrů a dalších.

3. Jak podporují obce cestovní ruch v okolí?

¹⁸¹ Podpora v oblasti cestovního ruchu [online]. 2020 [cit. 2023-10-29]. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/informace/podpora-v-oblasti-cestovniho-ruchu-INF-195>

¹⁸² Dotace pro cestovní ruch [online]. [cit. 2023-10-20]. Dostupné z: <https://www.prehleddotaci.cz/aktuality-dotacni-info/dotace-pro-cestovni-ruch/>

¹⁸³ ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 252/2023 Sb., o změně zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbírka zákonů 2023. 2023, částka 115.

a. Jak jsou místní informováni o podpoře cestovního ruchu?

Informovanost místních obyvatel o podpoře cestovního ruchu je klíčová pro vytváření porozumění a akceptace v komunitě.

- Orgány daných obcí mohou pořádat veřejné schůze a diskuze, kde mohou informovat obyvatele o plánech na rozvoj cestovního ruchu. Tyto schůze také nabízejí příležitost pro občany vyjádřit své názory a obavy.

- Vytvoření informačních brožur a letáků, které jsou distribuovány veřejnosti, může pomoci šířit informace o turistických atrakcích, událostech a plánech na podporu cestovního ruchu.

- Vytvoření webových stránek nebo profilů na sociálních sítích, které jsou zaměřeny na cestovní ruch v dané lokalitě, může sloužit jako zdroj aktuálních informací pro obyvatele. Zde mohou být sdíleny novinky, fotografie, události a informace o turistických trasách.

Míra informovanosti občanů o podpoře cestovního ruchu může vést k většímu porozumění turistických aktivit a jejich výhod pro místní ekonomiku a společnost.

b. Jak se obce zapojují do projektů na podporu cestovního ruchu?

Zapojení obcí do projektů na podporu cestovního ruchu může být podstatné pro rozvoj turismu.

- Obce mohou spolupracovat s Klubem českých turistů, který značuje turistické trasy. Obce si mohou ve spolupráci s Klubem českých turistů vyznačit třeba své naučné stezky.

- Obce mohou nabídnout vzdělávací a školicí programy pro podnikatele v místě a další občany, aby zlepšily jejich dovednosti v oblasti pohostinství, turistického průmyslu a řemesel, příp. dalších dovedností.

- Obce mohou podporovat udržitelný cestovní ruch tím, že budou podporovat ekologické praktiky, ochranu přírodního a kulturního bohatství a zapojení místních komunit do turistických aktivit.¹⁸⁴

Zapojení obcí do projektů na podporu cestovního ruchu vyžaduje spolupráci mezi místními orgány, podnikateli, občanskými organizacemi a dalšími občany. Tato spolupráce může vést k udržitelnému rozvoji turismu, který přináší prospěch jak návštěvníkům, tak i místním komunitám. Cestovní ruch je taktéž dotován z úrovně kraje, to může být v případě

¹⁸⁴ Udržitelná turistika. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2023-10-03]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Udr%C5%BEiteln%C3%A1_turistika.

Českého ráje problematické, vzhledem k tomu, že se nachází na pomezí dvou krajů. Je třeba aby v této problematice kraje spolupracovaly. Například cyklistické trasy definuje a zřizuje kraj (žluté dopravní značení), cyklostezky zajišťuje zase Klub českých turistů, proto i třeba z těchto důvodů je třeba aby tyto orgány spolu komunikovaly.

c. Do jaké míry spolupracují sídla (mezi sebou) na cestovním ruchu?

Spolupráce mezi sídly na podporu cestovního ruchu může přinést mnoho výhod pro všechny zúčastněné strany.

- Sídla mohou spolupracovat při sdílení informací o turistických atrakcích, kulturních akcích a událostech, které se konají v jejich regionu.
- Organizování společných akcí za spolupráce více sídel mohou být přitažlivé pro návštěvníky z více oblastí. To může zahrnovat kulturní festivaly, trhy, gastronomické události a sportovní soutěže.
- Sídla mohou spolupracovat na marketingových kampaních, propagaci turistických tras a ubytovacích možností.
- Spolupráce sídel může mít podobu ve výměně zkušeností a osvědčených postupů v oblasti cestovního ruchu. Sdílení znalostí může pomoci vylepšit turistické služby ve všech zapojených sídlech.
- Sídla mohou být součinné při řešení společných problémů souvisejících s turismem, jako jsou dopravní zácpy, udržitelnost, znečištění nebo správa turistických atrakcí.

Spolupráce mezi sídly může vést ke zlepšení celkové turistické spokojenosti návštěvníků a zároveň podpořit ekonomiku a rozvoj všech zapojených oblastí. Tato spolupráce vyžaduje otevřenou komunikaci, koordinaci a vzájemnou podporu mezi sídly.

4. Jaké změny by uvítali lidé žijící v dané lokalitě ke zlepšení kvality života v souvislosti s cestovním ruchem?

Přání a očekávání místních obyvatel mohou silně ovlivnit směřování rozvoje cestovního ruchu v jejich regionu. Rozvoj cestovního ruchu v dané lokalitě závisí na spolupráci a porozumění mezi místními obyvateli, místními orgány a turistickým průmyslem. Klíčovým prvkem je vytvoření udržitelného modelu cestovního ruchu, který respektuje potřeby a přání místní komunity. Místní obyvatelé mohou hrát rozhodující roli v určování směřování cestovního ruchu. Očekávají, že cestovní ruch bude respektovat a chránit jejich kulturní dědictví a přírodní krásy. Uvítají iniciativy, které podporují udržitelnost a minimalizují negativní dopady na životní prostředí. Ekonomický rozvoj je

dalším důležitým aspektem. Místní obyvatelé mohou očekávat, že cestovní ruch vytvoří pracovní příležitosti v místě jejich bydliště. Kromě uvedených aspektů mohou místní obyvatelé očekávat, že rozvoj cestovního ruchu přinese zlepšení kvality života. To může zahrnovat vylepšení infrastruktury, jako jsou silnice, parkoviště a veřejná doprava.

V dané lokalitě může cestovní ruch znamenat značné ekonomické přínosy. Turistické atrakce a pamětihodnosti, jako jsou historická místa, přírodní krásy, muzea a galerie, přitahují návštěvníky, kteří jsou ochotni utracet za vstupy, suvenýry a služby, což přináší finanční prostředky. Ubytovací zařízení, jako jsou hotely, penziony, chaty nebo apartmány, získávají příjmy od turistů, kteří platí za své pokoje a ubytování. Restaurace, kavárny a další stravovací podniky profitují z návštěvníků, kteří ochutnávají místní kuchyni a utrácejí za jídlo a nápoje. Kulturní a sportovní akce, jako jsou místní trhy, koncerty, sportovní zápasy a turnaje, přilákají turisty, kteří utrácejí za vstupenky, produkty a služby během těchto akcí. Tyto aspekty cestovního ruchu přispívají k ekonomickému rozvoji obcí, podporují místní podnikatele a vytvářejí pracovní příležitosti pro místní obyvatele, přičemž posilují celkovou infrastrukturu a kvalitu života. Obcím v turisticky atraktivní lokalitě také plynou finance z poplatku za pobyt např. v Jinolicích nebo Holíně (pod který spadají sídla Prachov, Horní Lochov a Pařezská Lhota) mají tento poplatek stanoven na 20 Kč za osobu na den. Příjmy jsou pro jednotlivé obce pochopitelně různé, zatímco v Dolním Lochově tento příjem v závěrečném účtu není vůbec,¹⁸⁵ v Zámostí-Blata byl tento příjem 20 092,- Kč,¹⁸⁶ v Holíně 99 260,- Kč¹⁸⁷ a v Jinolicích dokonce 127 000,- Kč¹⁸⁸ za rok 2022. Za Prachov, Horní Lochov a Pařezskou Lhotu je zde uvedena obec Holín pod kterou tyto sídla spadají. Obec Libuň, jejíž součástí je Březka, měla z uvedených obcí za rok 2022 největší profit z pobytu a to 296 900,- Kč. Největší přínos plyne obci z kempu u Jinolických rybníků, který je v katastru obce Libuň.¹⁸⁹

¹⁸⁵ Obec Dolní Lochov - ZÁVĚREČNÝ ÚČET ZA ROK 2022. Online. Obec Dolní Lochov. 2023. Dostupné z: <https://www.dolnilochov.cz/uredni-deska?filesRenderer-objectId=10128206&id=129&action=detail&do=filesRenderer-download>. [cit. 2023-10-07].

¹⁸⁶ Obec Zámostí-Blata - ZÁVĚREČNÝ ÚČET ZA ROK 2022. Online. Obec Zámostí-Blata. 2023. Dostupné z: <https://zamosti-blata.e-obec.cz/urednideska.php?soubor=469>. [cit. 2023-10-07].

¹⁸⁷ Obec Holín - Závěrečný účet za rok 2022. Online. Holín - oficiální web obce. 2023. Dostupné z: <https://holin-ud.e-obec.cz/urednideska.php?soubor=1360>. [cit. 2023-10-07].

¹⁸⁸ Závěrečný účet obce Jinolice za rok 2022. Online. Obec Jinolice. 2023. Dostupné z: <https://obecjinolice.cz/uredni-deska/download/733-zaverecny-ucet-jinolice-2022-schvaleny-komplet-pdf>. [cit. 2023-10-07].

¹⁸⁹ Obec Libuň - Závěrečný účet za rok 2022. Online. Libuň – oficiální web obce. 2023. Dostupné z: <https://libun.cz/ud/urednideska.php?soubor=518>. [cit. 2023-10-07].

V rámci cestovního ruchu se mohou objevit problematické aspekty, které mohou narušovat životní prostředí a kvalitu života místních obyvatel. Jedním z hlavních problémů je nadměrná zátěž prostředí, která může zahrnovat znečištění, erozi půdy a ztrátu biodiverzity kvůli velkému toku turistů. Dopravní problémy jsou další výzvou; zácpy, hluchnost a poškození silnic mohou být běžné při vysokém turistickém provozu. Také problémy se znečištěním jsou závažné; nárůst odpadu a nedostatečné nakládání s ním mohou poškodit životní prostředí, ale i znepríjemnit život jak turistům, tak místním obyvatelům. Nárůst cen nemovitostí a základních potřeb v turistické sezoně může zvýšit náklady pro místní obyvatele, což ve svém důsledku přináší ekonomické obtíže. Další výzvou je ztráta autenticity; rostoucí cestovní ruch může vést ke komercializaci, to znamená ztrátu tradiční místní kultury a obchodních aktivit. Konflikty s místními obyvateli jsou často spojeny s rušením klidu, nedostatkem soukromí a omezeným přístupem k oblíbeným místům kvůli náporu turistů.

Metodika výzkumu

Jak již bylo dříve zmíněno, hodnocení kvality života je komplexním fenoménem, který nelze jednoduše kvantifikovat, a nelze k němu přistupovat jednostranně. V oblasti Prachovských skal neexistují dostupné studie, které by se zabývaly systematickým hodnocením kvality života pomocí specifické metodiky. Z tohoto důvodu je vhodné zvolit kritéria pro posouzení kvality života s ohledem na relevantní poznatky z příbuzných výzkumných prací, které se na podobnou problematiku zaměřily.

Vzhledem k tomu, že použití globálních indikátorů, které se často používají pro srovnávání států ve světě, by nebylo vhodné pro malou oblast Prachovských skal, byly vybrány pouze indikátory, které mají přímý vztah k tématu této práce. Těmito indikátory jsou ukazatelé kvality života a udržitelného rozvoje.

Pro dosažení cíle této diplomové práce byla použita kombinace kvalitativního a kvantitativního přístupu v sociologickém empirickém výzkumu.

Kvantitativní přístup

Dotazníkovým šetřením se obvykle získají méně podrobné informace, ty však umožňují širší aplikaci i širší pohled na danou problematiku. Existují dva druhy dotazníků. První obsahuje *standardizovaný* soubor otázek. Zde lze vybírat pouze z nabízených

možností. Tento druh dotazníku usnadňuje zpracování dat, ale neumožňuje respondentovi detailněji se vyjádřit. Druhý druh dotazníku obsahuje otevřené otázky, na ty odpovídá respondent vlastními slovy, odpovědi lze však těžko porovnávat. Oba druhy dotazníku mají své výhody i nevýhody.¹⁹⁰ O tom hovoří i R. Kozel a kol. Kvantitativní výzkum umožňuje získat data od velkého množství respondentů a provádět statistické analýzy. Tím se ověřují zjišťovací indikátory na velkém vzorku lidí. Na druhou stranu, kvalitativní metodologická strategie, zahrnující například rozhovory nebo pozorování, umožňuje hloubkové a detailní zkoumání problematiky v kontextu reálného prostředí a komunikace s klíčovými aktéry.¹⁹¹

Dotazníkové šetření bude sestaveno tak, aby odrazilo subjektivní pocit kvality života místních obyvatel, a to s ohledem na vliv turismu. Dotazníkové šetření bude provedeno v sídlech Prachov, Horní Lochoy, Pařezská Lhota, Dolní Lochoy, Zámostí-Blata, Březka a Jinolice. Výběr respondentů byl proveden s ohledem na jejich bydliště, věk a pohlaví, s cílem zabezpečit reprezentativnost vzorku. Dotazníkový průzkum bude zaměřen na systematickou analýzu spokojenosti místního obyvatelstva s nárůstem turistů a hodnocením jejich vlivu na kvalitu života. Pro sestavení dotazníkového šetření bylo zvoleno schéma, které vychází z přístupu uvedeného ve studii provedené M. Příbovou a jejím kolektivem. Toto schéma zahrnuje následující fáze:

1. Vytvoření seznamu informací, které má dotazování přinést: V této fázi je zásadní identifikovat, jaké konkrétní informace chceme z dotazníku získat. To zahrnuje stanovení cílů šetření a klíčových otázek, které budou adresovány respondentům.

2. Specifikace cílové skupiny respondentů a jejich výběr: Určíme, kdo jsou naši cíloví respondenti, tedy, kdo má největší relevanci pro naše šetření. Poté zvolíme metody pro výběr vhodných respondentů z této skupiny.

3. Konstrukce otázek ve vazbě na požadované informace: Vytvoříme otázky, které budou adresovány respondentům. Tyto otázky by měly být konstruovány tak, aby získané odpovědi poskytovaly potřebné informace.

4. Konstrukce celého dotazníku: Zahrnuje sestavení dotazníku včetně uspořádání otázek, volbu formátu odpovědí, a zajištění jeho strukturovanost a srozumitelnost pro respondenty.

¹⁹⁰ GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Praha: Argo, 1999. ISBN 80-7203-124-4. s. 515–516.

¹⁹¹ KOZEL, Roman, Lenka MYNÁŘOVÁ a Hana SVOBODOVÁ. *Moderní metody a techniky marketingového výzkumu*. Praha: Grada, 2011. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3527-6. s. 158.

5. Testování dotazníku: Před samotným sběrem dat je důležité provést testování dotazníku na malém souboru respondentů, aby se ověřila jeho srozumitelnost a přesnost. Tím lze odhalit případné nedostatky a provést potřebné úpravy.

Toto schéma poskytuje strukturovaný rámec pro vytvoření dotazníku, který může být použit k systematickému sběru dat a dosažení stanovených cílů výzkumu.¹⁹²

Mezi výhody dotazníkového šetření patří: menší náklady než při interview, úspora času, dotazník může respondent vyplnit, kdy se mu to hodí, větší záruka anonymity, standardizovaná sada otázek, nezkreslení otázek tazatelem.¹⁹³ Mezi výhody lze také zařadit relativní jednoduchost realizace a schopnost aplikovat získané poznatky na širší kontext. K nevýhodám patří určitý povrchní pohled, který je způsoben nezbytným omezením tématu výzkumu předem.¹⁹⁴ Mezi další nevýhody lze zařadit: nedostatek flexibility, nízká návratnost dotazníků (někdy i okolo 10 %), nemožnost záznamu neverbálního vyjadřování, absence kontroly prostředí, možnost nevyplnění otázek.¹⁹⁵

Kvalitativní přístup

Hlavním bodem sporu mezi kvantitativní a kvalitativní metodologií není pouze procedura, kterou používáme, ale spíše povaha empirických dat, která získáváme. Měření a experimentace jsou operace, které může používat jak kvantitativní, tak kvalitativní metodologie.¹⁹⁶ Kvalitativní metody výzkumu jsou zaměřeny na získávání detailního a hloubkového pohledu na zkoumanou problematiku. Tyto metody se často soustředí na chápání komplexního kontextu a významů spojených s tématem výzkumu. Respondenti jsou v těchto metodách vnímáni jako aktivní účastníci, kteří mají různé sociální role, potřeby, zájmy, vlastnosti, postoje, motivace a další charakteristiky.¹⁹⁷

¹⁹² PŘIBOVÁ, Marie. *Marketingový výzkum v praxi*. Praha: Grada, 1996. ISBN 80-7169-299-9. s. 25.

¹⁹³ MAJEROVÁ, Věra a Emerich MAJER. *Empirický výzkum v sociologii venkova a zemědělství*. Vyd. 2. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2007, 595 s. ISBN 978-80-213-1698-0. s. 88–91.

¹⁹⁴ HUDEČKOVÁ, Helena a Lukáš ZAGATA. *Sociologie a její aplikace ve veřejné správě*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2007. ISBN 978-80-213-1637-9. s. 80.

¹⁹⁵ MAJEROVÁ, Věra a Emerich MAJER. *Empirický výzkum v sociologii venkova a zemědělství*. Vyd. 2. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2007, 595 s. ISBN 978-80-213-1698-0. s. 88–91.

¹⁹⁶ PETRUSEK, Miloslav. *Teorie a metoda v moderní sociologii*. Praha: Karolinum, 1993, 595 s. ISBN 80-706-6799-0. s. 127.

¹⁹⁷ PEČÁKOVÁ, Iva. *Statistika v terénních průzkumech*. Praha: Professional Publishing, 2008. ISBN 978-808-6946-740. s. 15.

Kromě dotazníkového šetření budou dále realizovány rozhovory s vybranými osobnostmi z řad místní správy, se členy Klubu českých turistů z odboru Jičín a s provozovateli ubytovacích zařízení. V průběhu rozhovorů bude věnován odpovídající čas pro zajištění porozumění každé otázce, přičemž nebudou uplatňována žádná omezení, která by mohla vyvolat tlak nebo stresové situace u respondentů. Otázky budou navrženy tak, aby pokryly celý rozsah zkoumaného tématu a byly srozumitelné pro všechny oslovené osoby. Odpovědi respondentů budou zaznamenávány během strukturovaných rozhovorů. Druhým klíčovým kritériem bude potřeba zajistit jednotný způsob vyhodnocení odpovědí, což bude nezbytné pro dosažení konzistence hodnocení. Tato potřeba bude založena na kritériích uvedených v práci Lincolna a Guby.¹⁹⁸ Kritéria zajišťující validitu výzkumu, jsou zejména tato:

- Důvěryhodnost: Zajištění spolehlivosti a důvěryhodnosti získaných dat.
- Přenositelnost: Schopnost aplikovat výsledky výzkumu i na jiné kontexty nebo skupiny.
- Hodnověrnost: Zajištění věrohodnosti výzkumu a způsobu, jakým byla data získána a interpretována.
- Potvrditelnost: Možnost ověřitelnosti a opakovatelnosti výsledků pro dosažení objektivitu.

Dalším významným kritériem výzkumu bude vztah mezi tazatelem a samotnými respondenty. Základním prvkem tohoto vztahu bude otevřenost tazatele vůči respondentům. To bude zahrnovat vytvoření atmosféry, ve které se respondenti budou cítit volně a komfortně, což je důležité pro otevřenou komunikaci. Důvěrnost bude dalším kritickým aspektem tohoto vztahu. Respondenti budou muset mít jistotu, že jejich odpovědi budou zachovány v důvěrnosti a nebudou zneužity nebo zveřejněny bez jejich souhlasu. Tímto způsobem bude zajištěno, že dotázaní budou schopni zodpovědět všechny otázky bez jakýchkoli omezení nebo obav, což přispěje k získání co nejkompletnějších a důvěryhodných dat. To bude klíčové pro dosažení vysoké kvality výzkumných výsledků.

Výhody interview jsou: flexibilita, návratnost, tazatel může pozorovat neverbální chování respondenta, kontrola prostředí, odpovědi může podat pouze respondent,

¹⁹⁸ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-736-7040-2. s. 407.

kompletnost.¹⁹⁹ Mezi základní výhody patří schopnost přinášet zcela nové informace. Nevýhodou je především náročnost postupu a obtížnost přenesení výsledků na jiné situace.²⁰⁰ Dalšími nevýhodami interview jsou: cena, čas, zkrácení interview, nemožnost kontroly záznamu, podmínky pro dotazování (stres, únava, nemoc, horko, hluk), nedostatek anonymity, dostupnost respondentů.²⁰¹

Sociologické studie sociálních jevů by měly využívat kombinaci kvantitativních i kvalitativních přístupů, což umožňuje získat komplexnější a přesnější poznatky o sociálních jevech. Tím se zvýší validita a reliabilita. Kvalitní poznatky pak mohou obohatit sociologické poznání.²⁰²

Indikátory

V rámci této diplomové práce byly zvoleny určité indikátory, jejichž cílem je určit názory obyvatel sledovaných sídel a zároveň ověřit, které z těchto faktorů mají největší vliv na kvalitu života obyvatel. Při výběru těchto indikátorů byly přijaty ty, které jsou často využívány při výzkumech kvality života.

Konkrétně byly vybrány následující indikátory:

a) Dostupnost služeb: Tento indikátor zahrnuje možnosti využívání různých oblastí v obci, jako jsou zdravotní a sociální služby, kulturní a sportovní aktivity a další. Měří, jak snadno obyvatelé mohou navštěvovat různá místa, jako jsou kina, restaurace nebo lékařské ordinace. Tento indikátor obsahuje také dostupnost technické a občanské vybavenosti obce a zároveň dopravní dostupnost. Lze jej doplnit o cestovní ruch a jeho vliv na dostupnost služeb. Je dostupnost služeb vlivem turismu lepší (více spojů veřejné dopravy, více kulturních aktivit apod.), nebo naopak turismus místním obyvatelům dostupnost těchto služeb ztěžuje?

¹⁹⁹ MAJEROVÁ, Věra a Emerich MAJER. *Empirický výzkum v sociologii venkova a zemědělství*. Vyd. 2. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2007, 595 s. ISBN 978-80-213-1698-0. s. 112–115.

²⁰⁰ HUDEČKOVÁ, Helena a Lukáš ZAGATA. *Sociologie a její aplikace ve veřejné správě*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2007. ISBN 978-80-213-1637-9. s 81.

²⁰¹ MAJEROVÁ, Věra a Emerich MAJER. *Empirický výzkum v sociologii venkova a zemědělství*. Vyd. 2. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2007, 595 s. ISBN 978-80-213-1698-0. s. 112–115.

²⁰² HUDEČKOVÁ, Helena a Lukáš ZAGATA. *Sociologie a její aplikace ve veřejné správě*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2007. ISBN 978-80-213-1637-9. s 81.

b) Klid, přírodní a životní prostředí v obci: Tento indikátor hodnotí, jak obyvatelé vnímají přírodu a klidné prostředí v okolí svých domovů. Také tento indikátor lze doplnit o vliv turismu. Narušují turisté klid rezidentům? Znečišťují turisté okolí svými odpadky?

c) Pracovní příležitosti v obci a okolí: Tento indikátor zkoumá, zda v obci a okolních oblastech existují pracovní příležitosti, a zda obyvatelé musí dojíždět za prací na delší vzdálenosti. Tento indikátor také lze doplnit o vliv cestovního ruchu na pracovní příležitosti. Vznikají vlivem cestovního ruchu nová pracovní místa?

e) Pocit bezpečí: Tento indikátor hodnotí, zda se obyvatelé cítí bezpečně v místě svého bydliště, což může být jedním z faktorů, které přispívají k tomu, že lidé preferují venkovské prostředí oproti městskému. I tento indikátor lze doplnit o vliv turismu. Cítí se rezidenti bezpečně při zvýšeném pohybu turistů v okolí jejich bydliště?

Stanovení výběrového souboru

Provedení dotazníkového šetření bude založeno na techniky osobního dotazování s použitím záměrného výběru dat. Záměrný výběr je jedním z běžně používaných terénních výběrových postupů. Záměrný výběr je systematický přístup, při kterém se pečlivě vybírají relevantní znaky základního souboru, které jsou klíčové pro výzkum. Při záměrném výběru aktivně hledáme subjekty, které mají dané znaky. Je však důležité si uvědomit několik nedostatků tohoto přístupu. Zvětšováním souboru subjektů se samotné vlastnosti souboru nezlepšují, ačkoliv je výběr záměrný.²⁰³ V této diplomové práci bude zkoumán velký soubor respondentů vzhledem k velikosti obyvatelstva v daných obcích, která není velká.

Kritéria výběru respondentů

V rámci kritérií pro výběr respondentů byly stanoveny tři parametry. Prvním kritériem pro výběr respondentů bude pohlaví. Toto kritérium nabývá pouze dvou hodnot, a to muž nebo žena. Toto kritérium bude v poměru 1:1.

Druhým kritériem bude věk. Pro tuto diplomovou práci bude rozdělení do čtyř skupin následující: První skupina bude obsahovat obyvatele ve věkové skupině 20 až 29 let. Druhá skupina bude v rozmezí 30 až 49 let. Třetí skupina bude v rozmezí 50 až 64 let. Poslední, čtvrtá skupina bude obsahovat obyvatele 65 a více let. Toto kritérium bude v poměru 1:1:1:1.

²⁰³ GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000, 261 s. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-859-3179-6. s. 64–65.

Třetím kritériem pro stanovení výběrového souboru bude typ bydliště. Zde budou hodnoty, stejně jako v případě prvního kritéria nabývat pouze dvou hodnot, a to obyvatelé s trvalým pobytem a obyvatelé s dočasným pobytem. I když není zastoupení v jednotlivých sídlech rovnoměrné, pro účely této diplomové práce bude stanoven poměr osob s trvalým pobytem a osob s dočasným pobytem 1:1.

Výběrový soubor respondentů dotazníkového šetření byl stanoven na jednu třetinu ze základního souboru. Základní soubor je 643 obyvatel, výběrový soubor tedy činí 193 respondentů. V tabulce níže jsou uvedeny počty respondentů dle uvedených kritérií. Vzhledem k tomu, že se jedná o respondenty, jsou hodnoty u jednotlivých kritériích zaokrouhleny na celá čísla směrem nahoru.

Tabulka 3 Stanovení výběrového souboru

Název sídla	Počet obyvatel	Výběrový soubor	Pohlaví		Věková skupina				Typ bydlení	
			Muži	Ženy	20–29 let	30–49 let	50–64 let	65 a více let	S trvalým pobytem	S dočasným pobytem
Prachov	117	35	18	17	8	9	9	9	18	17
Horní Ločov	50	15	8	7	3	4	4	4	8	7
Pařezská Lhota	80	24	12	12	6	6	6	6	12	12
Dolní Ločov	50	15	8	7	3	4	4	4	8	7
Zámostí-Blata	113	34	17	17	8	8	9	9	17	17
Březka	39	12	6	6	3	3	3	3	6	6
Jinolice	194	58	29	29	14	14	15	15	29	29
			98	95	45	48	50	50	98	95
	643	193	193		193				193	

Zdroj: vlastní zpracování

Dále je třeba stanovit účastníky rozhovorů. Budou osloveni osobnosti z řad zastupitelstva uvedených sídel a osob podnikajících v turismu v těchto sídlech. Tyto osobnosti budou ideálně zastoupeni z každého sídla. Výjimkou bude obec Dolní Ločov, kde se nenachází žádná forma ubytovacího zařízení ani žádný jiný podnik z oblasti turismu. Na závěr budou požádáni o interview také osobnosti z řad Klubu českých turistů. Tzn., že

bude osloveno sedm respondentů z řad zastupitelstev, šest respondentů z řad podnikatelů v oblasti turismu a dva členové Klubu českých turistů.

4.4 Výsledky výzkumu

V rámci diplomové práce byla provedena analýza spokojenosti obyvatel se životem v sedmi vybraných sídlech. K získání relevantních dat a informací o vnímání kvality života v daných oblastech sloužilo dotazníkové šetření.

Terénní výzkum probíhal v období ledna a února roku 2024. Byl zvolen záměrný výběr s cílem oslovit co nejširší spektrum respondentů z vybraných sídel. Celkem bylo distribuováno 300 dotazníků, z nichž se 202 vrátilo. Z těchto 202 dotazníků bylo 15 vyřazeno z důvodu nesplnění kritérií záměrného výběru (nebyly vyplněny otázky potřebné pro rozřazení).

Návratnost dotazníků dosáhla 67,3 %, což lze považovat za uspokojivý výsledek. Získaná data slouží jako podklad pro další analýzu a komparaci spokojenosti obyvatel s životem v jednotlivých sídlech.

Dotazník byl sestaven tak, aby shromáždil komplexní informace o spokojenosti obyvatel s různými aspekty života v jejich obci. Zahrnoval otázky týkající se například infrastruktury, občanské vybavenosti, bezpečnosti, životního prostředí, kulturního a společenského života, vnímání kriminality a celkové spokojenosti s životem v dané obci.

Data získaná z dotazníků rozdělených podle sídel byla shromážděna a analyzována v tabulkovém procesoru Microsoft Excel a zapsána do souboru. Dotazník je součástí přílohy této diplomové práce (viz Příloha č. 1). Tento dokument poskytl základ pro následné hodnocení výsledků. Konečná analýza dat byla provedena s využitím statistického softwaru IBM SPSS Statistics Data Editor, což umožnilo vizualizaci výsledků formou grafů.

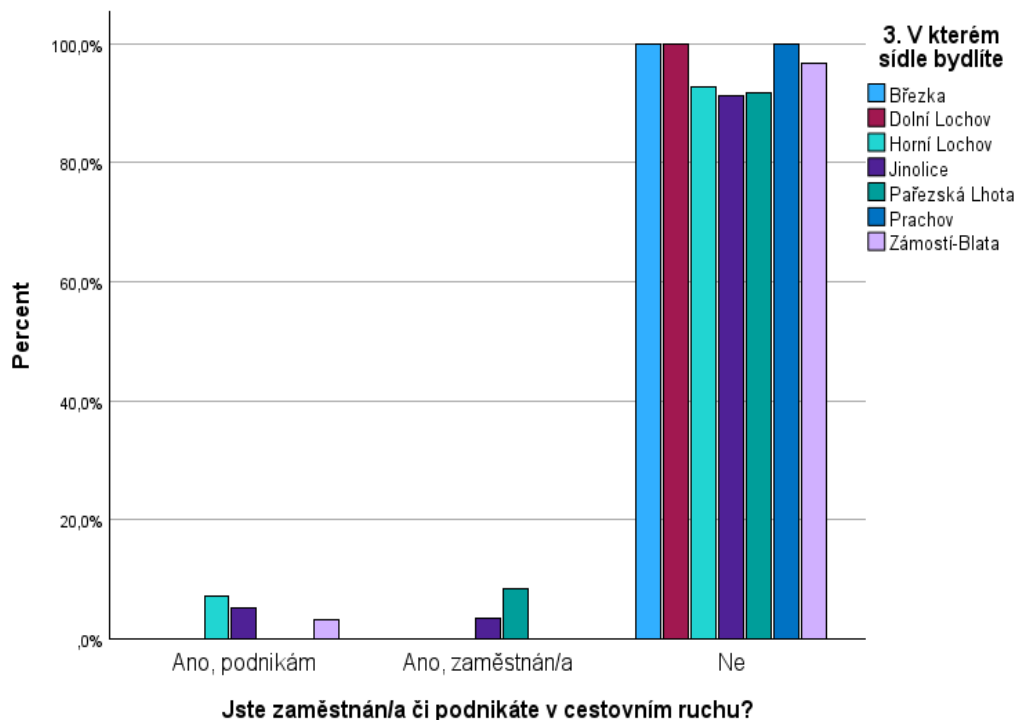
První čtyři otázky jsou rozřazovací a důležité pro záměrný výběr. Tabulka s rozdělením dle záměrného výběru je v Stanovení výběrového souboru. Skutečný soubor získaných dotazníků byl následující: 187 respondentů (100 %), z toho 85 mužů (45,45 %) a 102 žen (54,55 %). Respondentů v rozmezí 20–29 let bylo 34 (18,2 %), 30–49 let bylo 45 (24,1 %), 50–64 let bylo 55 (29,4 %), 65 a více let bylo 53 (28,3 %). Respondentů s trvalým pobytem bylo 113 (60,4 %) a s dočasným pobytem 74 (39,6 %). Z jednotlivých sídel bylo zastoupení následující, z Prachova bylo 35 respondentů (18,7 %), z Horního Lochova 14

(7,5 %), z Pařezské Lhoty 24 (12,8 %), z Dolního Lochova 14 (7,5 %), ze Zámostí-Blat 31 (16,6 %), z Březky 12 (6,4 %) a z Jinolic 57 (30,5 %).

Pátá otázka dotazníku zněla: „*Jste zaměstnán/a či podnikáte v cestovním ruchu?*“ Z grafu č. 4 je patrné, že většina obyvatel z dotazovaných sídel není zaměstnána ani nepodniká v cestovním ruchu. Celkově lze říci, že většina respondentů z uvedených sídel není přímo zapojena do cestovního ruchu jako zaměstnanci nebo podnikatelé. Pouze v Horním Lochově 1 respondent (0,5 %), v Pařezské Lhotě 2 (1 %), v Zámostí-Blatech 1 (0,5 %) a v Jinolicích 5 (2,7 %), kteří v cestovním ruchu podnikají nebo jsou zaměstnáni. Důvodem většího zastoupení v Jinolicích může být kemp u Jinolických rybníků a různé formy ubytování v ostatních uvedených sídlech. Ohledně oboru podnikání dotazovaných osob nám dává odpověď šestá otázka, která zněla: „*V jaké oblasti cestovního ruchu jste zaměstnán/a či podnikáte?*“ Z grafu číslo 5 je možné vyčíst, že většina ekonomických aktivit v cestovním ruchu mezi respondenty je soustředěna v oblasti ubytování, následovaná pohostinstvím. Šest (3,2 %) respondentů pracuje nebo podniká v ubytování a 3 (1,6 %) v pohostinství.

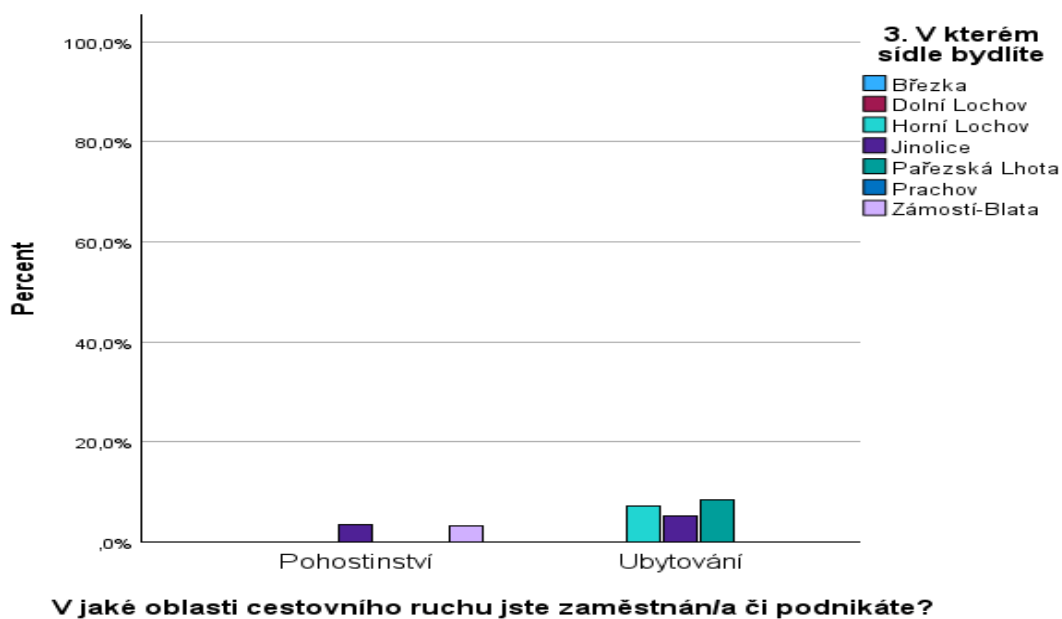
Sedmá otázka zněla: „*Podnikáte sám/a, nebo máte zaměstnance?*“ Na grafu č. 6 je vidět, že v Horním Lochově jeden (0,5 %) respondent podniká v oblasti ubytování a pracuje sám. Z Pařezské Lhoty jsou to dva (1 %), kteří jsou zaměstnáni v cestovním ruchu v oblasti ubytování. V obci Zámostí-Blata je jeden (0,5 %) respondent, který podniká v oblasti pohostinství a pracuje se zaměstnanci mimo rodinu. V Jinolicích pět (2,7 %) pracuje v cestovním ruchu, z toho dva (1 %) podnikají v oblasti pohostinství a ubytování se zaměstnanci mimo rodinu, jeden podniká (0,5 %) v oblasti ubytování sám, jeden (0,5 %) je zaměstnán v oblasti pohostinství a jeden (0,5 %) je zaměstnán v oblasti ubytování. Protože v rámci kategorie „zaměstnání a podnikání“ byl sebrán pouze malý počet respondentů není smysluplné třídit odpovědi podle proměnné zaměstnání a podnikání v cestovním ruchu.

Graf 4 Otázka č. 5 - zaměstnání v cestovním ruchu

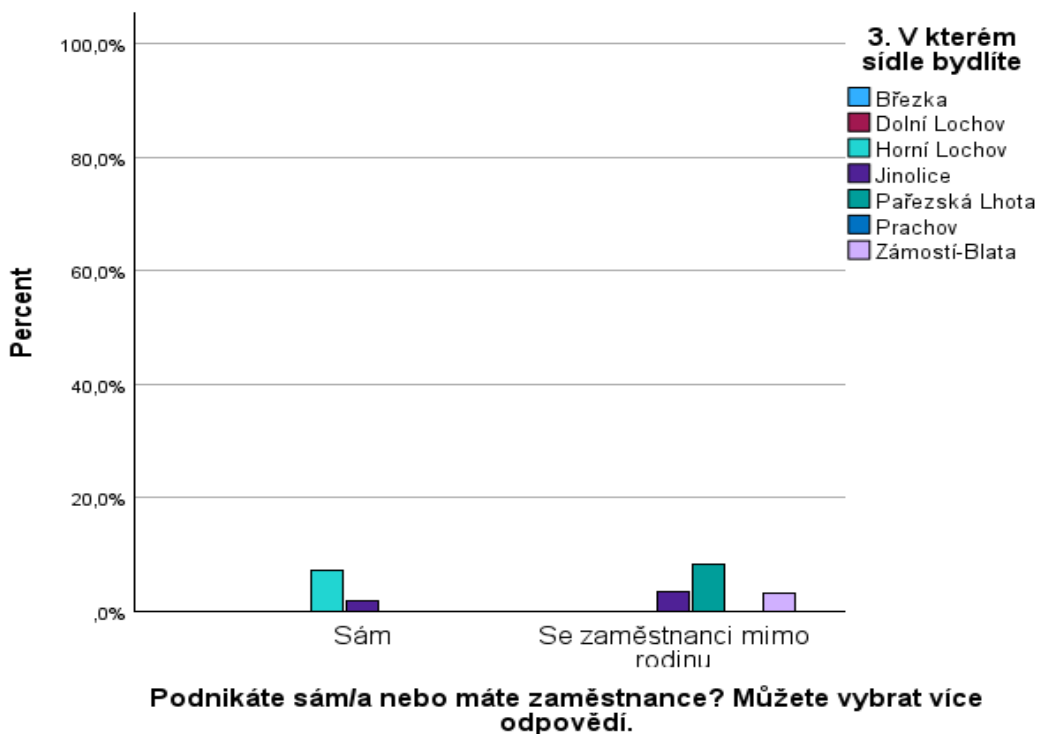
Zdroj: Vlastní zpracování pomocí softwaru IBM SPSS Statistics Data Editor

Graf 5 Otázka č. 6 - oblast podnikání/zaměstnání

Zdroj: Vlastní zpracování pomocí softwaru IBM SPSS Statistics Data Editor

Graf 6 Otázka č. 7 - podnikáte sám nebo máte zaměstnance?

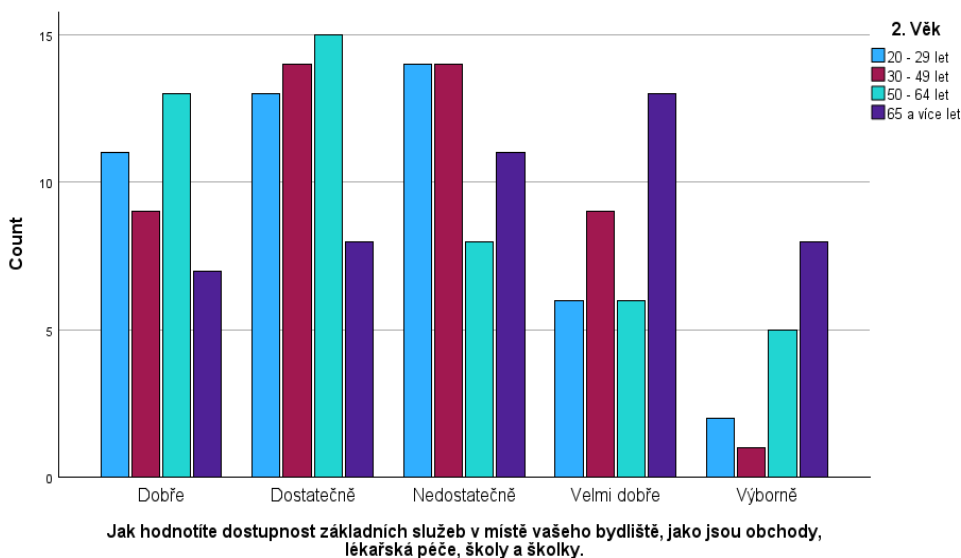

Zdroj: Vlastní zpracování pomocí softwaru IBM SPSS Statistics Data Editor

Osmá otázka se již věnuje spokojenosti obyvatel s dostupností základních služeb. Otázka zněla: „*Jak hodnotíte dostupnost základních služeb v místě vašeho bydliště, jako jsou obchody, lékařská péče, školy a školky?*“ Na základě poskytnutých odpovědí lze usuzovat, že celkové vnímání dostupnosti služeb je smíšené, ale směřuje spíše k negativnímu hodnocení. Nejvíce respondentů (26,7 %) hodnotí dostupnost základních služeb dostatečně. Téměř stejný počet respondentů (25,1 %) hodnotí tyto služby nedostatečně. 21,3 % respondentů hodnotí dostupnost služeb dobře, 18,2 % respondentů pak velmi dobře a pouze 8,5 % hodnotí tyto služby výborně.

Z grafu č. 7 lze vyčíst, že lépe hodnotí dostupnost základních služeb především věková kategorie 65 a více let. 20 % z kategorie 65 a více let hodnotilo dostupnost služeb jako velmi dobré, nebo dokonce výborné, zároveň však téměř stejné procento (22,6 %) z této skupiny není s dostupností služeb spokojeno vůbec.

Graf 7 Otázka č. 8 - hodnocení dostupnost základních služeb dle věku

Zdroj: Vlastní zpracování pomocí softwaru IBM SPSS Statistics Data Editor

Použije-li se pro vyhodnocení dostupnosti základních služeb v místě bydliště respondentů bodové ohodnocení pro jednotlivé odpovědi a aplikuje-li se na bodové ohodnocení aritmetický průměr, bude hodnocení v jednotlivých sídlech vypadat následovně:

- Nedostatečně: 1 bod.
- Dostatečně: 2 body.
- Dobře: 3 body.
- Velmi dobře: 4 body.
- Výborně: 5 bodů.

K průměrnému hodnocení pro každé sídlo byl použit vzorec pro aritmetický průměr

$$\bar{x} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i = \frac{x_1 + x_2 + \dots + x_n}{n}$$

Tabulka 4 Hodnocení dostupnosti základních služeb

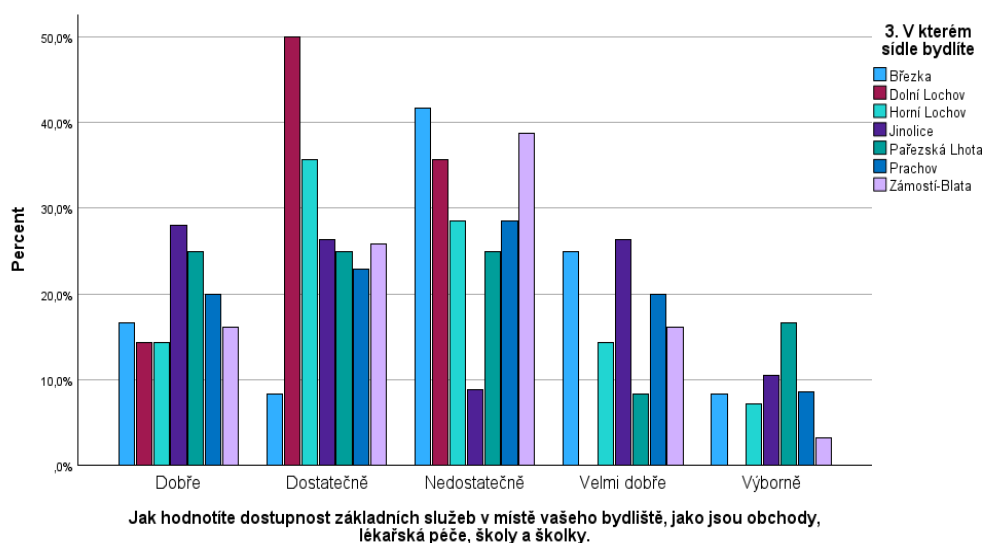
	Prachov	Horní Lochov	Pařezská Lhota	Dolní Lochov	Zámostí-Blata	Březka	Jinolice
Výborně	3	1	4	0	1	1	6
Velmi dobře	7	2	2	0	5	3	15
Dobře	7	1	6	2	5	2	16
Dostatečně	8	5	6	7	8	1	15
Nedostatečně	10	4	6	5	12	5	5
	2,74 bodů	2,5 bodů	2,83 bodů	1,93 bodů	2,19 bodů	2,58 bodů	3,14 bodů

Zdroj: vlastní zpracování

Takto spočítané průměry ukazují, jak obyvatelé jednotlivých sídel hodnotí dostupnost základních služeb. Nejvyšší průměrné hodnocení mají Jinolice (3,14), což naznačuje, že obyvatelé této obce jsou s dostupností základních služeb nejspokojenější. Naopak, nejnižší průměrné hodnocení má Dolní Lochov (1,93), což naznačuje, že obyvatelé tohoto sídla mají k dostupnosti základních služeb největší výhrady. Graficky jsou odpovědi zobrazeny na grafu č. 8.

Důvodem těchto výsledků může být celková absence základních služeb v obci Dolní Lochov. Na druhou stranu, v Jinolicích, kde jsou obyvatelé nejspokojenější, lze nalézt školku a také přilehlý kemp, kde lze nakoupit alespoň nejzákladnější potraviny. V ostatních uvedených sídlech se nacházejí různé druhy pohostinství, což mohou někteří respondenti chápat jako druh základních služeb a přispívat tak k jejich spokojenosti. Rozdělení dle pohlaví, nebo dle typu bydliště v této otázce nevykazuje větší rozdíly.

Graf 8 Otázka č. 8 - hodnocení základních služeb dle sídla

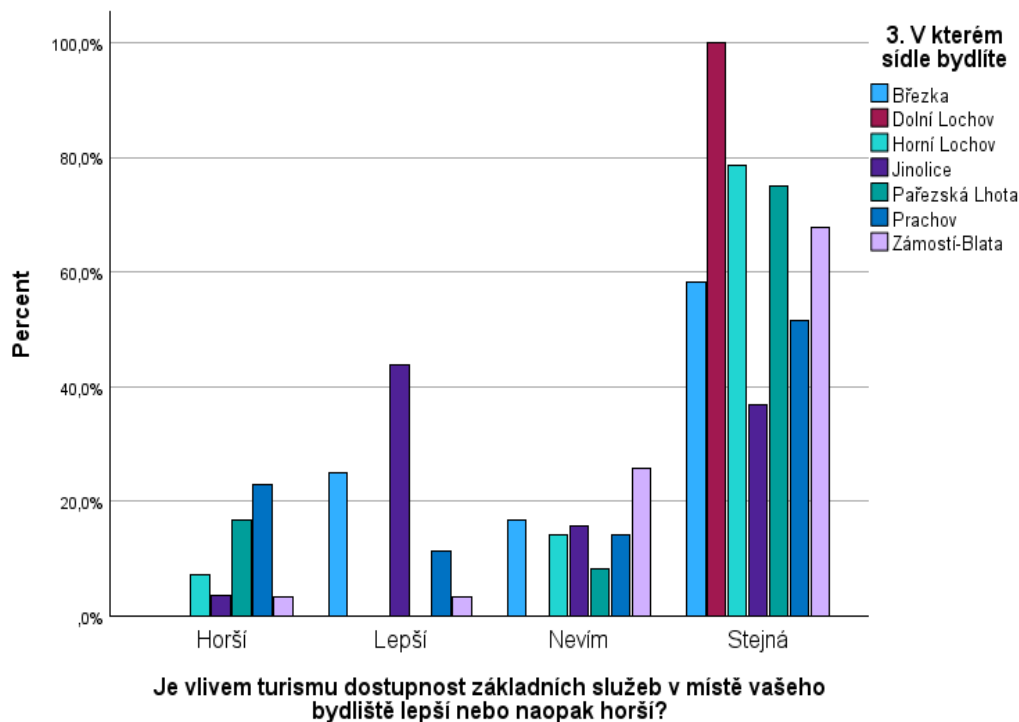

Zdroj: Vlastní zpracování pomocí softwaru IBM SPSS Statistics Data Editor

Devátá otázka v dotazníku zněla: „*Je vlivem turismu dostupnost základních služeb v místě vašeho bydliště lepší nebo naopak horší?*“ Tato otázka se zaměřuje na zjištění, jaký vliv má přítomnost turistů a turistické aktivity na kvalitu a dostupnost základních služeb pro místní obyvatele. Většina (58,8 %) dotázaných považuje dostupnost základních služeb v místě svého bydliště za stejnou, i přes vliv turismu. Jako pozitivní vliv turismu na dostupnost základních služeb hodnotí 17,6 % respondentů, jako negativní pak 8,5 %

respondentů, 14,9 % respondentů neví, jestli mají turisté vliv na dostupnost základních služeb. Pohlaví, věk ani typ bydlení nevykazuje výraznější rozdíly v odpovědích.

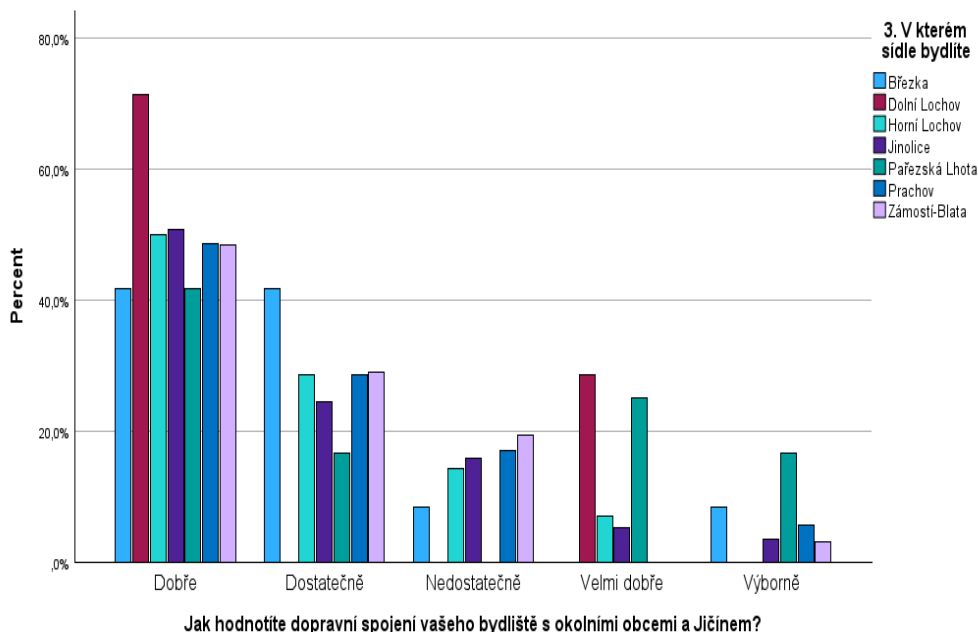
Graf 9 Otázka č. 9 - vliv turismu na dostupnost základních služeb

Zdroj: Vlastní zpracování pomocí softwaru IBM SPSS Statistics Data Editor

Dalším faktorem k posouzení kvality života bylo dopravní spojení s okolními obcemi a Jičínem. Tato otázka umožňuje subjektivní hodnocení dopravní dostupnosti a kvality dopravy z pohledu respondenta. Celkově lze říci, že téměř polovina (49,3 %) obyvatel hodnotí dopravní spojení svých sídel s okolními obcemi a Jičínem průměrně. Výborně hodnotí spojení 5,3 % respondentů, velmi dobře pak 7,4 %, dostatečně 24,6 % a nejméně spokojených bylo 12,8 % respondentů. Podrobný výpis je vidět na grafu č. 10. Pohlaví, věk ani typ bydlení nevykazuje výraznější rozdíly v odpovědích.

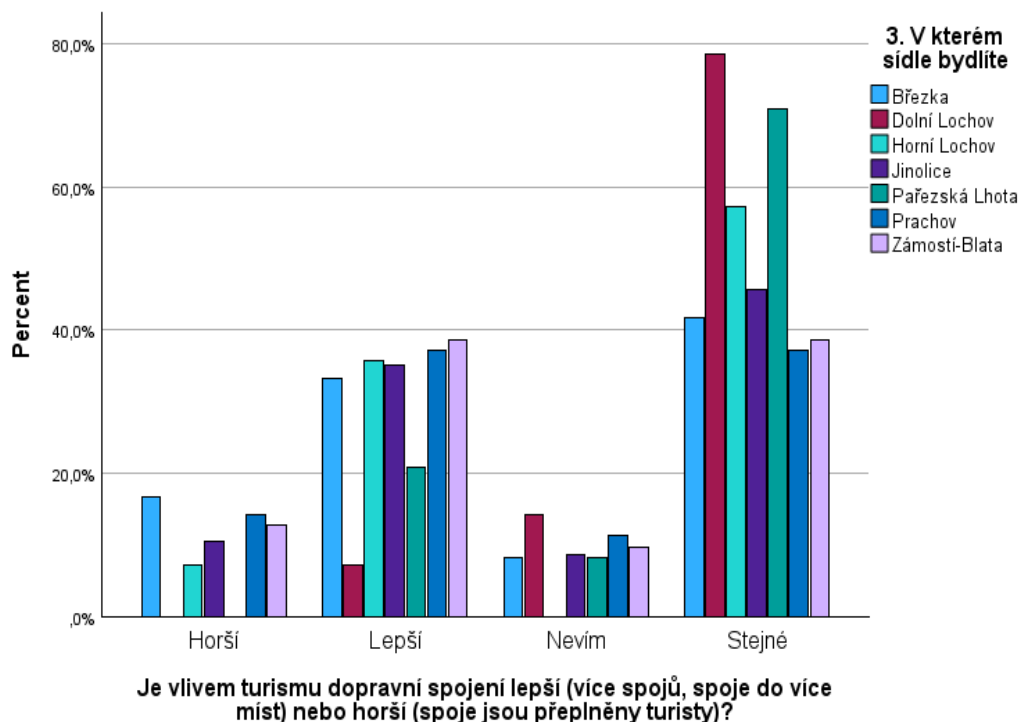
Graf 10 Otázka č. 10 - dostupnost dopravního spojení

Zdroj: Vlastní zpracování pomocí softwaru IBM SPSS Statistics Data Editor

Jedenáctá otázka zkoumá, jak turismus ovlivňuje kvalitu a dostupnost dopravních spojení v určité oblasti. V této otázce se uvažuje o tom, že kvůli zvýšenému počtu turistů mohou být zavedeny častější spoje do okolních obcí či sídel. To by mohlo zlepšit dostupnost a pohodlí pro místní obyvatele i turisty. Na druhou stranu, pokud jsou dopravní prostředky běžně přeplněny turisty, může to vést k nepohodlí pro místní obyvatele, kteří tato spojení využívají pro každodenní cestování např. do zaměstnání. Jak je vidět na grafu č. 11, téměř polovina (49,7 %) respondentů nevidí žádnou změnu, 31,5 % respondentů vnímá díky turismu zlepšení v dopravní dostupnosti, 9,6 % situaci vnímá vlivem turismu jako horší a 9 % neví, zda má turismus na dopravní spojení vliv. Pohlaví, věk ani typ bydlení nevykazuje výraznější rozdíly v odpovědích.

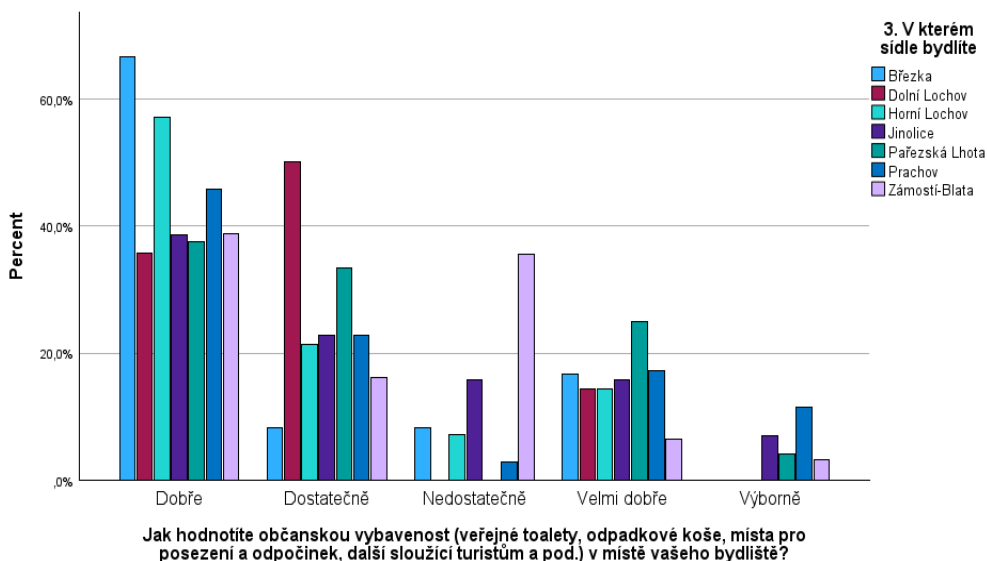
Graf 11 Otázka č. 11 - vliv turismu na dopravní spojení

Zdroj: Vlastní zpracování pomocí softwaru IBM SPSS Statistics Data Editor

Další otázka z dotazníku má za cíl získat informace o vnímání občanské vybavenosti v místě bydliště respondenta. Odpovědi na tuto otázku mohou odhalit nedostatky v občanské vybavenosti, které by mohly být příležitostí pro místní správu ke zlepšení. Analýza odpovědí ukazuje, že vnímání občanské vybavenosti se liší mezi různými sídly. Zatímco některé oblasti, jako Prachov a Pařezská Lhota, jsou hodnoceny velmi kladně. V Prachově 28,6 % respondentů hodnotí občanskou vybavenost výborně nebo velmi dobře a 45,7 % jako dobře. V Pařezské Lhotě pouze jeden respondent hodnotí občanskou vybavenost výborně, 6 velmi dobře a 9 dobře (37,5 %). Naopak v Zámostí-Blatech hodnotí 35,5 % respondentů nedostatečně. V Dolním Lochově bylo nejčastější odpovědí „dostatečně“, a to 7 (50 %). V Březce byla doprava hodnocena nejčastěji průměrně (66,6 %), stejně tak v Jinolicích (40,7 %). Z grafu č. 12 lze vyčíst, že nejčastěji je občanská vybavenost sídel hodnocena průměrně. Pohlaví, věk ani typ bydlení nevykazuje výraznější rozdíly v odpovědích.

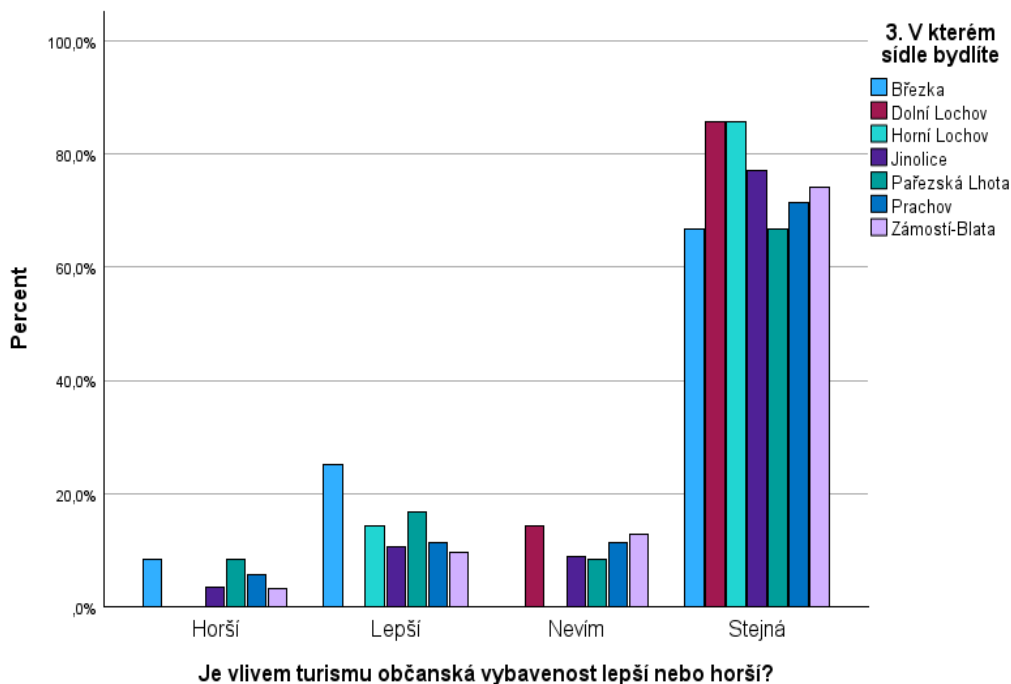
Graf 12 Otázka č. 12 - hodnocení občanské vybavenosti

Zdroj: Vlastní zpracování pomocí softwaru IBM SPSS Statistics Data Editor

Doplňující otázka „*Je vlivem turismu občanská vybavenost lepší nebo horší?*“ má získat informace o vnímání vlivu turismu na občanskou vybavenost v místě bydliště respondenta. Odpovědi na tuto otázku pomohou zjistit, zda turismus ovlivňuje občanskou vybavenost pozitivně nebo negativně. Odpovědi respondentů lze vidět na grafu č. 13. Z nich vyplývá, že většina respondentů ve všech sídlech vnímá, že občanská vybavenost zůstává stejná i přes vliv turismu. Kromě Dolního Lochova, kde žádný respondent nevnímá vliv turismu jako lepší, je v ostatních sídlech menší počet respondentů 22 (11,7 %), kteří vnímají občanskou vybavenost jako lepší díky turismu, zatímco jen omezený počet lidí pociťuje zhoršení 8 (4,3 %). Pohlaví, věk ani typ bydlení nevykazuje výraznější rozdíly v odpovědích.

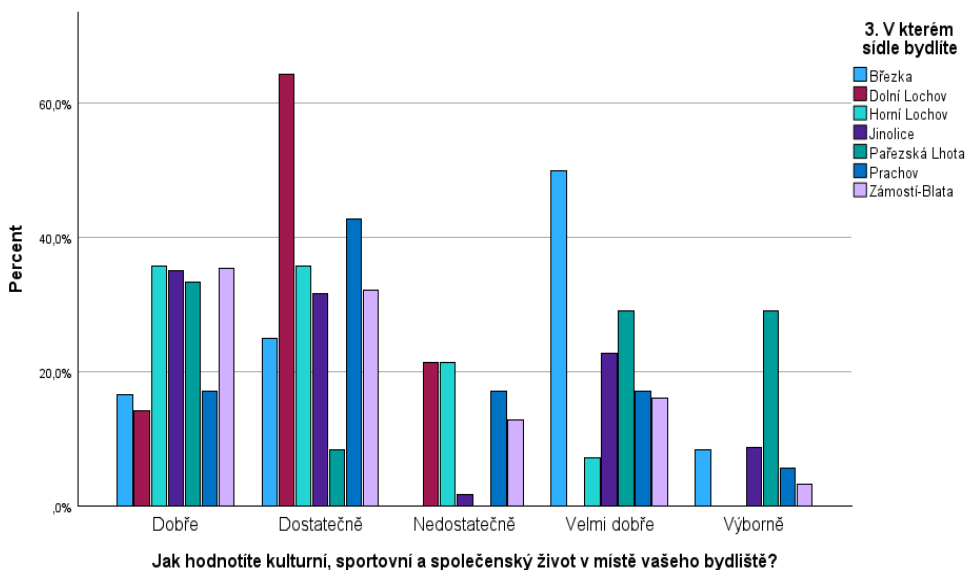
Graf 13 Otázka č. 13 - vliv turismu na občanskou vybavenost

Zdroj: Vlastní zpracování pomocí softwaru IBM SPSS Statistics Data Editor

V rámci dotazníku kvality života posuzovali respondenti také kulturní, sportovní a společenský život v jednotlivých sídlech. Zde lze opět použít výpočet jako u otázky číslo osm pro aritmetický průměr bodového ohodnocení otázek. Tyto průměry naznačují, jak obyvatelé jednotlivých sídel hodnotí kulturní, sportovní a společenský život ve svém místě bydliště. Výsledky ukazují, že nejvyšší průměrné hodnocení má Pařezská Lhota (3,96), což naznačuje velmi pozitivní vnímání místních obyvatel. Naopak Dolní Lochov má nejnižší průměrné hodnocení (1,92), což ukazuje na menší spokojenost s kulturními, sportovními a společenskými aktivitami v tomto sídle. Tyto výsledky mohou být dány tím, že v Pařezské Lhotě se nacházejí veřejně přístupné tenisové kurty, které jsou místními hojně využívány, zatímco v Dolním Lochově probíhá pouze jednou ročně svatoanenská pouť, jinak zde z dané kategorie žádné akce neprobíhají. V hostinci Na Blatech v obci Zámostí-Blata se konaly nepravidelně country koncerty a v Jinolicích je možné společenský život spojovat s místním kempem, kam docházejí lidé i z blízké Březky a Prachova. Ačkoliv se v Horním Lochově nenachází žádné sportovní zařízení, ani se zde nekonají žádné společenské akce, hodnotí respondenti z tohoto sídla tento faktor dobře (57,1 %). Jednotlivá hodnocení lze vidět na grafu č. 14. Pohlaví, věk ani typ bydlení nevykazuje výraznější rozdíly v odpovědích.

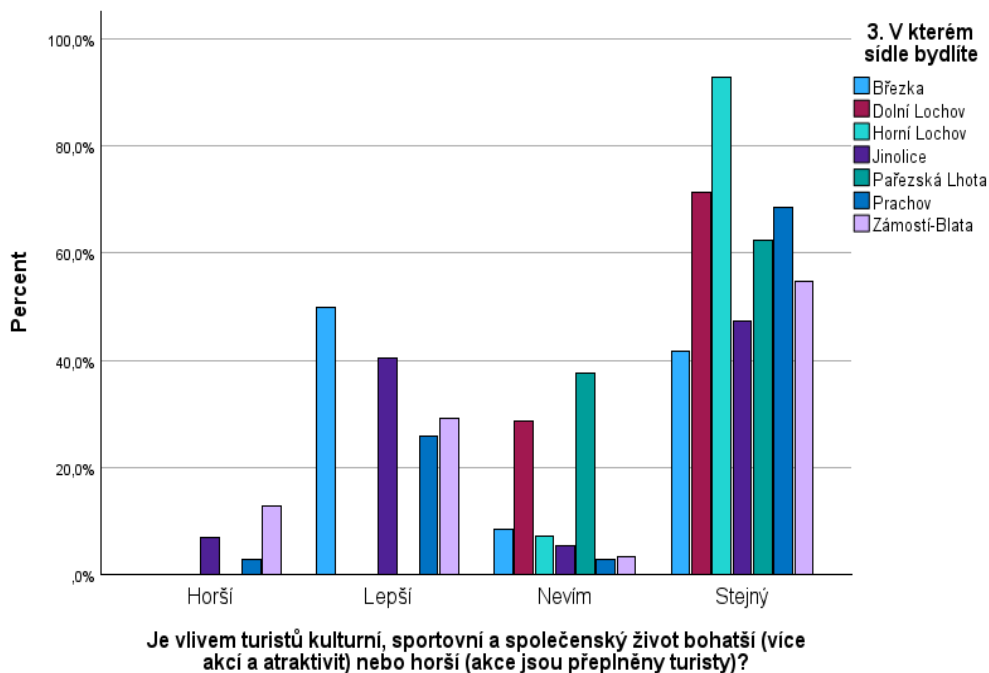
Graf 14 Otázka č. 14 - hodnocení kulturního, sportovního a společenského života

Zdroj: Vlastní zpracování pomocí softwaru IBM SPSS Statistics Data Editor

Další otázka „*Je vlivem turistů kulturní, sportovní a společenský život bohatší (více akcí a atraktivit) nebo horší (akce jsou přeplněny turisty)?*“ zkoumá vliv turismu na kulturní, sportovní a společenský život v místě bydliště respondenta a ptá se, zda je tento vliv spíše pozitivní nebo negativní. Většina respondentů odpověděla, že turismus je vnímán spíše pozitivně nebo neutrálně, s výjimkou několika málo negativních odpovědí 9 (4,8 %). Místní obyvatelé nevnímají přítomnost turistů jako výrazný vliv kulturních, sportovních a společenských akcí, vyjma Březky, kde bylo více odpovědí „*lepší*“ než odpovědí „*stejný*“. Grafické zobrazení odpovědí lze vidět na grafu č. 15. Pohlaví, věk ani typ bydlení nevykazuje výraznější rozdíly v odpovědích.

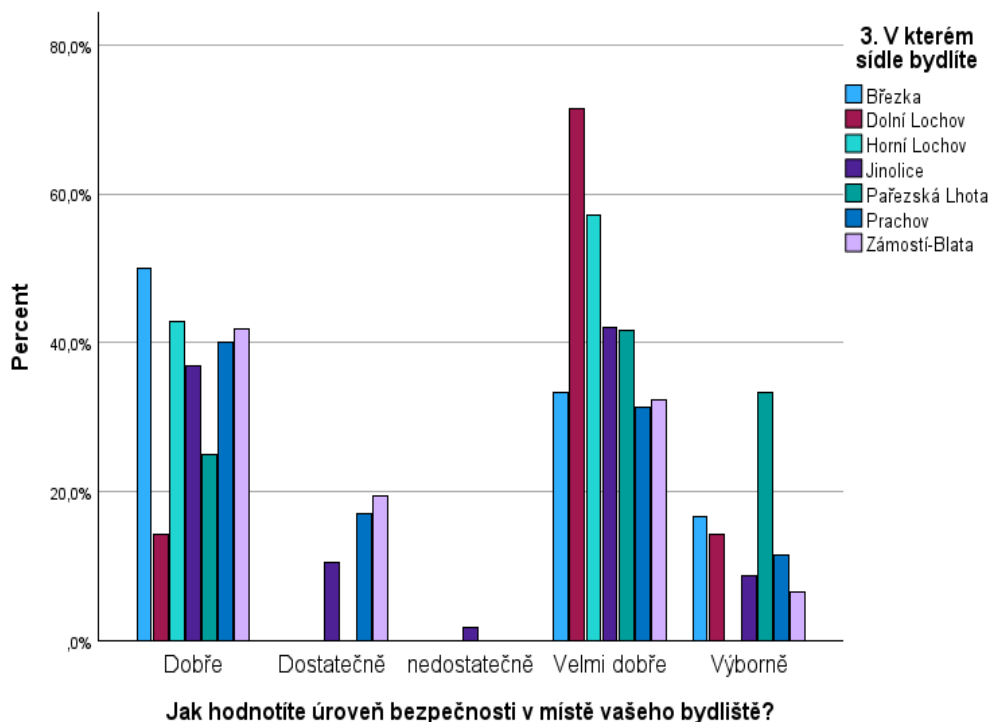
Graf 15 Otázka č. 15 -vliv turismu na kulturní, sportovní a společenský život

Zdroj: Vlastní zpracování pomocí softwaru IBM SPSS Statistics Data Editor

Otázka „*Jak hodnotíte úroveň bezpečnosti v místě vašeho bydliště?*“ je dotaz, který se zaměřuje na subjektivní vnímání bezpečnosti obyvatel v zájmových sídlech. Většina oblastí je hodnocena jako velmi bezpečné, s dominancí hodnocení „*velmi dobře*“ a „*výborně*“ (celkově 53,4 %). Dobře pak bezpečnostní situaci hodnotí 68 (36,4 %) respondentů, dostatečně 18 (9,6 %). Pouze v Jinolicích se objevila jedna odpověď s nedostatečným hodnocením. Grafické vyjádření odpovědí lze vidět na grafu č. 16. Pohlaví, věk ani typ bydlení nevykazuje výraznější rozdíly v odpovědích.

Graf 16 Otázka č. 16 - hodnocení bezpečnosti

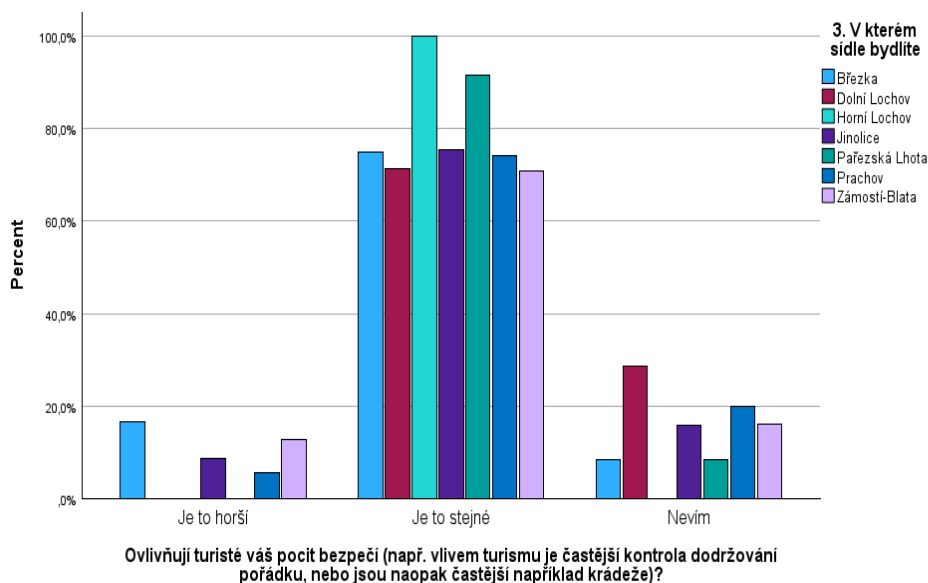

Zdroj: Vlastní zpracování pomocí softwaru IBM SPSS Statistics Data Editor

Navazující otázka zněla, zda ovlivňují turisté pocit bezpečí respondentů (např. jestli je vlivem turismu častější kontrola dodržování pořádku, nebo jsou naopak častější například krádeže). Většina respondentů uvedla, že turisté jejich pocit bezpečí „neovlivňují“ (78,1 %) nebo „je to stejné“ (15 %). To naznačuje, že respondenti nepocitují zvýšené riziko nebo zlepšení v oblasti bezpečnosti v důsledku přítomnosti turistů. Menší počet odpovědí (6,9 %) naznačuje pocit, že situace „je horší“ v důsledku turismu, což by mohlo odrážet zvýšené obavy jednotlivců.

Z těchto odpovědí je možné usuzovat, že většinový názor mezi dotazovanými je, že turisté nemají významný vliv na jejich pocit bezpečí v místě jejich bydliště. Nicméně existuje určitý podíl obyvatelstva (6,9 %), který vnímá dopady turismu na bezpečnostní situaci negativně. Odpovědi respondentů jsou zobrazeny v grafu č. 17. Pohlaví, věk ani typ bydlení nevykazuje výraznější rozdíly v odpovědích.

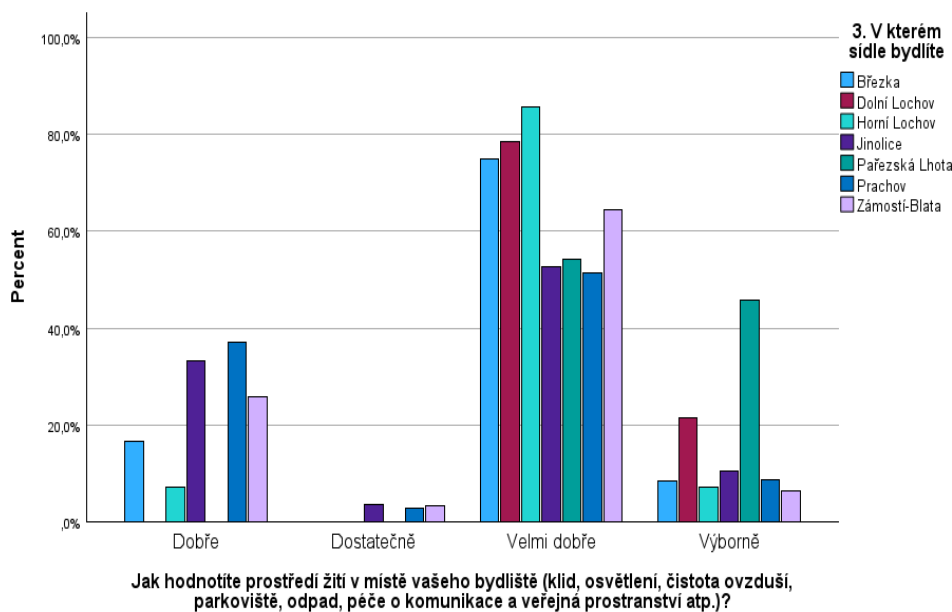
Graf 17 Otázka č. 17 - vliv turismu na pocit bezpečí

Zdroj: Vlastní zpracování pomocí softwaru IBM SPSS Statistics Data Editor

Další faktor, který respondenti hodnotili, se týkal prostředí žití v místě bydliště (klid, osvětlení, čistota ovzduší, parkoviště, odpad, péče o komunikace a veřejná prostranství atp.). Z výsledků dotazníku je zřejmé, že obyvatelé jednotlivých sídel hodnotí prostředí žití v místě svého bydliště převážně pozitivně. Hodnocení „výborně“ (13,9 %) a „velmi dobře“ (61,5 %) tvoří většinu odpovědí napříč všemi sídly, „dobře“ hodnotí prostředí žití 22,5 % respondentů, a jen sporadicky (2,1 %) se objevují odpovědi „dostatečně“. Toto naznačuje vysokou spokojenost obyvatel s životním prostředím ve svých oblastech. Tyto výsledky mohou být dány především krásným prostředím, kde výzkum probíhal, a i přestože se v některých místech mohou vyskytovat např. odpadky nebo zvýšený hluk od turistů, čistota ovzduší a celkové prostředí žití převyšuje negativní vlivy. Výsledky lze vyčíst z grafu č. 18. Pohlaví, věk ani typ bydlení nevykazuje výraznější rozdíly v odpovědích.

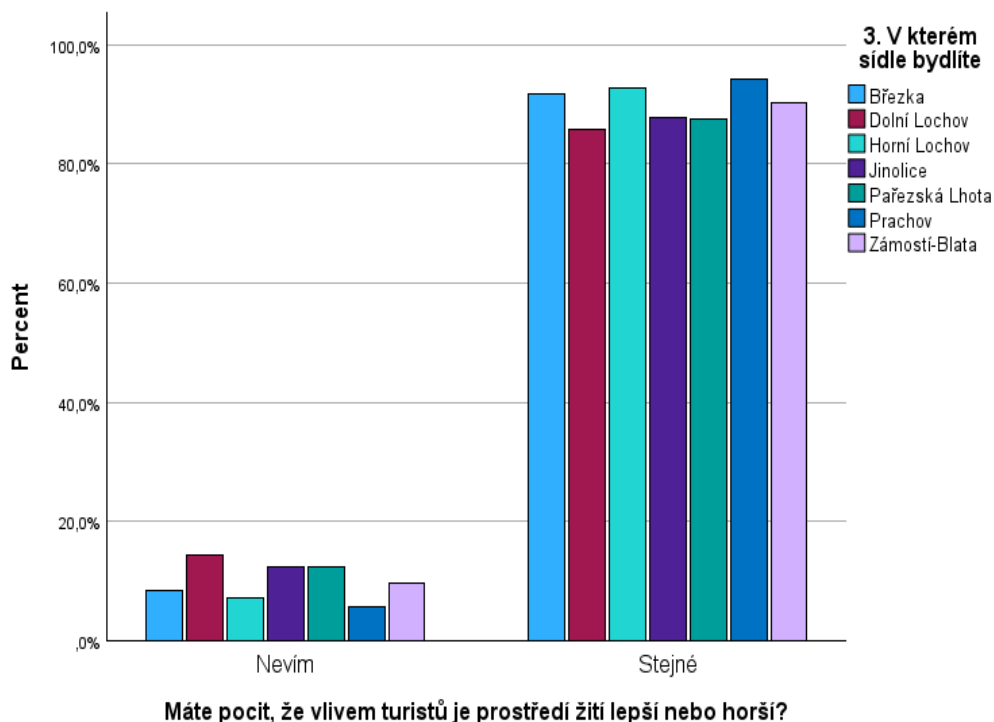
Graf 18 Otázka č. 18 - hodnocení prostředí žití

Zdroj: Vlastní zpracování pomocí softwaru IBM SPSS Statistics Data Editor

Na základě další otázky, zda „*Máte pocit, že vlivem turistů je prostředí žití lepší nebo horší?*“, bylo zjištěno, že turismus nemá velký vliv na prostředí žití respondentů. Většina (94,1 %) respondentů udává, že turismus nemá vliv na kvalitu jejich životního prostředí, označili jej za „*stejně*“. Zbylí respondenti na tuto otázku odpověděli „*nevím*“. Zajímavostí je, že žádný respondent neuvedl možnost „*horší*“, i přestože se mohou v těchto sídlech vyskytnout negativní vlivy uvedené u předešlé otázky, jako jsou odpadky nebo hluk od turistů. To naznačuje, že obyvatelé těchto oblastí nepociťují zásadní změny vlivem turismu, ať už pozitivní či negativní. Výsledky jsou vidět na grafu č. 19. Pohlaví, věk ani typ bydlení nevykazuje výraznější rozdíly v odpovědích.

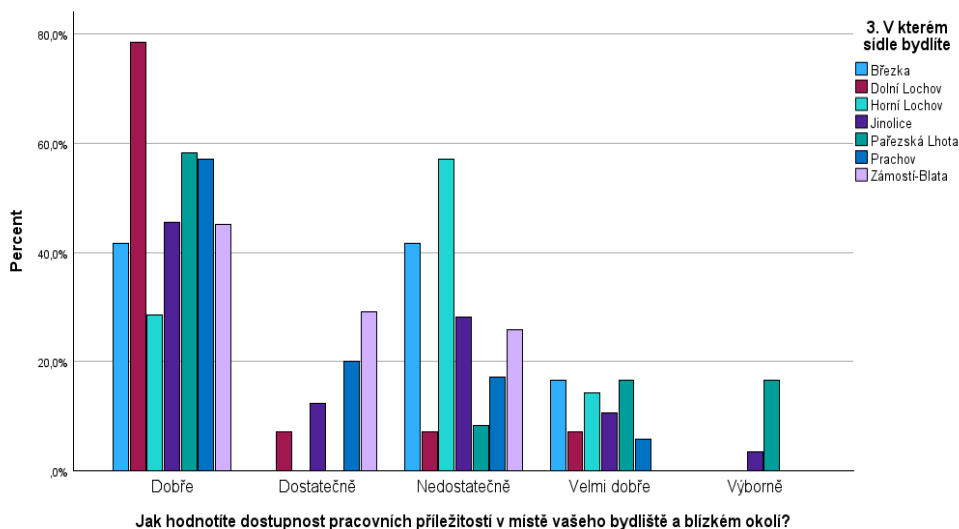
Graf 19 Otázka č. 19 - vliv turismu na prostředí žití

Zdroj: Vlastní zpracování pomocí softwaru IBM SPSS Statistics Data Editor

Dále hodnotili respondenti dostupnost pracovních příležitostí v místě jejich bydliště. Vnímání dostupnosti pracovních příležitostí v jednotlivých sídlech se liší. Pro lepší přehlednost a vyhodnocení je užitečné agregovat odpovědi podle místa bydliště, jak je znázorněno na grafu č. 20. Nejčastější (50,3 %) odpovědi napříč sídly byla odpověď „dobře“, což značí průměrnou spokojenost s pracovními příležitostmi. Výjimkou je Horní Lochov s převahou (57,1 %) odpovědi „nedostatečně“ a Březka, kde bylo stejné množství (41,7 %) odpovědi „nedostatečně“ a „dobře“. Pohlaví, věk ani typ bydlení nevykazuje výraznější rozdíly v odpovědích.

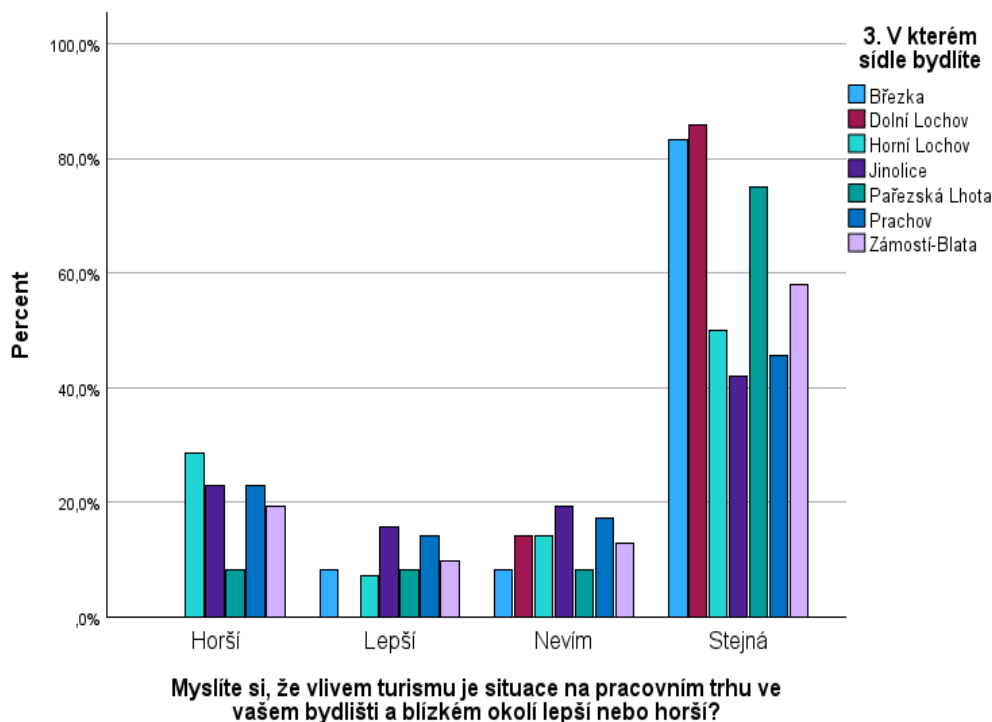
Graf 20 Otázka č. 20 - dostupnost pracovních příležitostí

Zdroj: Vlastní zpracování pomocí softwaru IBM SPSS Statistics Data Editor

Další otázka zněla: „*Myslíte si, že vlivem turismu je situace na pracovním trhu ve vašem bydlišti a blízkém okolí lepší nebo horší?*“ Z odpovědí respondentů lze usuzovat, že vnímání vlivu turismu na pracovní trh se liší v závislosti na konkrétním sídle. V Pařezské Lhotě (51,4 %), v Dolním Lochově (85,7 %), v Zámostí-Blatech (58 %) a v Březce (83,3 %) nadpoloviční většina respondentů uvedla, že situace zůstává „stejná“, zatímco v jiných sídlech, jako Prachov a Jinočice, jsou názory více rozdělené. V Prachově vnímá situaci stejně 45,7 % respondentů, ale 22,8 % vnímá situaci jako horší vlivem turismu. Pro 44,4 % respondentů z Jinočic je situace stejná, ale pro 24 % respondentů je situace vlivem turismu horší. Výsledky jsou vidět na grafu č. 21. Pohlaví, věk ani typ bydlení nevykazuje výraznější rozdíly v odpovědích.

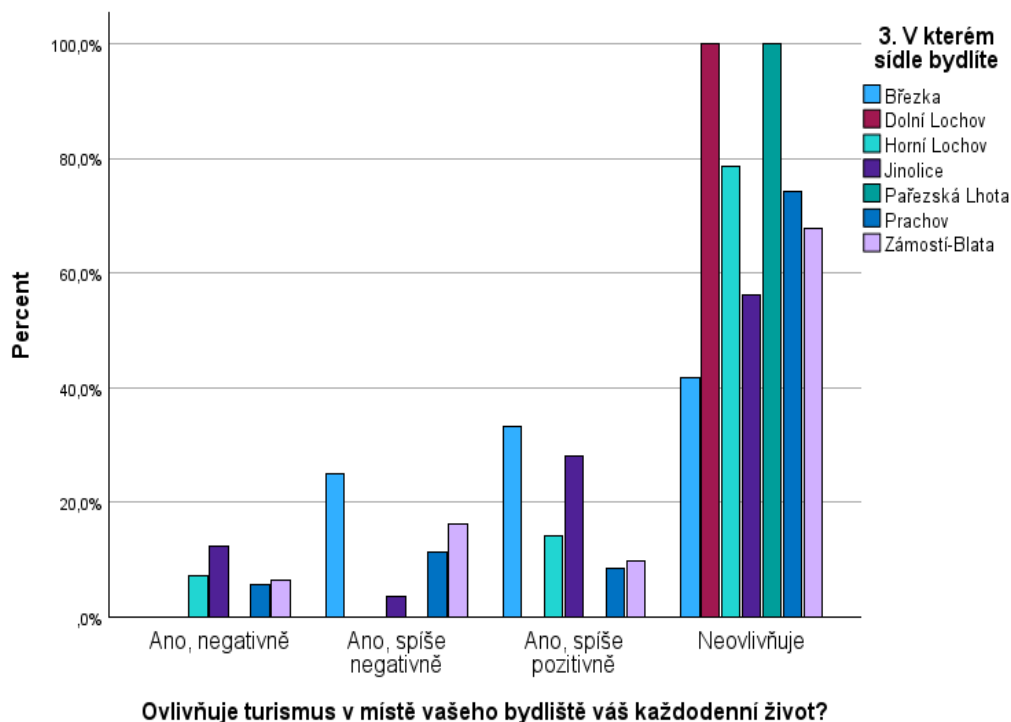
Graf 21 Otázka č. 21 - vliv turismu na pracovní trh

Zdroj: Vlastní zpracování pomocí softwaru IBM SPSS Statistics Data Editor

Dále odpovídali respondenti na otázku: „*Ovlivňuje turismus v místě vašeho bydliště váš každodenní život?*“ Zajímavostí je, že ve dvou sídlech (Pařezská Lhota a Dolní Lochov) turisté neovlivňují každodenní život. 100 % odpovědí v těchto sídlech bylo „*neovlivňuje*“. U ostatních sídel je trend obdobný. Výjimkou je Březka, kde je obdobný počet odpovědí „*ano, spíše negativně*“ (25 %) a „*ano, spíše pozitivně*“ (30 %). Nejvíce negativně jsou turisté vnímáni v Jinolicích, 13 % respondentům z Jinolic ovlivňují turisté jejich každodenní život vyloženě negativně, ale téměř třetina (29,6 %) hodnotí vliv turistů na každodenní život spíše pozitivně. Výsledky odpovědí jsou zobrazeny v grafu č. 22. Pohlaví, věk ani typ bydlení nevykazuje výraznější rozdíly v odpovědích.

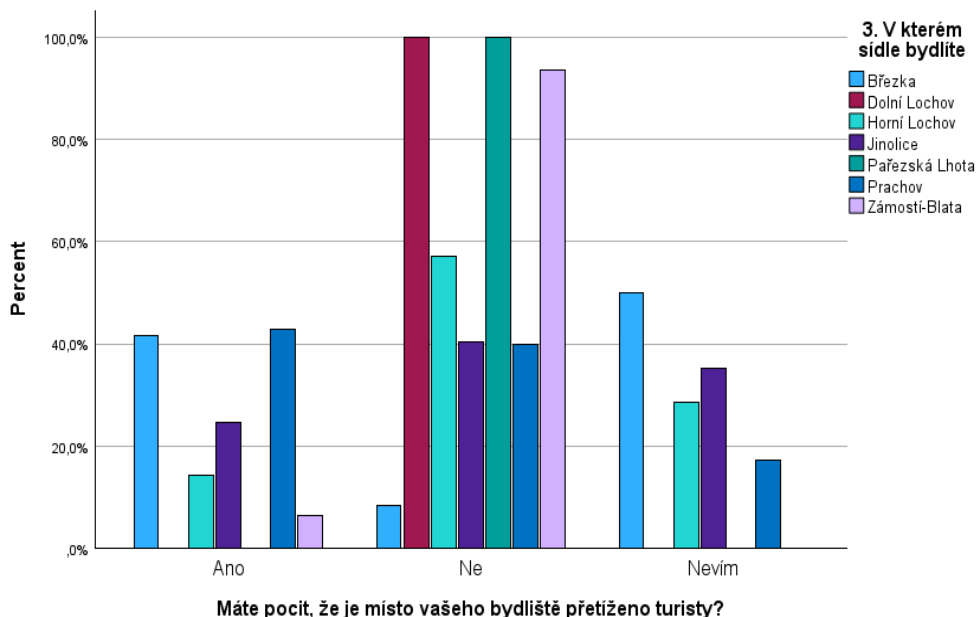
Graf 22 Otázka č. 22 - ovlivňuje turismus váš každodenní život?

Zdroj: Vlastní zpracování pomocí softwaru IBM SPSS Statistics Data Editor

Dvacátá třetí otázka v dotazníku zněla: „*Máte pocit, že je místo vašeho bydliště přetíženo turisty?*“ Stejně jako v předchozí otázce 100 % odpovědí v Pařezské Lhotě a Dolním Lochově bylo jednotných, a to „*ne*“. 93,5 % odpovědí v Zámostí-Blatech bylo stejných jako v předešlých sídlech. Pouze v Prachově (42,9 %) a v Březce (41,7 %) má téměř polovina respondentů pocit, že jejich sídlo je přetíženo turisty. Zatímco v Březce to může být dáno celkově menším počtem respondentů, v Prachově tento výsledek může být způsoben tím, že v turistické sezoně je opravdu přetížen turisty. Nachází se zde hlavní parkoviště pro vstup do Prachovských skal, které mnohdy nestačí, a neohleduplní návštěvníci Prachovských skal parkují i na přilehlých komunikacích. Zároveň vede přes Prachov hlavní (červená) turistická trasa z Jičína do Prachovských skal, pro turisty, kteří se rozhodnou navštívit Prachovské skály pěšky. Výsledky odpovědí jsou vyobrazeny v grafu č. 23. Pohlaví, věk ani typ bydlení nevykazuje výraznější rozdíly v odpovědích.

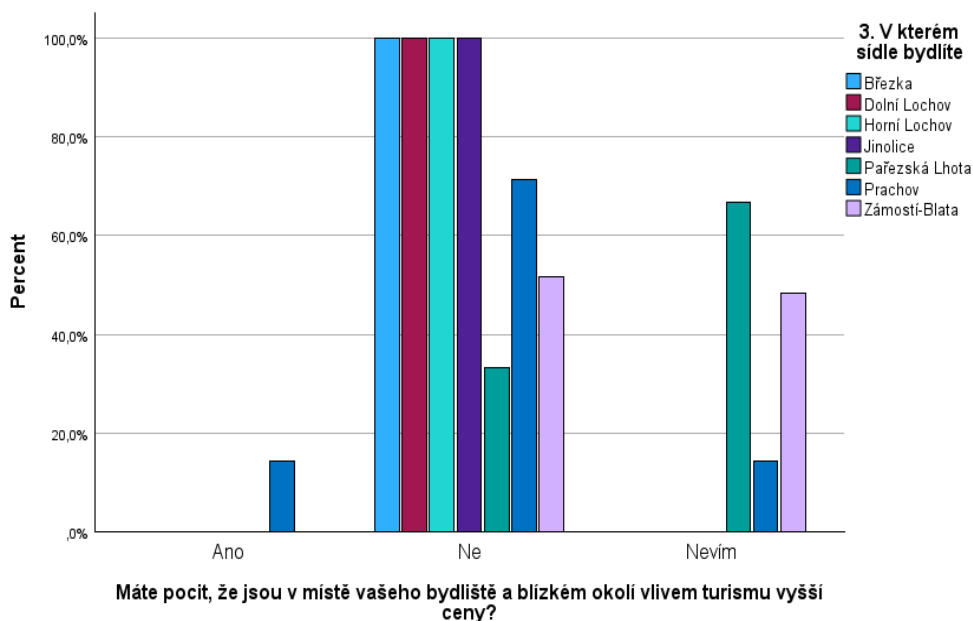
Graf 23 Otázka č. 23. Je místo vašeho bydliště přetíženo turisty?

Zdroj: Vlastní zpracování pomocí softwaru IBM SPSS Statistics Data Editor

„Máte pocit, že jsou v místě vašeho bydliště a blízkém okolí vlivem turismu vyšší ceny?“ byla poslední uzavřenou otázkou. Na grafu č. 24 je vidět, že většina (78 %) respondentů nevnímá, že by turismus měl vliv na vyšší ceny v místě jejich bydliště nebo v jeho blízkém okolí. Případně respondenti nevědí (19,3 %), zda turismus ovlivňuje výši cen. Pohlaví, věk ani typ bydlení nevykazuje výraznější rozdíly v odpovědích.

Graf 24 Otázka č. 24. Vliv turismu na výši cen

Zdroj: Vlastní zpracování pomocí softwaru IBM SPSS Statistics Data Editor

V předposlední otázce dotazníku se mohli respondenti vyjádřit, jaké hlavní změny by v souvislosti s turismem uvítali v místě bydliště. Tato otázka byla otevřená a respondenti tak měli možnost vyjádřit svoji nespokojenost s daným tématem. Mezi nejčastějšími odpověďmi se objevoval požadavek na „*regulaci vstupu turistů do Prachovských skal*“, podobně jako je tomu v Adršpachu. Druhým nejčastějším motivem, který se v odpovědích objevoval, bylo „*omezení rychlosti v obci*“. Někteří respondenti si adresně stěžovali přímo na rychlou jízdu zaměstnanců firmy Škoda Auto a. s. při testovacích jízdách. Omezení rychlosti je možné řešit například zpomalovacím pruhem či retardérem. Ze zájmových sídel je zpomalovací pruh instalován pouze v obci Dolní Lochov. Třetí nejčastější vitanou změnou pro respondenty by byla „*kontrola parkování v sezoně*“ a „*více parkovacích míst*“. „*Častější autobusové spojení*“ byl čtvrtým nejčastějším požadavkem, který by dotazovaní občané uvítali. Jako pátý nejčastější požadavek se v dotazníku objevoval „*obchod s potravinami*“, který prakticky chybí v každém ze sídel. Dále se objevovaly požadavky na „*více odpadkových košů*“ a na „*kontrolu turistického značení a cest*“.

Poslední otázka v dotazníku byla: „*Pokud nějakým způsobem přispíváte k rozvoji turismu v tomto místě vašeho bydliště, napište, prosím, jak.*“ Na tuto otázku se v dotaznicích neobjevila jediná relevantní odpověď.

4.5 Doplnkové rozhovory

Rozhovory proběhly se zástupci obecních zastupitelstev sídel Prachov, Horní Lochov, Pařezská Lhota a Jinolice. Z Dolního Lochova proběhl rozhovor s bývalou zastupitelkou. Z obce Zámostí-Blata a sídla Březka nebyl zájem o provedení rozhovoru. Z řad podnikatelů proběhl rozhovor se čtyřmi podnikateli, a to z Horního Lochova a Jinolic. Z řad Klubu českých turistů se uskutečnily tři rozhovory. Je zde třeba podotknout, že vzhledem k tomu, že rozhovory probíhaly v sídlech, které vzájemně blízko sousedí a zároveň zde žije málo obyvatel, kteří se navzájem znají, přáli si dotazovaní zůstat v anonymitě, a to ze všech dotazovaných skupin. Záznamové archy pro rozhovory se zastupiteli obcí, podnikateli a členy Klubu českých turistů viz v příloze č. 2.

Rozhovory se zástupci zastupitelstev obcí

Vliv turismu na kvalitu života v dotčených obcích může být vnímán nejednoznačně. S rostoucím zájmem o turistické atraktivity obcí se zvyšuje hodnota pozemků v okolí, které

se stávají pro místní obyvatele nedostupné. Tento trend může vést k sociálním a ekonomickým změnám v obci, když movití obyvatelé odjinud skupují pozemky a nemovitosti, což může vést k transformaci tradičního charakteru obce a potenciálně i k narušení místní komunity. Zároveň to však může vést k oživení obce, přílivu investic a obnově infrastruktury.

Na druhé straně, turismus přináší obci ekonomické přínosy prostřednictvím poplatků z ubytování, jako jsou kempy a penziony. Tento příjem může být použit na rozvoj a zlepšení infrastruktury, veřejných služeb a rekreačních zařízení, což může zvýšit kvalitu života pro místní obyvatele. I když, jak je uvedeno výše, pro jednotlivé obce přínosy z poplatku za pobyt nejsou takové, aby to nějak zásadním způsobem ovlivnilo rozpočet obcí.

Během hlavní turistické sezóny dochází k určitým změnám v kvalitě života obyvatel ve sledovaných obcích a sídlech. V jednotlivých sídlech lze nalézt značné rozdíly ve vnímání turistické sezony. V Prachově, kde se nachází hlavní parkoviště pro vstup do Prachovských skal, je problém především s infrastrukturou. Neohleduplní návštěvníci parkují na přilehlých komunikacích a vzniká problém s autobusovou obsluhností. V Horním Lochově, Pařezské Lhotě a Dolním Lochově zastupitelé takřka sezonnost nevnímají, snad jen zvýšeným průjezdem osobních automobilů. V Jinolicích se sezonnost projevuje zvýšeným průchodem turistů přes obec, kteří nejčastěji chodí od vlakové zastávky, která se nachází na jedné straně obce do kempu, který je na druhé straně obce. Obec Jinolice má snahu zatrubnit místní potok a na jeho místě položit chodník pro snazší pohyb pěších turistů.

Významnou změnou, která ovlivňuje kvalitu života v období hlavní turistické sezony, je zvýšené riziko dopravních nehod, což souvisí s nárůstem počtu návštěvníků, kteří oblast navštěvují autem. Lze vysledovat rozdíl ve sledovaných sídlech. Zatímco v Horním a Dolním Lochově zaznamenávají jen mírný nárůst automobilové dopravy v průběhu turistické sezony, v Prachově a Jinolicích odhadují zastupitelé až pětinasobné zvýšení pohybu automobilů ve srovnání se zimním obdobím.

Dotazovaní zastupitelé se jednotně shodli, že největšími benefity turismu pro obce jsou finanční příjmy, které plynou z poplatků za ubytování.

Na problémech spojených s turismem se jednotliví zastupitelé také shodli. Jsou jimi odpadky, rušení nočního klidu a zvýšení provozu. Tyto problémy nejenže zatěžují místní infrastrukturu a služby, ale mohou také významně ovlivnit kvalitu života obyvatel.

Dalším problémem je rušení nočního klidu, především okolo kempu u Jinolických rybníků. Turisté jsou příčinou hluku a rušení nočního klidu, zejména v letních měsících, kdy jsou populární večerní aktivity. Jinoličtí zastupitelé se potýkají s problematikou měření hluku ze strany krajské hygienické stanice.

Obce se aktivně snaží podporovat pozitivní dopady turismu a zároveň minimalizovat jeho negativní důsledky. Jedním z klíčových opatření je vyhláška o rušení nočního klidu. K dalším krokům patří rozmístění popelnic a odpadkových košů po obcích, které pomáhají v boji proti znečištění způsobenému odpady. Tato opatření se týkají především Prachova a Jinolic, kde je pohyb turistů několikanásobně větší než v Horním Lochově, v Pařezské Lhotě a v Dolním Lochově. Dalším krokem pro pozitivní dopady turismu lze uvést již zmiňovanou snahu zatrubnění potoku v Jinolicích a následnou výstavbu chodníku, který poslouží jak turistům, tak místním obyvatelům a zvýší tak bezpečnost pro obyvatele i návštěvníky. Tyto kroky jsou důležité pro udržení vyváženého vztahu mezi turistickou atraktivitou obce a kvalitou života jejích obyvatel.

Co se týče infrastruktury jednotlivých sídel, jejich zastupitelé se opět shodli, že nejpálčivějším problémem je absence obchodu. V části Horního Lochova, v Prachově, v části Pařezské Lhoty je zákaz průjezdu nákladních automobilů. V Jinolicích se snaží zmírnit dopady nákladní dopavy třeba tak, že se popelnice svázejí na jedno místo, aby popelářské auto nemuselo jezdit po celé komunikaci. V Dolním Lochově omezení nákladní dopavy není, ale průjezd obcí nákladními auty je minimální.

Pro samosprávu jednotlivých sídel nejsou prioritou vize a cíle pro budoucí rozvoj turismu, ale jsou ponechány na podnikatelích a soukromém sektoru. Místní obyvatelé se v rozhodovacím procesu o turismu a rozvoji oblasti příliš nepodílejí ani v jednom ze zmíněných sídlech. Zastupitelé si to vysvětlují tím, že místní turismus není na takové úrovni, aby byl zásadní přítěží pro místní obyvatele, a zároveň zde turismus je dlouhodobě a na zmíněnou úroveň turismu jsou místní zvyklí.

Zastupitelé obcí se snaží spolupracovat například v rámci svazku obcí Brada, jehož členy jsou obce Holín a Jinolice. Předseda svazku pan Stanislav Kozák je zároveň starosta obce Jinolice. V tomto svazku je čtrnáct obcí a jeho cílem je rozvoj mikroregionu a propagace v cestovním ruchu. Členové svazku se pravidelně scházejí a sdílejí své zkušenosti. Obec Dolní Lochov je členem svazku obcí Mariánská zahrada. Svazek obcí Mariánská zahrada má třicet členských obcí a jeho cílem je rozvoj venkova.

Rozhovory se zástupci podnikatelů

Rozhovory s podnikateli byly vedeny s těmi, kteří se věnují oblasti ubytovacích služeb. Všichni zástupci z řad podnikatelů se shodli, že jejich vnímání turismu je převážně pozitivní, zejména kvůli ekonomickému prospěchu, který z turismu plyne. Turismus přináší do obce finanční zisk a podporuje místní ekonomiku, což má přímý pozitivní vliv na jejich podnik a obecně na prosperitu obce. Na druhou stranu si zástupci podnikatelů uvědomují i negativní aspekty turismu. Zmiňují nevhodné chování turistů, kteří nerespektují pravidla a ničí životní prostředí. Toto chování se však dle jejich slov vyskytuje spíše ojediněle a nemá výrazný dopad na podnikání. Celkově se domnívají, že přínosy, které turismus přináší, ať už samotným podnikatelům, ale i obci, výrazně převažují nad potenciálními negativními dopady.

Největší benefity turismu pro podnikání dle respondentů se dají rozdělit do dvou hlavních kategorií: ekonomické přínosy a osobní přínos. Z ekonomického hlediska je turismus důležitý pro růst a prosperitu jejich podnikání. Přilákání turistů do oblasti znamená větší poptávku po poskytovaných službách nebo produktech, což přímo ovlivňuje obrát a ziskovost. Vzhledem k tomu, že se dotazovaní snaží přistupovat k zákazníkům vřele a poskytovat jim kvalitní služby, turisté často doporučují jejich služby dalším potenciálním zákazníkům. Toto ústní doporučení je velmi cenné, protože buduje důvěru v jejich „značku“ a pomáhá rozšiřovat zákaznickou základnu bez nutnosti vynakládat finanční prostředky na reklamu. I když přiznávají, že je těžké neustále přicházet se zlepšením a novinkami, které by přilákaly nové zákazníky. Např. dotazovaní z oblasti ubytování si zakládají na kvalitě, především úklidu a čistotě pokojů a obnově vybavení. Tím se snaží, aby se turisté vraceli; to se dotazovaným daří.

Z osobního hlediska přináší turismus obrovskou satisfakci a pocit smysluplnosti. Vědomí, že to, co dělají, má pozitivní dopad na zážitky a radost zákazníků, je velmi motivující. Vidět spokojené zákazníky, kteří si užívají jejich služby a produkty, a vědět, že jsou součástí jejich pozitivních zážitků, dodává práci hlubší význam. Tento osobní přínos podnikatelům poskytuje další impuls pro neustálé zlepšování a inovace v podnikání. Mimo jiné si mezi stálými zákazníky našli i nové přátele.

Celkově turismus představuje pro podnikatele jak ekonomické, tak i osobní přínosy. Ekonomické přínosy pomáhají zajistit finanční stabilitu, zatímco osobní přínosy dodávají motivaci a potvrzují smysluplnost jejich práce.

Mezi největší problémy spojené s turismem v obci nepatří ani tak konkurence, ale chování samotných turistů. Konkurenci vnímají dotazovaní spíše jako součást trhu než jako zásadní problém. Dotazovaní z oblasti ubytování se snaží jít cestou kvalitních služeb a osobního přístupu k zákazníkovi.

Hlavní výzvy, se kterými se potýkají v souvislosti s turismem, jsou spojeny s nedodržením pravidel ze strany turistů. Častým problémem je například nevhodné parkování, kdy turisté zanechávají svá vozidla v místech, kde by neměli, což způsobuje dopravní komplikace a může vadit místním obyvatelům. Dalším problémem jsou volně puštění psi. Dále si jeden z dotazovaných stěžoval, že někteří jeho hosté nejsou ochotni platit za dřevo na táborák a raději chodí řezat dřevo do nedalekého lesa, čímž způsobují neshody mezi provozovatelem ubytovacího zařízení a majiteli lesa.

Pro podporu pozitivních dopadů turismu a zároveň zmírnění jeho negativních dopadů podnikají dotazovaní kroky, které jsou zaměřeny především na ochranu přírody a klidu v obci. Vzhledem k tomu, že nabízené služby se nacházejí v těsné blízkosti, popřípadě přímo v chráněné krajinné oblasti, kladou dotazovaní zvýšený důraz na informování hostů či zákazníků o pravidlech chování, která jsou v této lokalitě nezbytná.

Jedna z dotazovaných uvedla, že vlastní část z lesů, které se nacházejí v CHKO, zavedla fyzická opatření, jako jsou zábrany nebo informační cedule, které zabraňují vstupu do citlivých či zranitelných částí lesa. Tímto způsobem se snaží minimalizovat negativní dopady turistické činnosti na přírodní prostředí. Tyto zábrany a informační cedule nejen upozorňují turisty na to, kam by neměli vstupovat, ale také poskytují důležité informace o tom, proč je důležité dané oblasti chránit.

Pro podporu ze strany obce by si všeobecně dotazovaní přáli zkvalitnění nabízených služeb obce. To může zahrnovat vytváření zábavných a vzdělávacích programů, které jsou v souladu s ochranou přírodního prostředí. Obec by měla investovat do vzdělávacích informačních cedulí, které by mohly návštěvníky informovat o místní fauně a flóře, historii oblasti nebo důležitosti ochrany přírody. Větší propagace atrakcí, jako je například stezka 1866, by mohla přilákat více návštěvníků. Propagace by měla být přístupná a atraktivní pro všechny věkové skupiny, včetně dětí. Opravy a údržba lokálních pamětihodností, jako jsou zvoničky a kapličky, mohou být klíčové pro zachování kulturního dědictví a přitažlivosti oblasti pro turisty i místní obyvatele. Respondent z Horního Lochova velmi kvitoval zavedení „veřejné knihovny“ v podobě volného půjčování knih v přístřešku uprostřed obce.

Dále by dotázaní podnikatelé ocenili vytváření atrakcí, které nejsou umělé a mají vztah k místnímu prostředí, měly by umožnit návštěvníkům prožít a ocenit krásu a klid přírody.

Všichni dotazovaní podnikatelé se shodli, že sezonnost má vliv na jejich podnikání. Nicméně nejsou provozovatelé závislí na počasí, tak jako v horských střediscích, kde jsou závislí na sněhu a nízkých teplotách.

Rozhovory se zástupci Klubu českých turistů

V rozhovoru s členy Klubu českých turistů jsme se zaměřili na problémy, které aktuálně provází turismus. Prvním a velmi zásadním problémem je doprava. Dostupnost turistických destinací hraje klíčovou roli v tom, jak často a kam se lidé rozhodnou vydat. Mnohé zajímavé lokality trpí špatným dopravním spojením, což činí jejich návštěvu komplikovanou zejména pro ty, kteří nevlastní auto nebo preferují ekologičtější způsoby dopravy.

Dalším problémem je špatná koordinace turistických akcí na úrovni kraje či regionu. Někdy se stává, že se v jednom termínu konají dvě významné akce najednou, což vede k rozdělení potenciálních návštěvníků a snižuje celkovou návštěvnost obou akcí. Lepší plánování a koordinace by mohly zajistit, aby se akce vzájemně doplňovaly a nekonkurovaly si.

Co se týče Prachovských skal, zde vystupují na povrch otázky spojené s parkováním a vstupným. V některých případech může být vstupné vnímáno jako bariéra, která odradí návštěvníky od příjezdu, protože jim může přijít nemístné platit vstupné za procházku „v lese“. Navíc nedostatek parkovacích míst v sezoně může vytvářet zbytečné komplikace.

Poslední, ale neméně důležitý problém, který byl zmíněn, je nepořádek v krajině. Nepořádek a nevhodné chování některých turistů ničí přírodní krásu a může odradit ostatní návštěvníky. Zvýšená osvěta a instalace odpadkových košů mohou být jedním ze způsobů, jak tento problém zmírnit, ale v konečném důsledku je to o zodpovědném chování jednotlivců.

Kroky, které by podle členů klubu měly obce podniknout, zahrnují lepší propagaci regionů, budování zázemí pro turisty, podporu ubytovacích a stravovacích kapacit a zvýšenou trpělivost a toleranci místních obyvatel vůči turistům. Důraz by měl být kladen na diverzifikaci turistických cílů, aby se předešlo přetížení populárních lokalit a podpořila návštěvnost méně známých míst. To by mohlo vést k rovnoměrnějšímu rozložení turistického ruchu a snížení negativních dopadů na vybrané oblasti.

Mezi nejvýznamnější pozitivní přínosy, které členové Klubu českých turistů vnímají, patří: ekonomický rozvoj a revitalizace regionu. Otevření lokality „světu“ umožňuje čerpání dotací na opravu kulturních památek a jiných turisticky atraktivních objektů.

Zlepšení životního prostředí a infrastruktury je nezbytné, protože s přílivem turistů se obce musí více starat o své okolí. Toto úsilí může zahrnovat investice do cyklostezek, turistické infrastruktury a údržby veřejných prostor, které nejen zlepšují podmínky pro turisty, ale i pro místní obyvatele.

Turismus může přispět k zvýšené péči o lesy a přírodu obecně. Když turisté vidí krásně udržované prostředí, více se o něm mluví a může růst povědomí i o jeho ochraně. Turistické značení a stezky navíc pomáhají řídit pohyb turistů tak, aby minimalizovaly dopad na přírodu a soukromé pozemky. Turisté díky značení nebloudí a minimalizuje se tak pohyb po soukromých pozemcích tím, že chodí po vyšlapaných cestách, nevyšlapávají nové.

Hodnocení dostupnosti turistických tras, značení a dalších služeb v oblasti Prachovských skal je velmi pozitivní. Dobrá spolupráce s provozovatelem a efektivní využití prostoru pro rozložení turistického ruchu jsou klíčové pro udržitelný turismus v této oblasti. Značení tras, dostupnost odpočinkových zón a přístupnost trasy pro kočárky jsou příkladem dobré péče o turisty. Trasy jsou dobře značené a existují jasné koridory, které usnadňují pohyb turistů v oblasti. I když majitelé pozemků, na kterých se nacházejí Prachovské skály, přímo nepřispívají na značení, je s nimi velmi dobrá spolupráce. V oblasti Prachovských skal se při zřizování a rozšiřování turistických tras objevují různé překážky a výzvy, které mají značný dopad na turistické aktivity a přístupnost regionu. Jednou z hlavních překážek je omezení ze strany Chráněné krajinné oblasti Český ráj, která není nakloněna rozšiřování turistických tras kvůli obavám z přetížení oblasti. Tato situace se projevuje například omezením některých úseků během organizace populárních akcí, jako je například pochod za Rumcajsem.

Dalším krokem k udržitelnosti je zřízení záchytných bodů v Prachovských skalách, které zvyšují bezpečnost návštěvníků. Propagace lokalit a organizace událostí, jako je Pochod Českým rájem - Putování za Rumcajsem, přispívají především k propagaci oblasti a podporují místní ekonomiku. Zde je třeba také podotknout, že Klub českých turistů Jičín tento pochod organizuje a po jeho závěru členové klubu uklízejí odpadky podél tras pochodu, včetně těch, které tam nezanechali účastníci pochodu. Tato akce nejen propaguje

aktivní způsob trávení volného času, ale také vede účastníky skrze nádherné krajinné oblasti, přičemž klade velký důraz na respekt k přírodě a udržitelnému chování.

Turisté a turistické organizace měli v minulosti zásadní vliv na rozvoj infrastruktury v oblasti Prachovských skal.

Dotazovaní členové Klubu českých turistů Jičín se zapojují do řady aktivit a projektů s cílem podporovat udržitelný turismus. Významným přínosem je značení turistických tras, které umožňuje turistům orientaci v krajině a zároveň minimalizuje dopad na životní prostředí tím, že je vede vyhrazenými cestami. Organizace výletů, jak do lokálního okolí, tak i do vzdálenějších destinací, přispívá k rozšíření obzorů členů a veřejnosti a podporuje pochopení a ocenění přírodního a kulturního bohatství různých oblastí.

Na závěr bych zmínil, že KČT odbor Jičín je nejen největším odborem v kraji z hlediska počtu členů, ale také patří mezi nejstarší v republice, který si udržel nepřetržitou linii činnosti od svého vzniku. Tento fakt svědčí o dlouhodobém závazku klubu k podpoře turistiky a ochraně přírodního a kulturního dědictví v České republice.

5. Shrnutí výzkumu a doporučení

Lze říci, že na základě získaných informací z dotazníkového šetření v oblasti kvality života vykazují lidé žijící v oblasti Prachovských skal spokojenost s úrovní života ve svém domově. Celkově nebyl zaznamenán žádný výrazně negativní postoj ke zkoumaným oblastem. Názory mezi jednotlivými sídly se v některých oblastech, např. v základních službách, lišily, nešlo však o zásadní rozdíl. Z provedeného výzkumného šetření formou dotazníku v sídlech Prachov, Horní Lochov, Pařezská Lhota, Dolní Lochov, Zámostí-Blata, Březka a Jinolice vzešlo, že spokojenost obyvatel s dostupností základních služeb se mírně liší mezi jednotlivými sídly. Rozdíly ve spokojenosti mohou odrážet reálné rozdíly ve vybavenosti a dostupnosti služeb v těchto sídlech. Nejvyšší průměrné hodnocení mají Jinolice, což může souviset s konkrétními lokálními podmínkami, jako je přítomnost kempu a školky. Naopak Dolní Lochov vykazuje nejnižší průměrné hodnocení v dostupnosti základních služeb. Zde je problém především ve velikosti jednotlivých sídel, kde by zřejmě měl například obchod s potravinami problém s financováním provozu. Zde by stálo za zvážení využít např. dotačního programu Obchůdek 2021+, který podporuje venkovské prodejny v obcích do tisíce obyvatel.²⁰⁴ Do tohoto programu se bohužel nezapojil Královéhradecký kraj.

Odpovědi z dotazníků ukazují, že většina respondentů vnímá dostupnost základních služeb a dopravní spojení neovlivněné přítomností turistů, zatímco vliv turismu na občanskou vybavenost a kulturní, sportovní a společenský život je vnímán spíše pozitivně. To naznačuje, že turismus může mít potenciál přinášet určité výhody místním obyvatelům, aniž by zásadně narušoval kvalitu základních služeb nebo dopravní spojení.

Zjištění naznačují, že většina respondentů hodnotí prostředí svého bydliště pozitivně a turismus nevnímají jako významný faktor ovlivňující kvalitu jejich životního prostředí. Toto pozitivní hodnocení může být připsáno převážně krásnému přírodnímu prostředí, ve kterém se dotazníkové šetření provádělo, a to navzdory možným negativním aspektům, jako je hluk nebo odpadky.

Zajímavé je, že ačkoliv je turismus často vnímán jako potenciální zdroj negativních dopadů na místní komunity a infrastrukturu, ve většině případů respondenti nevnímají turisty jako významný faktor ovlivňující jejich každodenní život nebo pocit přetížení turisty ve své

²⁰⁴ Obchůdek 2021 plus. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.obchudek2021plus.cz/>. [cit. 2024-03-15].

oblasti. Možným vlivem na odpovědi respondentů byl sezonní období, kdy byl výzkum prováděn (leden a únor), kdy je koncentrace turistů menší a tím pádem je respondenty vnímán méně negativně. Přestože turismus není vnímán jako významný faktor ovlivňující každodenní život, jeho pozitivní vnímání v oblasti občanské vybavenosti a kulturního, sportovního a společenského života ukazuje na možnost využití turismu pro další rozvoj oblasti bez zásadního narušení kvality života. Konkrétním příkladem využití potenciálu může být rozvoj tematických tras zaměřených na pěší turistiku nebo cykloturistiku. Tyto trasy by mohly vést skrze méně známé, ale přesto atraktivní lokality v oblasti Prachovských skal, čímž by se rozložil turistický ruch z nejfrekventovanějších míst a zároveň by se podpořil zájem o méně navštěvované oblasti. Například vytvoření „Pohádkové stezky“ nebo rozšíření stezky věnující se bitvě u Jičina roku 1866, kde by jednotlivé zastávky představovaly místní legendy a historické příběhy spojené s oblastí, by mohlo přitáhnout rodiny s dětmi. Stezka by mohla být doplněna o QR kódy, skrze které by si návštěvníci mohli na svých mobilních zařízeních přečíst příběhy nebo poslechnout audio nahrávky, což by přidalo interaktivní prvek do procházky přírodou.

Rozhovory s představiteli místních samospráv odhalily nejednoznačný pohled na dopad turismu na kvalitu života v dotčených obcích. Na jednu stranu se zvýšeným zájmem o atraktivní lokalitu zvyšuje hodnota pozemků, což může vést ke změnám v sociálním a ekonomickém uspořádání obce. To může zahrnovat změny v tradičním charakteru obce a potenciální narušení komunity. Na druhou stranu však turismus přináší finanční přínosy díky poplatkům z ubytování, které mohou být investovány do rozvoje a zlepšení místní infrastruktury. I když, jak bylo uvedeno, nejedná se o částky, které by zásadním způsobem změnilы chod obcí.

Během hlavní turistické sezony dochází především k problémům s infrastrukturou, zvýšeným počtem aut a rizikem dopravních nehod. Mezi další problémy spojené s turismem patří odpadky a rušení nočního klidu. Tyto problémy zatěžují místní infrastrukturu a služby a mohou negativně ovlivnit kvalitu života obyvatel. Obce se snaží těmto negativním dopadům čelit různými opatřeními, včetně vyhlášek o nočním klidu a umístění odpadkových košů. Tyto problémy jsou spojeny především s nejvíce turisticky exponovanými sídly Prachovem a Jinolicemi. Problém s neukázněnými motoristy, kteří parkují na místech, kde to není vhodné by mohlo pomoci vybudování nového parkoviště, které by zmírnilo problémy

s parkováním v hlavní turistické sezoně. I když chápu, že vybudování nového parkoviště, které by pojmovalo návštěvnická vozidla není v této lokalitě jednoduchým úkolem.

Rozhovory se zástupci podnikatelů poskytují pohled na to, jak turismus ovlivňuje místní podnikání. Pozitivní vnímání turismu z ekonomického hlediska je zřejmé a to s důrazem na finanční prospěch. Významný je také osobní přínos, který zahrnuje satisfakci a pocit smysluplnosti plynoucí z pozitivních zážitků a radosti zákazníků. Tento aspekt je pro podnikatele zdrojem motivace.

Výzvami, kterým čelí v souvislosti s turismem, jsou především nevhodné chování turistů, které může zahrnovat problémy s parkováním, nevhodné chování v přírodě a další podobné problémy. Podnikatelé se snaží těmto výzvám čelit informováním hostů o pravidlech. Částečným řešením by mohlo být vytvoření a distribuce vzdělávacích brožur a videí ze strany obcí. Tyto materiály by měly být zaměřeny na informování turistů o místních pravidlech chování v přírodě, důležitosti zachování čistoty a respektování parkovacích předpisů. Materiály by měly být dostupné online, v ubytovacích zařízeních, turistických informačních centrech a na klíčových místech, jako jsou parkoviště a vstupy do Chráněné krajinné oblasti Český ráj.

Zajímavým zjištěním je, že konkurence mezi podnikateli není považována za zásadní problém. To může naznačovat, že místní podnikatelské prostředí je relativně harmonické, nebo že podnikatelé vnímají konkurenci spíše jako příležitost k růstu a zlepšování svých služeb.

Členové Klubu českých turistů upozorňují na problémy, které mohou turismus brzdit nebo negativně ovlivnit kvalitu zážitků návštěvníků. Doprava, koordinace turistických akcí, parkování a nepořádek jsou oblasti, kde je potřeba zlepšení. Tyto problémy ukazují na důležitost infrastruktury a managementu v turistických destinacích.

Zdá se, že klíčem k pozitivnímu rozvoji turismu v této oblasti je spolupráce mezi podnikateli, místními orgány, turistickými organizacemi. Společné úsilí o zlepšení dopravní dostupnosti, koordinace akcí, zlepšení parkovacích možností a boje proti nepořádku by mohlo výrazně zvýšit atraktivitu destinace pro turisty a zároveň zachovat kvalitu života pro místní obyvatele a ochranu přírodního prostředí.

Celkově lze konstatovat, že turismus přináší oblasti jak významné přínosy, tak i výzvy. Pro jeho udržitelný rozvoj je nezbytné najít rovnováhu mezi ekonomickými přínosy

a ochranou přírodního a sociálního prostředí, což vyžaduje aktivní účast a spolupráci všech zainteresovaných stran.

6. Závěr

Konkrétní doporučení jsou prezentována v oddíle Shrnutí výzkumu a doporučení, zatímco v závěru se vracím do obecné roviny, kde se propojuje teoretická východiska s empirickým výzkumem.

Definice kvality života zůstává široce diskutovaným tématem, přičemž odborníci se dosud neshodli na univerzálním výkladu. Tento stav je pravděpodobně způsoben multidisciplinárním charakterem tohoto konceptu, který byl začleněn do široké škály vědeckých disciplín, včetně, ale neomezeně na medicínu, psychologii, pedagogiku, ekonomii a jiné. Přestože panuje nejednota v definování pojmu, existuje konsensus mezi vědci o tom, že kvalita života se skládá ze dvou základních rozměrů. Objektivní dimenze zahrnuje soubor vnějších podmínek – sociálních, kulturních, ekonomických a environmentálních – které mají vliv na naše životy a jsou společné pro skupinu lidí. Subjektivní dimenze je individuálně prožívaná a její pochopení vyžaduje přímou komunikaci s danou osobou.

Tato diplomová práce se zaměřila na zkoumání kvality života lidí žijících v turisticky atraktivní oblasti Prachovských skal. Hlavním záměrem bylo provést analýzu stávající situace v sedmi vybraných sídlech s ohledem na dostupnost základních služeb, infrastrukturu, pracovní příležitosti, kulturní, sportovní a společenské vyžití a bezpečnost a zjistit, jak obyvatelé vnímají životní podmínky v této lokalitě a určit, jaký vliv má turismus na uvedené faktory.

Práce byla rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části došlo k vymezení klíčových pojmů souvisejících s tématem na základě revize odborných zdrojů. Praktická sekce se pak věnovala podrobnému popisu zkoumaných sídel nacházejících se v přímém sousedství Prachovských skal. Dále byl v rámci praktické části v těchto sídlech realizován kvantitativní výzkum za pomoci dotazníkového šetření mezi místními obyvateli. Poté na tento výzkum navázal výzkum kvalitativní, který obnášel rozhovory se zástupci samospráv a podnikatelů ze zájmových sídel a rozhovory se zástupci Klubu českých turistů z odboru Jičín.

Prachovské skály, jakožto perla Českého ráje, přitahují každoročně velké množství návštěvníků. Toto skalní město, které se nachází v královéhradecké části CHKO Český ráj, je známé svými malebnými výhledy, fascinujícími skalními formacemi a bohatou historií.

Jeho jedinečnost a krása dělají z Prachovských skal jednu z nejnavštěvovanějších turistických atrakcí v regionu.

I přes značný počet návštěvníků, kteří se sem vydávají za dobrodružstvím a odpočinkem, místní obyvatelé turismus nevnímají jako příliš rušivý. Tento klidný vztah může být, dle mého názoru, vysvětlen dlouholetou turistickou tradicí, která v oblasti Prachovských skal přetrvává již více než sto let. Během této doby se místní komunita naučila žít s turismem v harmonii, aniž by to výrazněji narušovalo jejich každodenní život. Dalším významným aspektem může být geografické rozložení sídel v oblasti. Pokud jsou jednotlivá sídla rozmístěna tak, že rozptylují turistický tok, může to pomoci předejít koncentraci velkého počtu návštěvníků na jednom místě a tím zmírnit potenciální negativní dopady. Dalším aspektem, dle mého názoru, může být i to, že koncentrace turistů je především v oblasti Prachovských skal a kempu u Jinolických rybníků, tudíž turisté, kteří přijíždějí obdivovat skalní město nebo si užívat vody Jinolických rybníků, často nevyhledávají další interakci s místními komunitami nebo návštěvu jejich obce. To vede k situaci, kdy místní obyvatelé nejsou dennodenně vystaveni dopadům, které může přítomnost velkého počtu turistů přinášet. Žádné z místních sídel netrpí problémem overturismu. Tento fenomén, kdy počet turistů výrazně převyšuje kapacitu lokality a negativně ovlivňuje kvalitu života místních obyvatel nebo zážitek samotných turistů, se zde neprojevuje.

Z výsledků dotazníkového šetření a rozhovorů se zastupiteli obcí jasně vyplývá, že místní obyvatelé jsou spokojeni s prostředím žití, a to především díky nádhernému přírodnímu prostředí, ve kterém žijí. Krása okolní krajiny, čistý vzduch a blízkost přírody jsou faktory, které obyvatelům poskytují vysokou kvalitu života a umožňují jim únik od stresu každodenního života. Tyto aspekty jsou považovány za neocenitelné výhody života v této oblasti.

Nicméně spokojenost s životem v obci má i svou druhou stránku. Podle rozhovorů se zástupci místních podnikatelů a členy Klubu českých turistů se jako hlavní problém jeví chování samotných návštěvníků. Ačkoliv turismus přináší ekonomický přínos, chování některých návštěvníků může vytvářet napětí a nespokojenost. Tento problém může mít mnoho podob, od znečišťování přírody, až po hlučné chování, které ruší klid obyvatel.

Z rozhovorů s místními podnikateli vyplynulo, že zatímco jsou vděční za zájem turistů o oblast, která jim poskytuje obživu, zároveň si přejí, aby návštěvníci projevovali větší ohleduplnost a respekt k místní komunitě a přírodě. Je zřejmé, že vyvážení potřeb turistů

a zachování klidného a zdravého životního prostředí pro místní obyvatele vyžaduje neustálé úsilí a komunikaci mezi všemi zúčastněnými stranami.

Tato situace poukazuje na důležitost výchovy a osvěty v oblasti cestovního ruchu. Je nezbytné, aby byly do procesu zapojeny všechny strany – od místních obyvatel, přes podnikatele v cestovním ruchu, až po samotné turisty. Společným cílem by mělo být dosažení takové formy turismu, která respektuje potřeby a přání místních obyvatel, zatímco zároveň poskytuje pozitivní zážitky návštěvníkům. Tento přístup může vést k udržitelnějšímu a harmoničtějšímu soužití mezi místními obyvateli a turisty.

Jako rodák z Dolního Lochova jsem neočekával negativní postoj místních obyvatel k turistům. Dolní Lochov, díky své relativní odlehlosti od hlavních turistických tras, zaznamenává méně turistického ruchu. Nedochází zde k častým interakcím mezi místními a turisty. Naopak, v sídlech jako Prachov nebo Jinolice, které lákají mnohem větší počty turistů, by se mohlo zdát, že zdejší obyvatelé budou k přítomnosti turistů zaujímat kritičtější postoj. Překvapivě i zde však panuje mezi místními obyvateli vstřícný a přijímající postoj vůči návštěvníkům. Toto přijetí si zdůvodňuji v textu výše.

7. Seznam použitých zdrojů

7.1 Seznam tištěných zdrojů

ANDRÁŠKO, Ivan. *Quality of life: an introduction to the concept*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6669-4.

BARTOŠ, Michael a KUŠOVÁ, Drahomíra. Amenitní migrace jako specifická forma globální migrace a obyvatel a její vliv na kvalitu života. *Životné prostredie*. 2005, roč. 39, č. 6, s. 315-318.

BERÁNEK, Jaromír a kol. *Ekonomika cestovního ruchu*. Praha: MAG CONSULTING, 2013, 296 s. ISBN 978-80-86724-46-1.

BLUNDEN, Roger. Quality of Life in Persons with Disabilities: Issues in the Development of Services 1. In: BROWN, Roy. *Quality of Life for Handicapped People*. London: Routledge, 1988, s. 37–55. ISBN 0748732942.

ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 252/2023 Sb., o změně zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. In: Sběrka zákonů 2023. 2023, částka 115.

DIENER, Ed; EMMONS, Robert; LARSEN, Randy a GRIFFIN, Sharon. The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*. 1985, roč. 49, č. 1, s. 71-75.

DUFKOVÁ, Jana. Pojetí kvality života v současné nemarxistické sociologii. *Sociologický časopis*. 1986, roč. 22, č. 2, s. 153–163.

DVOŘÁČKOVÁ, Dagmar. *Kvalita života seniorů: v domovech pro seniory*. Praha: Grada, 2012, 112 s. ISBN 978-80-247-4138-3.

FIALOVÁ, Dana. *Cena za cestovní ruch: přínosy versus ztráty: vzdělávací modul geografie : výukový a metodický text : Přírodní vědy a matematika na středních školách v Praze: aktivně, aktuálně a s aplikacemi - projekt OPPA*. Praha: P3K, 2012. ISBN 978-80-87186-81-7.

FIALOVÁ, Dana. Nadměrný cestovní ruch: příčiny a důsledky. *Geografické rozhledy*. 2020–2021, roč. 30, č. 1, s. 8–9. ISSN 1210-3004.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000, 261 s. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-859-3179-6.

GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Praha: Argo, 1999. ISBN 80-7203-124-4.

GONDOS, Borbála. Relationship Between Tourism and Quality of Life: Researches at Lake Balaton. In: *Human Capital without Borders: Knowledge and Learning for Quality of Life: Proceedings of the Management, Knowledge and Learning International Conference 2014*. Portorož: ToKnowPress, 2014, s. 879–888. ISBN 978-961-6914-09-3. ISSN 2232-3309.

HAGERTY, Michael a kol. Quality of Life Indexes for National Policy: Review and Agenda for Research. *Social indicators research*. 2001, roč. 27, č. 55, s. 1–91. ISSN 03038300.

HALEČKA, Tibor. Kvalita života ako pojem a problém sociálnej politiky a sociálnej práce. *Práca a sociálna politika*. 2001, roč. 9, č. 12, s. 2–6. ISSN 1210-5643.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-736-7040-2.

HEŘMANOVÁ, Eva. *Koncepty, teorie a měření kvality života*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012, 239 s. ISBN 978-80-7419-106-0.

HESKOVÁ, Marie a kol. *Cestovní ruch pro vyšší odborné školy a vysoké školy*. Praha: Fortuna, 2006, 224 s. ISBN 80-7168-948-3.

HNILICOVÁ, Helena. Kvalita života a její význam pro medicínu a zdravotnictví. In: PAYNE, Jan. *Kvalita života a zdraví*. Praha: Triton, 2005, s. 205–216. ISBN 80-7254-657-0.

HOLMAN, Robert. *Makroekonomie: středně pokročilý kurz*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-807-1798-613.

HORNER, Susan a John SWARBROOKE. *Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času: aplikovaný marketing služeb*. Praha: Grada, 2003. Expert (Grada). ISBN 80-247-0202-9.

HUDEČKOVÁ, Helena a Lukáš ZAGATA. *Sociologie a její aplikace ve veřejné správě*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2007. ISBN 978-80-213-1637-9.

IRA, Vladimír a Ivan ANDRÁŠKO. Kvalita života z pohledu humánní geografie (Quality of life from the viewpoint of human geography). *Geografický časopis*. Bratislava: Geografický ústav SAV, 2007, roč. 59, č. 2, p. 159–179. ISSN 0016-7193.

JIREŠ, Jan. *Počátky organizované turistiky na Jičínsku 1891–1918*. Brno, 2008. Bakalářská práce. Masarykova univerzita v Brně. Vedoucí práce Lukáš Fasora.

KEBZA, Vladimír. *Psychosociální determinanty zdraví*. Praha: Academia, 2005, 264 s. ISBN 80-200-1307-5.

KIRÁLOVÁ, Alžbeta. *Marketing destinace cestovního ruchu*. Praha: Ekopress, 2003, ISBN 80-86119-56-4.

KNOB, Jan a Otakar HRDLIČKA. *Jičín a jeho kraj*. Praha: ONV Jičín, 1967. Edice českého ráje. ISBN N-04-72242.

KOZEL, Roman, Lenka MYNÁŘOVÁ a Hana SVOBODOVÁ. *Moderní metody a techniky marketingového výzkumu*. Praha: Grada, 2011. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3527-6.

KRAJÍČKOVÁ, Aneta. Vliv cestovního ruchu na socioekonomické a environmentální prostředí Malty: vnímání mladých. *Geografické informácie*. 2018, roč. 22, č. 1, s. 233-245. ISSN 13379453.

KŘIVOHLAVÝ, Jaro. Kvalita života. In: HNILICOVÁ, Helena. *Kvalita života: Sborník příspěvků z konference, konané dne 25. 10. 2004 v Třeboni*. Kostelec nad Černými lesy: IZPE, 2004, s. 9–21. ISBN 80-86625-20-6.

- KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Pozitivní psychologie*. Druhé vydání. Praha: Portál, 2010, 200 s. ISBN 978-80-7367-726-8.
- KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Psychologie zdraví*. Praha: Portál, 2001, 280 s. ISBN 80-7178-551-2.
- KŮHNOVÁ, Zuzana. *Hodnocení kvality života v České republice*. Praha, 2010. Diplomová práce. VŠE.
- LINDEROVÁ, Ivica. *Cestovní ruch: základy a právní úprava*. Jihlava: Vysoká škola polytechnická Jihlava, 2013. ISBN 978-80-87035-82-5.
- MAJEROVÁ, Věra a Emerich MAJER. *Empirický výzkum v sociologii venkova a zemědělství*. Vyd. 2. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2007, 595 s. ISBN 978-80-213-1698-0.
- MAREŠ, Jiří a kol. *Kvalita života u dětí a dospívajících I*. Brno: MSD, 2006, 228 s. ISBN 80-86633-65-9.
- PETRUSEK, Miloslav; MAŘÍKOVÁ, Hana a VODÁKOVÁ, Alena. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-718-4311-3.
- MASLOW, Abraham. A Theory of Human Motivation. *Psychological Review*. 1943, (4), 370–396.
- MEDERLY, Peter; TOPERCER, Ján a NOVÁČEK, Pavel. *Indikátory kvality života a udržitelného rozvoje: kvantitativní, vícerozměrný a variantní přístup*. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd CESES, 2004. ISBN 80-239-4389-8.
- MOŽNÝ, Ivo. *Česká společnost: Nejdůležitější fakta o kvalitě našeho života*. Praha: Portál, 2002, 208 s. ISBN 80-7178-624-1.
- MRKÁČEK, Zdeněk. *Ptáci Českého ráje*. Turnov: Unipress, 2011, 295 s. Vlastivěda Českého ráje, 4. ISBN 978-80-260-1093-7.
- MÜHLPACHR, Pavel. *Kvalita života seniorů*. Brno: MSD, 2017, 163 s. ISBN 978-80-7392-260-3.

- O'BOYLE, Ciaran. The Schedule for the Evaluation of Individual Quality of Life (SEIQoL): The Concept of Quality of Life in Clinical Research. *International Journal of Mental Health*. 1993, roč. 23, č. 3, s. 3-23.
- PACIONE, Michael. Urban environmental quality and human wellbeing—a social geographical perspective. *Landscape and Urban Planning*. 2003, roč. 65, č. 1-2, s. 19-30. ISSN 01692046.
- PACOVSKÝ, Jaroslav. *Český ráj*. Praha: Olympia, 1970, 184 s. ISBN 27-003-70.
- PALATKOVÁ, Monika. *Marketingová strategie destinace cestovního ruchu: jak získat více příjmů z cestovního ruchu*. Praha: Grada, 2006. Manažer. ISBN 80-247-1014-5.
- PÁSKOVÁ, Martina. *Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu*. Vydání druhé. Hradec Králové: Gaudeamus, 2009, 298 s. ISBN 978-80-7435-006-1.
- PECÁKOVÁ, Iva. *Statistika v terénních průzkumech*. Praha: Professional Publishing, 2008. ISBN 978-808-6946-740.
- PETRUSEK, Miloslav. *Teorie a metoda v moderní sociologii*. Praha: Karolinum, 1993, 595 s. ISBN 80-706-6799-0.
- PETRŮJ, Jan. *Komparace životních podmínek v krajích České republiky*. Praha, 2008. Diplomová práce. VŠE.
- POTŮČEK, Martin a kol. *Průvodce krajinou priorit pro Českou republiku*. Praha: Gutenberg, 2002. ISBN 80-86349-06-3.
- PŘIBOVÁ, Marie. *Marketingový výzkum v praxi*. Praha: Grada, 1996. ISBN 80-7169-299-9.
- RŮŽKOVÁ, Jiřina a Josef ŠKRABAL. *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005*. Díl I. Praha: Český statistický úřad, 2006, 759 s. ISBN 80-250-1310-3.
- RŮŽKOVÁ, Jiřina a Josef ŠKRABAL. *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005*. Díl II. Praha: Český statistický úřad, 2006, 623 s. ISBN 80-250-1311-1.

RYBÁŘ, Petr, ed. *Přírodou z Polabí k hraničním horám: Vybrané kapitoly o přírodě, krajině a životním prostředí Královéhradeckého kraje*. Hradec Králové: Královéhradecký kraj, 2008, 264 s. ISBN 978-80-254-2736-1.

RYGLOVÁ, Kateřina. *Cestovní ruch: soubor studijních materiálů*. Vyd. 3., rozš. Management (Key Publishing). Ostrava: Key Publishing, 2009. ISBN 978-80-7418-028-6.

STŘÍBRNÁ, Marie. *Venkovská turistika a agroturistika*. Praha: Profi Press, 2005, 65 s. ISBN 80-86726-14-2.

SYROVÁTKA, Miroslav. Jak (ne)měřit kvalitu života Kritické pohledy na index lidského rozvoje. *Mezinárodní vztahy*. 2008, roč. 43, č. 1, s. 9–37.

ŠAUER, Martin, VYSTOUPIL, Jiří, HOLEŠINSKÁ, Andrea a kol. *Cestovní ruch*. Brno, 2015, 477 s. Učební text. Masarykova univerzita, Fakulta ekonomicko-správní.

ŠKODOVÁ-PARMOVÁ, Dagmar. *Agroturistika*. České Budějovice, 2007, 92 s. ISBN 978-80-7394-009-6. Disertační práce. Jihočeská univerzita, Ekonomická fakulta.

ŠOLCOVÁ, Iva. KEBZA, Vladimír. Kvalita života v psychologii. In: HNILICOVÁ, Helena. *Kvalita života: Sborník příspěvků z konference, konané dne 25. 10. 2004 v Třeboni*. Kostelec nad Černými lesy: IZPE, 2004, s. 21–32. ISBN 80-86625-20-6.

UYSAL, Muzaffer; SIRGY, M. Joseph; WOO, Eunju a KIM, Hyelin (Lina). Quality of life (QOL) and well-being research in tourism. *Tourism Management*. 2016, roč. 53, s. 244–261. ISSN 02615177.

VAĎUROVÁ, Helena a Pavel MÜHLPACHR. *Kvalita života: Teoretická a metodologická východiska*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2005, 143 s. ISBN 80-210-3754-7.

VÁVRA, Martin. 2007. *Hodnotový portrét evropských zemí. Srovnávací analýza s použitím přístupu Shaloma Schwartze*. Praha: CESES UK FSV.

VAVRUŠOVÁ, Pavla. *Kvalita života v ČR, její regionální diference a sociální souvislosti*. Praha, 2008. Diplomová práce. VŠE.

ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. *Výkladový slovník: Cestovní ruch*. Druhé vydání. Praha: Linde, 2002, 768 s. ISBN 978-80-7201-880-2.

7.2 Seznam internetových zdrojů

Agroturistika. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2023-10-03]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Agroturistika>.

ČÁSLAVKA, Jiří, Tomáš HÁK, Viktor TŘEBICKÝ a Stanislav KUTÁČEK, SKALÍK, Jan a Kateřina PTÁČKOVÁ, ed. *Indikátory blahobytu: všechno co jste kdy chtěli vědět o štěstí (ale báli jste se zeptat)* [online]. Praha: Zelený kruh a Hnutí DUHA, 2010, 60 s. [cit. 2022-09-15]. APEL (Alternativa–Příroda–Ekonomika–Lidé). ISBN 978-80-87417-02-7. Dostupné z: http://www.zelenykruh.cz/wp-content/uploads/2015/01/Indikatory_blahobytu_2010.pdf.

ČESKÝ RÁJ. Návštěvnost památek, turistických cílů, akcí a infocenter Českého ráje v roce 2022. *ČESKÝ RÁJ* [online]. Turnov, © 1992–2023, 19.6.2023 [cit. 2023-08-16]. Dostupné z: <https://www.cesky-raj.info/cs/kontakty/sdruzeni-cesky-raj/monitoring-navstevnosti/navstevnost-pamatek-turisticky-ch-cilu-akci-a-infocenter-ceskeho-raje-v-roce-2022.html>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Počet obyvatel v obcích – k 1. 1. 2023* [online]. 11.08.2023 [cit. 2023-08-16]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-112023>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Výsledky sčítání 2021 - otevřená data* [online]. 15.06.2023 [cit. 2023-08-16]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vysledky-scitani-2021-otevrena-data>.

Dotace pro cestovní ruch [online]. [cit. 2023-10-20]. Dostupné z: <https://www.prehleddotaci.cz/aktuality-dotacni-info/dotace-pro-cestovni-ruch/>.

Hrad Pařez–Památkový Katalog. *Národní památkový ústav* [online]. [cit. 2023-08-18]. Dostupné z: <https://pamatkovykatalog.cz/hrad-parez-1248923>.

Human Development Report 2019: Beyond income, beyond averages, beyond today: Inequalities in human development in the 21st century [online]. New York: United Nations Development Programme, 2019, 350 s. [cit. 2022-09-15]. ISBN 978-92-1-126439-5. Dostupné z: <https://hdr.undp.org/system/files/documents//hdr2019.pdf>.

Charakteristika oblasti. *Chráněná krajinná oblast Český ráj* [online]. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, 2022 [cit. 2022-09-05]. Dostupné z: https://ceskyraj.nature.cz/charakteristika-oblasti?p_1_back_url=%2Fhledej%3F_com_liferay_portal_search_web_search_bar_portlet_SearchBarPortlet_INSTANCE_templateSearch_formDate%3D1667673085814%26_com_liferay_portal_search_web_search_bar_portlet_SearchBarPortlet_INSTANCE_templateSearch_emptySearchEnabled%3Dfalse%26q%3Dprachovsk%25C3%25A9%2Bsk%25C3%25A1ly%26_com_liferay_portal_search_web_search_bar_portlet_SearchBarPortlet_INSTANCE_templateSearch_scope%3D.

Index lidského rozvoje. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2022-10-15]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Index_lidsk%C3%A9ho_rozvoje.

KŘIVOHLAVÝ, Jaro. Psychologická pojetí a způsoby zjišťování kvality života. *Články prof. Jaro Krivohlavého* [online]. Praha, 2001 [cit. 2022-08-14]. Dostupné z: http://jaro.krivohlavy.cz/stare_stranky/clanky/c_kvalita.html.

Likertova škála. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2022-09-20]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Likertova_%C5%A1k%C3%A1la.

Maloplošná zvláště chráněná území. *Otevřená data AOPK ČR* [online]. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, 2017 [cit. 2022-09-05]. Dostupné z: <https://gis-aopkcr.opendata.arcgis.com/datasets/maloplo%C5%A1n%C3%A1-zvl%C3%A1t%C5%A1t%C4%9B-chr%C3%A1n%C4%9Bn%C3%A1-%C3%BAzem%C3%AD/explore?location=49.734360%2C15.473350%2C1.87&showTable=true>.

Obec Dolní Lochov – ZÁVĚREČNÝ ÚČET ZA ROK 2022. Online. Obec Dolní Lochov. 2023. Dostupné z: <https://www.dolnilochov.cz/uredni-deska?filesRenderer-objectId=10128206&id=129&action=detail&do=filesRenderer-download>. [cit. 2023-10-07].

Obec Holín – Závěrečný účet za rok 2022. Online. Holín – oficiální web obce. 2023. Dostupné z: <https://holin-ud.e-obec.cz/urednideska.php?soubor=1360>. [cit. 2023-10-07].

Závěrečný účet obce Jinolice za rok 2022. Online. Obec Jinolice. 2023. Dostupné z: <https://obecjinolice.cz/uredni-deska/download/733-zaverecny-ucet-jinolice-2022-schvaleny-komplet-pdf>. [cit. 2023-10-07].

Obec Libuň – Závěrečný účet za rok 2022. Online. Libuň – oficiální web obce. 2023. Dostupné z: <https://libun.cz/ud/urednideska.php?soubor=518>. [cit. 2023-10-07].

Obec Zámostí-Blata – ZÁVĚREČNÝ ÚČET ZA ROK 2022. Online. Obec Zámostí-Blata. 2023. Dostupné z: <https://zamosti-blata.e-obec.cz/urednideska.php?soubor=469>. [cit. 2023-10-07].

Obchůdek 2021 plus. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.obchudek2021plus.cz/>. [cit. 2024-03-15].

Počet obyvatel v obcích České republiky k 1. 1. 2022. *Český statistický úřad* [online]. 2022 [cit. 2022-10-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/165603907/1300722203.pdf/de05fcca-74d5-40b6-bfa0-6a9825cfe369?version=1.1>.

Podpora v oblasti cestovního ruchu [online]. 2020 [cit. 2023-10-29]. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/informace/podpora-v-oblasti-cestovniho-ruchu-INF-195>

Prachovské skály. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2022-09-05]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Prachovsk%C3%A9_sk%C3%A1ly.

PRIEBE, Stefan; HUXLEY, Peter; KNIGHT, Susan a EVANS, Sherrill. Application and results of the Manchester Short Assessment of Quality of Life (MANSA). *International Journal of Social Psychiatry*. 1999, roč. 45, č. 1, s. 7-12.

SEZNAM.CZ, A.S. *Mapy*. Online. 2023. Dostupné z: www.mapy.cz. [cit. 2023-09-29].

SHARPE, Adrew. *Centre for the Study of Living Standards: A Survey of Indicators of Economic and Social Well-being* [online]. 1999, 72 s. [cit. 2022-09-23]. Dostupné z: <http://www.csls.ca/reports/paper3a.pdf>.

Udržitelná turistika. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2023-10-03]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Udr%C5%BEiteln%C3%A1_turistika.

ÚZEMNĚ IDENTIFIKAČNÍ REGISTR ČR. Katastrální území Březka: podrobné informace. *Územně identifikační registr ČR* [online]. © 1997–2012 [cit. 2023-10-16]. Dostupné z: <http://www.uir.cz/katastralni-uzemi/683515>.

ÚZEMNĚ IDENTIFIKAČNÍ REGISTR ČR. Katastrální území Dolní Lochoy: podrobné informace. *Územně identifikační registr ČR* [online]. © 1997–2012 [cit. 2023-08-16]. Dostupné z: <http://www.uir.cz/obec/549088/Dolni-Lochov>.

ÚZEMNĚ IDENTIFIKAČNÍ REGISTR ČR. Katastrální území Horní Lochoy: podrobné informace. *Územně identifikační registr ČR* [online]. © 1997–2012 [cit. 2023-08-16]. Dostupné z: <http://www.uir.cz/casti-obce/041254/Horni-Lochov>.

ÚZEMNĚ IDENTIFIKAČNÍ REGISTR ČR. Katastrální území Jinolice: podrobné informace. *Územně identifikační registr ČR* [online]. © 1997–2012 [cit. 2023-10-16]. Dostupné z: <http://www.uir.cz/obec/549151/Jinolice>.

ÚZEMNĚ IDENTIFIKAČNÍ REGISTR ČR. Katastrální území Pařezská Lhota: podrobné informace. *Územně identifikační registr ČR* [online]. © 1997–2012 [cit. 2023-08-16]. Dostupné z: <http://www.uir.cz/katastralni-uzemi/641278/Parezska-Lhota>.

ÚZEMNĚ IDENTIFIKAČNÍ REGISTR ČR. Katastrální území Prachov: podrobné informace. *Územně identifikační registr ČR* [online]. © 1997–2012 [cit. 2023-08-16]. Dostupné z: <http://www.uir.cz/casti-obce/041289/Prachov>.

ÚZEMNĚ IDENTIFIKAČNÍ REGISTR ČR. Katastrální území Zámostí-Blata: podrobné informace. *Územně identifikační registr ČR* [online]. © 1997-2012 [cit. 2023-10-16]. Dostupné z: <http://www.uir.cz/obec/549193/Zamosti-Blata>.

WHOQOL: Measuring Quality of Life. *World Health Organization* [online]. Ženeva, c2022 [cit. 2022-08-30]. Dostupné z: <https://www.who.int/toolkits/whoqol>.

Zdraví. Online. In: Wikipedia: the free encyclopedia. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Zdrav%C3%AD>. [cit. 2022-08-14].

8. Seznam obrázků, tabulek, grafů

8.1 Seznam obrázků

Obrázek 1 Schéma vnitřní struktury ukazatelů kvality a udržitelnosti života	27
Obrázek 2 Cestovní ruch podle Kateřiny Ryglové	32
Obrázek 3 Multidisciplinarita cestovního ruchu	33
Obrázek 4 Příklad multiplikačního efektu ubytovacího zařízení.....	41
Obrázek 5 Mapa ČR s vyznačenou oblastí Prachovských skal	48
Obrázek 6 Mapa s vyznačenými Prachovskými skalami a přílehlými sídly	51
Obrázek 7 Rozdělení osob podnikajících nebo zaměstnaných v cestovním ruchu	60

8.2 Seznam tabulek

Tabulka 1 Vztah objektivních podmínek a jejich subjektivního prožívání	21
Tabulka 2 Protikladné rysy městské turistiky, turistických center a letovisek na jedné straně a venkovské turistiky na straně druhé	40
Tabulka 3 Stanovení výběrového souboru.....	71
Tabulka 4 Hodnocení dostupnosti základních služeb	76

8.3 Seznam grafů

Graf 1 Nejnavštěvovanější atraktivity v Českém ráji	50
Graf 3 Vývoj počtu obyvatel v uvedených sídlech	56
Graf 4 Počet domů ve vybraných sídlech	56
Graf 5 Otázka č. 5 - zaměstnání v cestovním ruchu	74
Graf 6 Otázka č. 6 - oblast podnikání/zaměstnání	74
Graf 7 Otázka č. 7 - podnikáte sám nebo máte zaměstnance?.....	75
Graf 8 Otázka č. 8 - hodnocení dostupnost základních služeb dle věku	76
Graf 9 Otázka č. 8 - hodnocení základních služeb dle sídla	77
Graf 10 Otázka č. 9 - vliv turismu na dostupnost základních služeb.....	78
Graf 11 Otázka č. 10 - dostupnost dopravního spojení.....	79
Graf 12 Otázka č. 11 - vliv turismu na dopravní spojení.....	80
Graf 13 Otázka č. 12 - hodnocení občanské vybavenosti.....	81
Graf 14 Otázka č. 13 - vliv turismu na občanskou vybavenost	82
Graf 15 Otázka č. 14 - hodnocení kulturního, sportovního a společenského života	83
Graf 16 Otázka č. 15 - vliv turismu na kulturní, sportovní a společenský život	84
Graf 17 Otázka č. 16 - hodnocení bezpečnosti	85
Graf 18 Otázka č. 17 - vliv turismu na pocit bezpečí	86
Graf 19 Otázka č. 18 - hodnocení prostředí žití.....	87
Graf 20 Otázka č. 19 - vliv turismu na prostředí žití	88
Graf 21 Otázka č. 20 - dostupnost pracovních příležitostí	89
Graf 22 Otázka č. 21 - vliv turismu na pracovní trh	90
Graf 23 Otázka č. 22 - ovlivňuje turismus váš každodenní život?	91
Graf 24 Otázka č. 23. Je místo vašeho bydliště přetíženo turisty?	92
Graf 25 Otázka č. 24. Vliv turismu na výši cen.....	92

9. Přílohy

Příloha 1 – Dotazník

Vážená paní/ Vážený pane,

chtěl bych vás touto formou požádat o vyplnění anonymního dotazníku. Jmenuji se Tomáš Kopecký, jsem studentem Provozně ekonomické fakulty České zemědělské univerzity v Praze. Ve své diplomové práci se zaměřuji na to, jak turistická aktivita ovlivňuje kvalitu života obyvatel v oblasti Prachovských skal.

V tomto výzkumu jsem připravil dotazník, který se zabývá různými aspekty života, a rád bych vás poprosil o jeho vyplnění. V případě potřeby jsou u otázek doplněny instrukce k vyplnění odpovědi. Vaše odpovědi budou zpracovány anonymně a budou sloužit pouze k akademickým účelům. Vyplnění dotazníku vám zabere přibližně 15 minut.

Děkuji vám velmi za váš čas věnovaný vyplnění dotazníku a přeji vám hezký zbytek dne.

S pozdravem,

Tomáš Kopecký

1. Pohlaví?

Muž Žena

2. Věk?

20 - 29 let 30 - 49 let 50 - 64 let 65 a více

3. Ve kterém sídle bydlíte?

Prachov Horní Lochov Pařezská Lhota Dolní Lochov

Zámostí - Blata Březka Jinolice

4. Jaký typ pobytu máte v daném sídle?

Trvalý pobyt Dočasný pobyt (nejste zde přihlášen k trvalému pobytu)

5. Jste zaměstnán či podnikáte v cestovním ruchu?

Ano, zaměstnán/a Ano, podnikám Ne

6. V jaké oblasti cestovního ruchu jste zaměstnán či podnikáte?

Ubytování Pohostinství Informace, průvodcovství, poradenství

Jiné, co, napište:

7. Podnikáte sám/a nebo máte zaměstnance? *Můžete vybrat více odpovědí.*

Sám S rodinnými příslušníky Se zaměstnanci mimo rodinu

8. Jak hodnotíte dostupnost základních služeb v místě vašeho bydliště, jako jsou obchody, lékařská péče, školy a školky?

Výborně Velmi dobře Dobře Dostatečně Nedostatečně

9. Je vlivem turismu dostupnost základních služeb v místě vašeho bydliště spíše lepší nebo naopak horší?

Lepší Stejně Horší Nevím

10. Jak hodnotíte dopravní spojení vašeho bydliště s okolními obcemi a Jičínem?

Výborně Velmi dobře Dobře Dostatečně Nedostatečně

11. Je vlivem turismu dopravní spojení lepší (více spojů, spoje do více míst) nebo horší (spoje jsou přeplněny turisty)?

Lepší Stejně Horší Nevím

12. Jak hodnotíte občanskou vybavenost (veřejné toalety, odpadkové koše apod.) v místě vašeho bydliště?

Výborně Velmi dobře Dobře Dostatečně Nedostatečně

13. Je vlivem turismu občanská vybavenost lepší nebo horší?

Lepší Stejně Horší Nevím

14. Jak hodnotíte kulturní, sportovní a společenský život v místě vašeho bydliště?

Výborně Velmi dobře Dobře Dostatečně Nedostatečně

15. Je vlivem turistů kulturní, sportovní a společenský život bohatší (více akcí a atraktivit) nebo horší (akce jsou přeplněny turisty)?

Lepší Stejně Horší Nevím

16. Jak hodnotíte úroveň bezpečnosti v místě vašeho bydliště?

Výborně Velmi dobře Dobře Dostatečně Nedostatečně

17. Ovlivňují turisté váš pocit bezpečí (např. vlivem turismu je častější kontrola dodržování pořádku, nebo jsou naopak častější například krádeže)?

Lepší Stejně Horší Nevím

18. Jak hodnotíte prostředí žití v místě vašeho bydliště (klid, osvětlení, čistota ovzduší, parkoviště, odpad, péče o komunikace a veřejná prostranství atp.)?

Výborně Velmi dobře Dobře Dostatečně Nedostatečně

19. Máte pocit, že vlivem turistů je prostředí žití lepší nebo horší?

Lepší Stejně Horší Nevím

20. Jak hodnotíte dostupnost pracovních příležitostí v místě vašeho bydliště a blízkém okolí?

Výborně Velmi dobře Dobře Dostatečně Nedostatečně

21. Myslíte si, že vlivem turismu je situace na pracovním trhu ve vašem bydlišti a blízkém okolí lepší nebo horší?

Lepší Stejně Horší Nevím

22. Ovlivňuje turismus v místě vašeho bydliště váš každodenní život?

Ano, pozitivně Ano, spíše pozitivně Ano, spíše negativně Ano, negativně

Neovlivňuje

23. Máte pocit, že je místo vašeho bydliště přetíženo turisty?

Ano Ne Nevím

24. Máte pocit, že jsou v místě vašeho bydliště a blízkém okolí vlivem turismu vyšší ceny?

Ano Ne Nevím

**25. Jaké hlavní změny v souvislosti s turismem byste uvítali v místě vašeho bydliště?
*Napište vítanou změnu v 1., 2. a 3. pořadí.***

1. _____

2. _____

3. _____

26. Pokud nějakým způsobem přispíváte k rozvoji turismu v tomto místě vašeho bydliště, napište, prosím, jak:

Ještě jednou Vám děkuji za vyplnění dotazníku.
Také já jsem ochotný odpovědět vám na vaše případné dotazy.
Tomáš Kopecký
tkopecky@mujmail.cz

Příloha 2

Záznamový arch určený pro zastupitele

- 1) Jak vnímáte vliv turismu na kvalitu života ve Vaší obci?

- 2) Jak se mění kvalita života v období hlavní turistické sezóny oproti mimo sezónu?

- 3) Jaké jsou největší benefity turismu pro Vaši obec?

- 4) Jaké jsou největší problémy spojené s turismem ve Vaší obci?

- 5) Jaké kroky podniká Vaše obec pro podporu pozitivních dopadů turismu a zmírnění negativních dopadů?

- 6) Jaký vliv má turismus na infrastrukturu ve Vaší obci?
 - a. Je infrastruktura dostatečná pro potřeby turistů i místních obyvatel?

 - b. Jaké jsou plány na rozvoj infrastruktury?

- 7) Jaké jsou Vaše vize a cíle pro rozvoj turismu ve Vaší obci v budoucnosti?

8) Jakou roli hrají místní obyvatelé v rozhodovacím procesu týkajícím se turismu a rozvoje oblasti?

9) Jak vaše obec spolupracuje s ostatními obcemi?

Záznamový arch určený pro podnikatele

1) Jak vnímáte vliv turismu na kvalitu života v obci, kde podnikáte?

2) Jaké jsou největší benefity turismu pro Vaše podnikání?

3) Jaké jsou největší problémy spojené s turismem v obci Vašeho podnikání?
(Sezonnost, konkurence, nárůst cen, nedostatek pracovních sil atd.)

4) Jaké kroky Vy osobně podnikáte pro podporu pozitivních dopadů turismu a zmírnění negativních dopadů?

5) Co by podle Vás mohla dělat obec pro podporu podnikání?

6) Jaký vliv má sezónnost turismu na Vaše podnikání?

Záznamový arch určený pro členy Klubu českých turistů

1) Jaké jsou podle Vás největší problémy spojené s turismem?

- 2) Jaké kroky by podle Vás by obce měly podniknout pro podporu pozitivních dopadů turismu a zmírnění negativních dopadů?

- 3) Jaké přínosy turismu pro místní komunitu a životní prostředí vnímáte jako nejvýznamnější?

- 4) Jak hodnotíte dostupnost turistických tras, značení, informačních center, odpočinkových zón a dalších turistických služeb? Jak pozitivně b v oblasti Prachovských skal?

- 5) Setkali jste se s nějakými překážkami ze strany majitelů pozemků v Prachovských skalách při zřizování nebo rozšiřování turistických tras?

- 6) Jakým způsobem se snažíte přispívat k udržitelnému turismu a ochraně kvality života v turisticky atraktivních lokalitách?

- 7) Jsou nějaké konkrétní aktivity nebo projekty, do kterých se jako člen Klubu Českých turistů zapojujete s cílem podporovat udržitelný turismus?